

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
TARPTAUTINĖS IR EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS KATEDRA

Dieninės studijų formos
V kurso tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės
studijų atšakos studentės
Agnė Mierkytė

MAGISTRO DARBAS

**Europos Sąjungos teisės aktų teisėtumo priežiūra pagal Europos Bendrijų steigimo
sutarties 230 straipsnį**

Vadovė: dokt. A. Gobytė

Recenzentas: asist. I. Jarukaitis

Vilnius, 2007

TURINYS

IIVADAS	4
I - ES TEISĖS AKTŲ TEISĖTUMO PRIEŽIŪRĄ REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS ŠALTINIAI	7
II - ES TEISĖS AKTO TEISĖTUMO KRITERIJAI	10
1. Materialiniai teisėtumo kriterijai	10
1.1 <i>Numanomų galių doktrina</i>	10
1.2 <i>Konkuruojančių teisės normų problema</i>	12
1.2.1 EB steigimo sutarties 94 ir 95 straipsnio taikymas	12
1.2.2 EB steigimo sutarties 308 straipsnio taikymas	13
2. Subsidiarumo principas	16
3. Procedūriniai priimamo ES teisės akto kriterijai	18
III - ES TEISĖS AKTAI, KURIŲ TEISĖTUMAS GALI BŪTI GINČIJAMAS PAGAL EB STEIGIMO SUTARTIES 230 STRAIPSNĮ	21
IV - ES TEISĖS AKTŲ NETEISĖTUMO PAGRINDAI	26
1. Kompetencijos trūkumas	28
1.1 <i>Kompetencija ratione materiae</i>	29
1.2 <i>Kompetencija ratione personae</i>	32
1.3 <i>Kompetencija ratione loci</i>	33
2. Esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimas	33
2.1 <i>Tarpinstitucinių galių disbalansas</i>	35
2.2 <i>Taisyklių, reglamentuojančių teisės akto skelbimą ar pranešimą apie teisės aktą, pažeidimo pasekmės</i>	38
3. EB steigimo sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimas	40
3.1 <i>EB steigimo sutarties pažeidimas</i>	41
3.2 <i>Bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimas</i>	44

3.2.1. Bendrijos institucijų priimti teisės aktai	46
3.2.2 Tarptautinės teisės normos	46
3.2.3 Bendrieji teisės principai	47
4. Netinkamas įgaliojimų naudojimas	49
V – IEŠKINIO DĖL TEISĖS AKTO PANAIKINIMO BENDRIEJI REIKALAVIMAI PAGAL EB STEIGIMO SUTARTIES 230 STRAIPSNĮ	52
1.Privilegijuotų ir neprivilegijuotų asmenų <i>locus standi</i> pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį	52
1.1 <i>Privilegijuotų asmenų locus standi</i>	53
1.2 <i>Neprivilegijuotų asmenų locus standi</i>	57
1.2.1 Neprivilegijuotų asmenų <i>locus standi</i> taisyklių interpretavimas teisminėje praktikoje	58
Tiesioginis interesas	63
Individualus interesas	64
1.2.2 Būtinybė liberalizuoti neprivilegijuotų asmenų <i>locus standi</i> taisykles	66
2. Ieškinio dėl panaikinimo pateikimo terminas ir teisės akto pripažinimo neteisėtu pasekmės	68
IŠVADOS	71
LITERATŪROS SĄRAŠAS	74
Magistro darbo „Europos Sąjungos teisės aktų teisėtumo priežiūra pagal Europos Bendrijų steigimo sutarties 230 straipsnį“ santrauka	82
The Summary of Master Thesis “The Judicial Review of European Union Acts Under Art. 230 of the Treaty Establishing the European Community”	83

IVADAS

Pasirinkau analizuoti Europos Sąjungos (toliau „ES“) teisės aktų teisėtumo priežiūrą pagal Europos Bendrijos (toliau „EB“) steigimo sutarties 230 straipsnį (toliau „ieškinys dėl panaikinimo“), kadangi šiuolaikinėje ES teisėje ši tema vis dar nepraranda aktualumo. Nepaisant to, jog jau nuo pirmųjų Bendrijų sukūrimo metų teisės mokslininkai kėlė su nagrinėjama tema susijusias problemas ir bandė jas spręsti, vis dėlto, dar iki dabar netyla kritika dėl esminių šios srities probleminių aspektų. Istorinė minimo straipsnio raida byloja, kad šio straipsnio turinys nuolat keitėsi, apimdamas naujas sutartis, tačiau atsižvelgiant į šiuolaikinius teisinės Bendrijos poreikius bei aukštus pagarbos teisei (angl. – *rule of law*) principo standartus, tikėtina, jog ir dabartinis straipsnio tekstas netolimoje ateityje taip pat turėtų būti tobulinamas. Tokia tendencija atsispindi Sutartyje dėl Konstitucijos Europai, kurioje ieškinio dėl panaikinimo reglamentavimas akivaizdžiai skiriasi nuo dabar galiojančio EB steigimo sutarties 230 straipsnio nuostatų, be to, bent iš dalies atspindi teisės mokslininkų bei paties Europos Bendrijų Teisingumo Teismo (toliau „EBTT“ arba „Teismas“) lūkesčius dėl tobulesnio ES teisės aktų teisėtumo priežiūros reguliavimo, padėsiančio užtikrinti pagrindines ES piliečių teises.

Pasirinkimą gilintis į ES teisės aktų teisėtumo priežiūros aspektus lėmė ir tai, jog 2004 m. Lietuvos Respublikai tapus ES nare, jai tapo privalomas Bendrijos *acquis*, iš to išplaukia, kad Lietuva turi laikytis visų privalomą galią turinčių Bendrijos teisės aktų. Tačiau išklausus 2006 m. gegužės 18 d. Europos teisės departamento prie LR Teisingumo ministerijos surengtoje konferencijoje „ES teisės taikymas Lietuvoje: privačių asmenų teisės, valstybės pareigos ir atsakomybė“ skaitytus pranešimus, paaiškėjo, jog dalies praktikuojančių teisininkų nuomone, ne tik paprasti Lietuvos Respublikos piliečiai, bet ir profesionalūs teisininkai dar nevisiškai suvokia Bendrijos *acquis* svarbą ir vis dar egzistuoja tendencija vengti taikyti Bendrijos teisę, ypač dėl elementaraus jos nežinojimo. Tai aiškintina žmogiškais faktoriais, lemiančiais, jog ir teisiniuose santykiuose taikoma tai, kas geriau žinoma, suvokiama ir labiau priimtina, o ne tai, ką būtina konkrečioje situacijoje taikyti ir už ko netaikymą numatyta teisinė atsakomybė. Akivaizdu, kad ES teisės nesuvokimas lemia ne tik jos netaikymą, kai privalu tai daryti, bet ir nesinaudojimą suteikiamomis teisėmis kvestionuoti ES teisės akto teisėtumą tais atvejais, kai yra pagrindas manyti, jog priimtu ES teisės aktu nepagrįstai pažeidžiamos Lietuvos ar jos piliečių bei juridinių asmenų teisės. Todėl šio darbo analizės vienas iš *tikslų* - išaiškinti tokių teisių gynimo mechanizmą, siekiant skatinti LR piliečius

ir pačią valstybę vietoj ES teisės akto netaikymo tais atvejais, kai manytina, jis nesiderina su teisėtumo principais, naudotis ES teisės akto teisėtumo priežiūros galimybe ir siekti neteisėtų priemonių panaikinimo.

Darbe išsamiai atskleidžiant EB steigimo sutarties 230 straipsnio turinį, *siekama* parodyti dvilypę šiame straipsnyje įtvirtinto savigynos mechanizmo¹ prigimtį, kuri iš vienos pusės byloja apie tai, jog jis sukurtas tam, kad užtikrintų pagarbą teisei, įgyvendintų aukštus teisėtumo standartus ir efektyviai kontroliuotų Bendrijos institucijų veiksmus. Tačiau iš kitos pusės, praktikoje šios nuostatos dažnai telieka deklaratyvios ir realiai neįgyvendinamos būtent dėl ribojimų, išplaukiančių iš to paties straipsnio. Akivaizdu, jog tai dviprasmiška situacija, kadangi tas pats 230 straipsnis atrodytų įtvirtina išties neprikaištingą savigynos mechanizmą, tačiau kita vertus, kartu ir uždaro duris ES piliečiams efektyviai jį įgyvendinti praktikoje. Dėl šių priešasčių būtinos ieškinio dėl panaikinimo reguliavimo pataisos, tačiau kol kas, kol galioja dabartinė EB steigimo sutarties 230 straipsnio redakcija bei kol nėra įsigaliojusi Sutartis dėl Konstitucijos Europai, reikalinga ieškoti kitų kelių kaip užtikrinti ES teisės aktų teisėtumo kontrolės efektyvumą. Šios paieškos – vienas pagrindinių darbo *tikslų*.

Probleminių klausimų analizėje ypatingas dėmesys skiriamas būtent EBTT precedentams, tai pagrindinis šio darbo objektas. Tokia kryptis pasirenkama todėl, kad savigynos teisė, įtvirtinta EB steigimo sutarties 230 straipsnyje, gali būti įgyvendinama tik teisiniu būdu. Be to, minimo straipsnio nuostatų formuluotės pakankamai atviros, o jų oficialaus interpretavimo teisė priklauso EBTT kompetencijai. Šio darbo *tikslas* - atskleisti EB steigimo sutarties 230 straipsnio nuostatų aiškinimo svarbą praktikoje ir parodyti, kokią reikšmingą įtaką tai turi savigynos teisės pagal Sutarties 230 straipsnį realizavimo galimybei. Atskleidžiant Sutarties aiškinimo kryptį, taip pat *siekama* nustatyti Teismo motyvus, lemiančius griežtos arba liberalios interpretacijos pasirinkimą. Taigi šio darbo tyrimas iš esmės orientuotas į teisminių precedentų analizę, tuo tarpu doktrinoje išreikštos ES teisės specialistų koncepcijos, nuomonės, įvairios pozicijos analizei svarbios tiek, kiek tai susiję su Teismo atliekamos teisės aktų teisėtumo kontrolės efektyvumo vertinimu.

Atsižvelgiant į darbo pavadinimą: „ES teisės aktų teisėtumo priežiūra pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį“ svarbiausi analizės klausimai, siejami su teisės akto teisėtumo priežiūra teisiniame procese, tai yra, didžiausias dėmesys skiriamas būtent teisėtumo kriterijų bei iš jų išplaukiančių neteisėtumo pagrindų atskleidimui, nes šie

---

¹ EB steigimo sutarties 230 straipsnis suteikia teisę ginčyti teisės akto teisėtumą pareiškiant tiesioginį ieškinį dėl panaikinimo, šią teisių gynimo sistemą doktrinoje įprasta vadinti „savigynos mechanizmu“.

aspektai lemia teisės akto pripažinimą teisėtu arba ne. Tačiau tam, kad teisės aktas teismo procese būtų nagrinėjamas teisėtumo požiūriu, visų pirma, ieškinys dėl jo panaikinimo privalo atitikti EB steigimo sutarties 230 straipsnyje įtvirtintus priimtinumą reikalavimus, siejamus su ieškinio objektu, subjektu bei ieškinio pateikimo terminu. Todėl darbe taip pat nagrinėjami minimi klausimai

Analizėje plačiai naudojamas lyginamasis tyrimo metodas, pavyzdžiui: lyginami skirtingi teisminiai precedentai Sutarties interpretacijos krypties rūšies požiūriu; lyginamos skirtingos Sutarties 230 straipsnio nuostatos jų turinio apimties atžvilgiu; lyginamas EB steigimo sutarties tekstas anglų kalba su lietuviškuoju Sutarties vertimu; lyginamos skirtingos teisės specialistų koncepcijos susijusiais klausimais.

Sisteminis metodas naudojamas interpretuojant EB steigimo sutarties 230 straipsnį, tai yra, minimo straipsnio nuostatos aiškinamos atsižvelgiant į visos Sutarties dvasią, bendrąsias vertybes, Sutarties tikslus bei uždavinius.

Loginis metodas naudojamas analizės išvadoms pagrįsti, taip pat darbe išsakomai kritikai ar kitokiam vertinimui motyvuoti bei iškeltų klausimų sprendimų rekomendacijoms argumentuoti.

Istorinis metodas pasitelkiamas parodyti, kaip kito ieškinio dėl panaikinimo reglamentavimas nuo Romos sutarties iki Nicos sutarties. Taip pat šiuo metodu naudojama siekiant išsamiau atskleisti ieškinio dėl panaikinimo subjektų statuso aspektus.

Sutarties tikslų aiškinimo metodas darbe taip pat plačiai naudojamas, ypač pagrindžiant ieškinio dėl panaikinimo reglamentavimo pokyčių reikalingumą bei būtinybę liberalizuoti EBTT neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių interpretavimą.

Darbe remiamasi tiek pirminės, tiek antrinės ES teisės aktais, taip pat teisine doktrina, tačiau pagrindiniai ir svarbiausi analizės šaltiniai – EB steigimo sutartis bei EBTT ir Pirmosios instancijos teismo bylų sprendimai. Tokį pasirinkimą lėmė darbo tyrimo objekto specifika, keliami probleminiai klausimai bei darbo tikslai, apibūdinti aukščiau.

I - ES teisės aktų teisėtumo priežiūrą reglamentuojantys teisės šaltiniai

Visose išsivysčiusiose teisinėse sistemose egzistuoja administracinių santykių reguliavimo mechanizmas. Atitinkamos Bendrijos administracinės nuostatos neturėtų būti laikomos nei unikaliomis, nei izoliuotomis nuo kitų tarptautinių bei nacionalinių teisės sistemų. Bendrijos teisės sistema šioje santykių srityje perėmė daug Prancūzijos administracinės teisės tradicijų, vis dėlto, ji išsivystė veikiama skirtingų nacionalinių teisės sistemų, o jos specifiškumui įtakos turėjo, visų pirma, Bendrijos, kaip specifinio tarptautinės teisės subjekto, ypatybės.²

Bet kurios demokratinės teisinės sistemos įstatymų leidybos organų išleistų teisės aktų teisėtumo ir galiojimo kontrolė veiksmingiausiai atliekama teismo proceso metu, tai atsispindi ir Bendrijos teisėje. EB steigimo sutartis paveda EBTT, Pirmosios instancijos teismui bei ES tarnautojų teismui³ tikrinti, ar atitinkamas teisės aktas priimtas nepažeidžiant materialinių bei procedūrinių teisėtumo reikalavimų. Sutartyje įtvirtintu teisių gynbos mechanizmu siekiama užtikrinti, kad kiekvienas Bendrijos teisės aktas, sukeltis pasekmes tretiesiems asmenims, galėtų būti teisminės kontrolės objektu. Šis mechanizmas sudaro keli savarankiški teisių gynimo būdai, nustatyti žemiau išvardintuose EB steigimo sutarties straipsniuose:

- **230 straipsnis**, įtvirtinantis tiesioginį ieškinį dėl ES teisės akto panaikinimo;
- **232 straipsnis**, įtvirtinantis ieškinį dėl neteisėto institucijų neveikimo;
- **241 straipsnis**, pagal kurį galima netiesiogiai kvestionuoti priemonės neteisėtumą ieškinyje dėl kitos priemonės;
- **235 straipsnis**, įgalinantis kreiptis dėl žalos atlyginimo pagal 288 straipsnį, nustatantį, jog Bendrija atlygina žalą, sukeltą Bendrijos institucijų ar jų tarnautojų;
- **234 straipsnis**, pagal kurį galima kreiptis dėl preliminaraus nutarimo.

Šie teisių gynimo būdai sudaro užbaigtą sistemą Bendrijos viduje, kurioje vienos gynimo priemonės apimties nustatymas bei interpretavimas sąlygojamas gynybos galimybių bei ribojimų, įtvirtintų kitomis gynybos priemonėmis.⁴ EBTT 1986 m. *Les Verts* byloje⁵ konstatavo, kad EB steigimo sutarties 230 (ex 173) straipsnis iš vienos

² *Weatherill S.* EU Law: Cases and Materials. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2006. P. 213.

³ ES tarnautojų teismas pirmąją instanciją nagrinėja Bendrijų ir jų tarnautojų ginčus [2004 m. lapkričio 2 d. Tarybos sprendimas 2004/752/EC, Euratom dėl ES tarnautojų teismo įkūrimo (OL, 2004 L 333, p. 7)].

⁴ *Weatherill S.* EU Law: Cases and Materials. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2006. P 214-215.

⁵ Europos Teisingumo Teismo 1986 m. balandžio 23 d. sprendimas byloje C-294/83, *Les Verts v Europos Parlamentas* (1986), ECR I-339. 23 punktas.

pusės ir 241 (ex 184) straipsnis ir 234 (ex 177) straipsnis iš kitos pusės sudaro vientisą teisinių priemonių sistemą, įgalinančią EBTT kontroliuoti Bendrijos institucijų teisės aktų teisėtumą. Pažymėtina, kad Sutarties 230 straipsnyje įtvirtintas tiesioginis ieškinys dėl panaikinimo neabejotinai laikytinas efektyviausia gynybos priemone, kurios analizė yra šio darbo objektas.

Prieš pradėdant analizuoti EB steigimo sutarties 230 straipsnio esmę, pirmiausia vertėtų apžvelgti tiesioginio ieškinio dėl panaikinimo reglamentavimo istorinę raidą, pradedant nuo 1957 m. Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties. Tuometinis 173 (dabar 230) straipsnis suteikė jurisdikciją EBTT prižiūrėti Tarybos ir Komisijos priimtų teisės aktų, išskyrus rekomendacijas ir nuomones, teisėtumą. Praktikoje daugiausia diskusijų kėlė Europos Parlamento teisės aktų teisėtumo priežiūros aspektai bei paties Europos Parlamento teisė pateikti ieškinį dėl kitų institucijų teisės aktų panaikinimo, kadangi šių klausimų Sutartis nereglementavo. Tačiau minimo straipsnio pakeitimas, įtvirtintas 1992 m. Maastrichto sutartimi, EBTT vis tik suteikė jurisdikciją peržiūrėti Europos Parlamento teisės aktų, galinčių turėti teisinių padarinių trečiosioms šalims, teisėtumą. Be to, šia sutartimi Europos Parlamentui suteiktas ir *semni* – privilegijuoto asmens statusas. 1997 m. Amsterdamo sutartis beveik nepakeitė analizuojamo straipsnio turinio (tik pakeitė šio straipsnio numeraciją į 230 straipsnį), išskyrus tai, jog Audito Rūmams suteikta *semii* – privilegijuota ieškovo padėtis. Pagaliau 2001 m. Nicos sutartimi Europos Parlamentui suteiktas privilegijuoto asmens statusas.

Taigi dabar galiojanti 230 straipsnio redakcija numato, kad:

EBTT prižiūri Europos Parlamento ir Tarybos bendrai priimtų, Tarybos, Komisijos ir ECB priimtų teisės aktų, išskyrus rekomendacijas ir nuomones, ir Europos Parlamento aktų, galinčių turėti teisinių padarinių trečiosioms šalims, teisėtumą.

Šiuo tikslu EBTT jurisdikcijai priklauso nagrinėti valstybės narės, Europos Parlamento, Tarybos ar Komisijos pateiktus ieškinius dėl kompetencijos trūkumo, esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo, šios Sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios teisės normos pažeidimo arba piktnaudžiavimo įgaliojimais.

Tomis pačiomis sąlygomis EBTT jurisdikcijai priklauso spręsti Audito Rūmų ir ECB dėl savo prerogatyvų gynimo pateiktus ieškinius.

Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali tokiomis pačiomis sąlygomis pateikti ieškinį dėl jam skirto sprendimo arba sprendimo, kuris, nors ir būtų kitam asmeniui skirto reglamento ar sprendimo formos, yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs.

Šiame straipsnyje numatyti ieškiniai pateikiami per du mėnesius nuo to akto paskelbimo arba nuo pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužinojo.

Sutartyje dėl Konstitucijos Europai⁶ ieškinyms dėl panaikinimo įtvirtintas III-365 straipsnyje. Ypatingas dėmesys turėtų būti atkreiptas į šio straipsnio 4 dalį, numatančią, jog kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali pateikti „ieškinį dėl jam skirto akto arba akto, kuris yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs, ir dėl teisės akto, tiesiogiai su juo susijusio ir dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinančias priemones“⁷. Akcentuotina, jog Konstitucija įtvirtina akivaizdžiai palankesnę neprivilegiuotų asmenų statusą, palyginus su šių asmenų teisėmis, išplaukiančiomis iš EB steigimo sutarties. Be to, Konstitucija atspindi ryškėjančią EBTT ir Pirmos instancijos teismo tendenciją liberalizuoti fizinių ir juridinių asmenų padėtį. Vis dėlto, kol Sutartis dėl Konstitucijos Europai nėra ratifikuota, tiesioginio ieškinio dėl panaikinimo reglamentavimo teisėtu šaltiniu laikoma EB steigimo sutartis.

Apibendrinant pabrėžtina, kad Bendrijos institucijos priimdamos neteisėtus teisės aktus, sukeliančius teisinius padarinius tretiesiems asmenims, pažeidžia šių subjektų teises, todėl EB steigimo sutartis jiems suteikia galimybę ginti savo interesus, naudojantis atitinkamomis teisminės gynybos priemonėmis. Tiesioginio ieškinio pareiškimas dėl panaikinimo laikytinas efektyviausiu teisminės gynybos būdu, vis dėlto, šį ieškinį įtvirtinančių Sutarties 230 straipsnio nuostatų interpretavimas bei taikymas kelia nemažai probleminių klausimų. Tokių klausimų analizė yra šio darbo objektas, taigi nuosekliai gilinantis į teisės aktų teisėtumo priežiūros pagal Sutarties 230 straipsnį aspektus, pirmiausia aptariama, kokius požymius privalo atitikti teisės aktas, kad jis būtų laikomas teisėtu.

---

⁶ 2004 m. Sutartis dėl Konstitucijos Europai (OL, 2004 C 310, p. 1).

⁷ *Ibid.*

II - ES Teisės akto teisėtumo kriterijai

ES teisės aktų teisėtumo kriterijai skirstomi į materialinius (turinio) ir procedūrinius, tačiau kai kurie kriterijai laikomi tiek materialiniais, tiek procedūriniais, pavyzdžiui, subsidarumo principas, tinkamo teisės akto pagrindo nustatymas ir taip toliau. Šiame darbe kriterijai rūšiuojami atsižvelgiant į doktrinoje priimtą klasifikaciją, tuo tarpu subsidarumo principas nepriskiriamas nei prie vienu, nei prie kitų teisėtumo kriterijų, šis principas laikomas savarankišku teisėtumo požymiu.

1. Materialiniai teisėtumo kriterijai

Materialiniai teisėtumo kriterijai išplaukia iš pareigos laikytis EB steigimo sutarties nuostatų, EBTT precedentuose formuluojamų bendrųjų principų, taip pat aukštesnės galios antrinės teisės normų. Taigi tiek teisės akto pagrindas, tiek akto tikslai, uždaviniai, tiek jo nuostatų turinys negali prieštarauti viršesnės galios Bendrijos taisyklėms. Pagrindiniu materialinio teisėtumo kriterijumi pripažįstamas reikalavimas parinkti tinkamą teisės akto pagrindą, šio reikalavimo esminiai ir aktualiausi aspektai aptariami žemiau. Laikoma, jog daugiausia ginčų dėl teisėtumo kelia teisės aktai, priimami naudojantis numanomomis galiomis (angl. – *imply power*), bei teisės aktai, priimami konkuruojančių teisės normų pagrindu.

1.1 Numanomų galių doktrina

Konkrečiu EB steigimo sutarties straipsniu tinkamai pagrįstas teisės aktas laikomas atitinkančiu pagrindinį teisės akto materialinio teisėtumo kriterijų. Laikantis šio reikalavimo problemų nekyla, kai konkretus Sutarties straipsnis nedviprasmiškai įtvirtina Bendrijos galią priimti privalomo pobūdžio teisės aktus. Tačiau diskusijos kyla, kai tokia galia nėra tiesiogiai numatyta: tokiais atvejais institucijos tvirtina, jog konkretus Sutarties straipsnis implikuoja jų galią reguliuoti konkrečius teisinius santykius. Pažymėtina, jog ilgą laiką Bendrijoje buvo pripažįstamas siauras institucijų galių interpretavimas⁸, pagal kurį buvo laikoma, kad institucijos turi kompetenciją priimti privalomojo pobūdžio teisės

---

⁸ Europos Teisingumo Teismo 1995 m. kovo 21 d. sprendimas byloje C-6/54, *Olandijos Karalystė v Aukštoji Taryba* (1995), ECR P-00103.

aktą tik tuo atveju, kai konkretus Sutarties straipsnis tiesiogiai joms suteikia tokią galią ar įpareigoja reguliuoti atitinkamą santykių sritį. Vis dėlto, EBTT savo praktikoje perėjo prie plataus institucijų kompetencijos aiškinimo, kuriuo grindžiama institucijų galia priimti privalomojo pobūdžio teisės aktus, siekiant įvykdyti EB steigimo sutartyje įtvirtintas funkcijas bei keliamus tikslus.

Numanomų galių teisėto naudojimo atvejais atsispindi 1987 m. byloje *Vokietija v. Komisija*⁹, kurioje EBTT nagrinėjo Romos sutarties 118 straipsnio nuostatas. Remdamasi minėtu Romos sutarties straipsniu, Komisija priėmė sprendimą, kuriuo įpareigojo valstybes nares informuoti Komisiją ir kitas valstybes nares apie priemones, susijusias su darbuotojų iš ne valstybių narių patekimu į valstybę narę, jų apsigyvenimu, įsidarbinimu, apsauga nuo diskriminacinės padėties, integracija į socialinį ir kultūrinį šalies gyvenimą. Šiame sprendime buvo numatyta, kad po tokio informavimo turi būti organizuojamos konsultacijos tarp valstybės narės, notifikavusios Komisiją apie minėtų priemonių taikymą, ir Komisijos. Tačiau tokio sprendimo teisėtumas buvo kvestionuotas daugelio valstybių narių, remiantis *ultra vires* doktrina. Valstybės narės teigė, jog Romos sutarties 118 straipsnis apima bendradarbiavimą socialinėje srityje ir aiškiai neišreiškia Komisijos galios priimti įpareigojantį teisės aktą šioje sferoje.

Vis dėlto EBTT tokios pozicijos nepalaikė ir konstatavo, jog Komisija, veikdama socialinėje srityje, neviršijo savo kompetencijos. Teismas pažymėjo, kad bendradarbiavimas su valstybe nare, remiantis Romos sutarties 118 straipsniu, įmanomas tik organizuojant konsultacijas, todėl nesiimant iniciatyvos jų organizuoti, bendradarbiavimas tarp valstybės narės ir Komisijos apskritai nebūtų įmanomas, tokiu būdu Komisija neįgyvendintų Sutartyje jai keliamo konkretaus uždavinio skatinti šį bendradarbiavimą. Taigi darytina išvada, kad Komisija, siekdama įvykdyti jai Romos sutarties iškeltus uždavinius, neviršijo savo kompetencijos priimdama privalomo pobūdžio teisės aktą, nepaisant to, jog tokia galia Sutartyje jai nebuvo tiesiogiai suteikta.

---

⁹ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. liepos 9 d. sprendimas jungtinėje byloje C-281, 283-285, 287/85, *Vokietijos Respublika v. Komisija* (1987), ECR P-3203.

1.2 Konkuruojančių teisės normų problema

Kita problema, su kuria susiduriama sprendžiant, ar teisės aktas atitinka materialinio teisėtumo kriterijų, kyla, kai teisės akto pagrindu pasirenkama viena konkuruojančių EB steigimo sutarties normų. Žemiau aptariami Sutarties 94, 95 ir 308 straipsniai, laikant, jog dažniausiai teisės normų konkurencijos problemų kyla būtent dėl išvardintų bendrųjų straipsnių.

1.2.1 EB steigimo sutarties 94 ir 95 straipsnio taikymas

Dauguma EB steigimo sutarties straipsnių reguliuoja specifines santykių sritis, pavyzdžiui, įsisteigimą, laisvą prekių, paslaugų, kapitalo judėjimą ir panašiai, tačiau Sutartyje taip pat rasime straipsnių, kurių turinys daug platesnis ir abstraktesnis. Vienas iš tokių pavyzdžių yra EB steigimo sutarties 94 straipsnis, reguliuojantis santykius, susijusius su bendrąja rinka, pažymėtina, kad bendrosios rinkos pagrindas yra keturios pagrindinės laisvės, tačiau joms visoms reguliuoti skiriami atskiri EB steigimo sutarties straipsniai. Todėl dažnai kyla ginčas, koks Sutarties straipsnis konkrečiu atveju turėtų būti pasirenkamas teisės akto pagrindu – minimas Sutarties 94 straipsnis ar kitas bendrasis (pavyzdžiui, 95, 308 straipsniai) ar specialusis Sutarties straipsnis.

Kalbant apie Sutarties 95 straipsnį, jis laikomas teisėtu akto pagrindu jeigu:

- teisės aktas padeda panaikinti galimas naudojimosi pagrindinėmis laisvėmis kliūtis, arba
- teisės aktu padedama pašalinti reikšmingus konkurencijos iškraipymus, kurie gali kilti dėl skirtingų nacionalinių taisyklių¹⁰.

Pažymėtina, kad tai yra vieninteliai pagrindai leidžiantys pasinaudoti aptariamu straipsniu, ir jokių būdu šiuo straipsniu negalima spekuliuoti, siekiant demokratiškesnės teisės aktų priėmimo procedūros. Beje, ankstesnėje EBTT praktikoje tokio pobūdžio argumentai, paremti demokratijos laipsniu, buvo priimtini, tačiau tokia klaidinga praktika nutraukta *Jautienos ženklinimo byloje*.¹¹

¹⁰ Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 10 d. sprendimas byloje C-491/01, *The Queen v Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco* (2002), ECR I-11453.

¹¹ Europos Teisingumo Teismo 2000 m. balandžio 4 d. sprendimas byloje C-269/97, *Komisija ir Europos Parlamentas v Taryba* (2000), ECR I-2257.

Trumpai apžvelgiant aukščiau pateiktus 95 straipsnio taikymo pagrindus, dėl primojų pažymėtina, jog laisvo judėjimo kliūtys privalo būti aiškios ir tiesioginės. Tačiau jos nebūtinai turi būti esamos, kliūtys taip pat gali būti ir potencialios, kurios, tikėtina, iškils ateityje. Kas susiję su antrąja galimybe pasinaudoti 95 straipsniu, pažymėtina, kad konkurencijos iškraipymai taip pat privalo būti reikšmingi ir gali būti tiek realūs, tiek potencialūs. Beje, egzistuojant laisvo judėjimo kliūtims, dažnai tikėtina, kad atsirastų ir reikšmingi konkurencijos iškraipymai, vis dėlto, pastarieji gali atsirasti ir tada, kai laisvas judėjimas nėra ribojamas, o kai tam tikroje valstybėje narėje įmanoma naudotis konkurenciniu pranašumu dėl toje valstybėje patiriamų mažesnių gamybos išlaidų.¹²

Vis dėlto, kalbant apie 95 straipsnį, svarbiausia akcentuoti, jog šis straipsnis skirtas derinant rinkos sąlygas padėti užtikrinti laisvą judėjimą, kad būtų sukurta vidaus rinka. Vadinasi, jis neapima tokių sričių kaip sveikatos apsauga, vartotojų teisių apsauga, aplinkos apsauga, veiksmingas atliekų valdymas ir panašiai, šiuos aspektus nagrinėja kiti specialūs EB steigimo sutarties straipsniai¹³. Todėl jeigu priimant atitinkamą teisės aktą, pagrindinis tikslas nėra valstybių narių nacionalinių teisės aktų derinimas, reikalingas vidaus rinkai veikti, minimas straipsnis negali būti laikomas teisėtu teisės akto pagrindu. Žinoma, jeigu teisės aktu siekiama kelių lygiaverčių tikslų, iš kurių nė vieno negalima išskirti kaip dominuojančio ir esminio, teisės aktas gali būti grindžiamas keliais Sutarties straipsniais.¹⁴

1.2.2 EB steigimo sutarties 308 straipsnio taikymas

Panaši diskusija tikėtina ir, kai teisės akto pagrindu pasirenkamas EB steigimo sutarties 308 straipsnis, kuris savo turiniu kur kas platesnis už aukščiau minimus straipsnius. Šis straipsnis ir jo interpretacija vaidina svarbų vaidmenį ES teisės aktų leidybos procese, todėl būtina jį aptarti plačiau. Minimas straipsnis numato: „Jei pasirodytų, kad veikiant bendrajai rinkai vienam iš Bendrijos tikslų pasiekti reikia imtis Bendrijos veiksmų, kuriems ši sutartis nenumato reikalingų įgaliojimų, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, vieningu sprendimu imasi reikiamų priemonių.“¹⁵ Sutarties 308 straipsnis apima du ribojimus - visų pirma, reikalaujama, kad Taryba imtųsi veiksmų tik siekdama įgyvendinti Sutartyje iškeltus

¹² *Barnard C.* Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės. Laisvas prekių judėjimas. 1 t. Vilnius: Eugrimas, 2005. P. 364-368.

¹³ *Ibid.*, p. 370-373.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 308 straipsnis.

tikslus, antra, Taryba imasi reikiamų priemonių tik veikiant bendrajai rinkai. Vis dėlto, atsižvelgiant į Sutarties tekstą bei į EBTT praktiką, rodančią, jog Teismas linkęs plačiai suvokti ir interpretuoti Bendrijos tikslus¹⁶, aukščiau išvardinti ribojimai neturėtų tapti rimta kliūtimi.

Atkreiptinas dėmesys, kad 308 straipsnyje suteikiama galimybė įmanoma pasinaudoti tik, kai EB steigimo sutartis nėra suteikusi Bendrijai reikalingų įgaliojimų veikti. 1973 m. EBTT byloje *Massey - Ferguson*¹⁷ terminas „reikalingi įgaliojimai“ interpretuojamas plačiai. Iš šios bylos išplaukia, kad „reikalingi įgaliojimai“ nėra suteikti ir tais atvejais, kai EB steigimo sutartis suteikia institucijoms įgaliojimus priimti rekomendacijas atitinkamoje srityje, tačiau nieko neužsimenama apie teisiškai įpareigojančių teisės aktų leidybą toje srityje. Tačiau prieštarigariausiai vertinamas¹⁸ šiame precedente išreikštas EBTT požiūris, kad kliūtimi pasinaudoti 308 straipsniu neturėtų tapti ir ta aplinkybė, jog iš atitinkamo Sutarties straipsnio išplaukia galimybė institucijoms pasinaudoti numanoma kompetencija.

Vis dėlto, tolimesnė Teismo praktika reikalingų įgaliojimų suteikimą traktavo griežčiau. 1988 m. byloje *Komisija v. Taryba*¹⁹ EBTT ginčytino teisės akto pagrindu nurodytą 308 straipsnį pripažino šio teisės akto defektu, kadangi buvo nustatyta, jog toje pačioje srityje specialūs EB steigimo sutarties 28 bei 113 straipsniai suteikia Tarybai numanomą kompetenciją veikti. Taigi pripažinta, jog šioje situacijoje reikalingi įgaliojimai buvo suteikti specialiuosiuose Sutarties straipsniuose, todėl remtis Sutarties 308 straipsniu negalima, nes nėra išpildyta tame straipsnyje numatyta privaloma sąlyga.

Tam tikrais atvejais klaidingas EB steigimo sutarties 308 straipsnio nurodymas teisės akto pagrindu tėra formalus teisės akto trūkumas. Tačiau atskirais atvejais tai turi esminės reikšmės teisės akto teisėtumo požiūriu, pavyzdžiui, kai specialus Sutarties straipsnis numato skirtingą kitų institucijų dalyvavimo teisės aktų leidybos procese lygį²⁰. Dažniausiai tokiu būdu pažeidžiamos Europos Parlamento procedūrinės teisės, kadangi 308 straipsnis reikalauja, kad Taryba prieš imdamasi priemonių pasikonsultuotų su Europos Parlamentu, tuo tarpu ne mažai kitų straipsnių (pvz. 251 straipsnyje) Europos Parlamentui suteikia platesnes teisės.

---

¹⁶ *Craig P. ir De Burca G.* EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 105-106.

¹⁷ Europos Teisingumo Teismo 1973 m. liepos 12 d. preliminarus nutarimas byloje C-8/73, *Hauptzollamt Bremerhaven v Massey-Ferguson GmbH* (1973), ECR P-00897.

¹⁸ *Craig P. ir De Burca G.* EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 106.

¹⁹ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1998), ECR P-05545.

²⁰ *Craig P. ir De Burca G.* EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 106.

Byloje *Komisija v. Taryba*, 1988 m.²¹ EBTT pažymėjo, jog Europos Parlamento konsultacijos daro įtaką priimamo teisės akto turiniui, todėl jei Sutarties specialiaame straipsnyje nurodytoje sprendimo priėmimo procedūroje yra numatyta pareiga konsultuotis su Europos Parlamentu, šio įpareigojimo nesilaikymas yra pagrindas teisės aktą pripažinti negaliojančiu. Vis dėlto, jeigu specialusis Sutarties straipsnis nenumato pareigos konsultuotis su Europos Parlamentu, tačiau su juo yra konsultuojamasi, tokie veiksmai negali būti pripažinti neteisėtais²², kadangi Taryba visais atvejais turi teisę konsultuotis su minima institucija, nors tai ir nėra privaloma.

Be to, svarbu konkrečioje situacijoje pasirinkti tinkamą teisės akto pagrindą dar ir dėl to, jog dažnai skirtingi Sutarties straipsniai numato skirtingą balsavimo procedūrą. 308 straipsnis įtvirtina reikalavimą sprendimus priimti vienbalsiai, tuo tarpu daugumoje kitų Sutarties straipsnių numatyta kvalifikuota balsų dauguma. 1987 m. EBTT byloje *Komisija v. Taryba*²³, Komisija siekė Tarybos reglamento, reguliuojančio muitų tarifų lengvatas besivystančioms šalims, panaikinimo dėl to, jog, jos manymu, vietoj nurodyto reglamento pagrindo – Sutarties 308 straipsnio – privalėjo būti pasirinktas Sutarties 113 straipsnis, reglamentuojantis bendrą prekybos politiką ir numatantis kvalifikuotą balsų daugumą. Teismas šioje byloje pritarė Komisijos pozicijai ir pripažino ginčijamą reglamentą neteisėtu.

1988 m. byloje *Komisija v. Taryba*²⁴ EBTT akcentavo: jei yra galimybė teisės akto pagrindu pasirinkti EB steigimo sutarties specialųjį straipsnį, tai Sutarties 308 straipsniu remtis negalima. Teismas pabrėžė, jog vien formali aplinkybė, kad teisės akto pagrindu klaidingai nurodytas 308 straipsnis, savaime negali būti laikoma teisės akto pripažinimo negaliojančiu priežastimi. Šioje byloje EBTT atmetė reikalavimą pripažinti teisės aktą negaliojančiu, nors jo pagrindu buvo nurodyti ir specialus Romos Sutarties 28 straipsnis, ir 235 (dabar 308) straipsnis, nes teisės akto priėmimo metu galiojančios Romos Sutarties 235 (dabar 308) straipsnis bei 28 straipsnis numatė vienodą sprendimų priėmimo procedūrą. Taigi 308 straipsnio nurodymas pripažintas ginčytino teisės akto defektu, tačiau nepakankamu teisės aktą pripažinti negaliojančiu.

Praktika parodė, jog Sutarties 308 straipsnis suteikė Bendrijai galią veikti tais atvejais, kai joks specialus Sutarties straipsnis tokios galios nenumatė. Pavyzdžiui, 308 straipsnis

---

²¹ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1998), ECR P-05545.

²² Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1998), ECR P-05545.

²³ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. kovo 26 d. sprendimas byloje C-45/86, *Komisija v Taryba* (1987), ECR I-01493.

²⁴ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-302/87, *Europos Parlamentas v Taryba* (1988), ECR I-05615.

buvo naudojamas pagrįsti teisėtumą tų ES teisės aktų, kurių reguliavimo dalykas apėmė aplinkos apsaugos ir regioninės politikos sritis dar prieš tai, kai šias sritis reguliuojančios nuostatos buvo įtrauktos į Europos suvestinį aktą bei į Maastrichto sutartį. Finansinės paramos trečiosioms šalims teikimas taip pat yra dar vienas radikali ir „kūrybiškos“ 308 straipsnio interpretacijos pavyzdys.²⁵

2. Subsidiarumo principas

Subsidiarumo principas įtvirtintas EB steigimo sutarties 5 straipsnyje: „Pagal šį principą Bendrija imasi veiksmų srityse, kurios nepriklauso jos išimtinai kompetencijai, tik tada ir tokia apimtimi, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau.“²⁶ Analizuojant subsidiarumo principo turinį, svarbu atskirti tai, jog šis principas reguliuoja Bendrijos kompetencijos vykdymą, bet ne turėjimą.²⁷ Tai reiškia, kad subsidiarumo principas nenustato, kada Bendrija turi kompetenciją veikti, o kada ne, kadangi Bendrija apskritai gali veikti tik tada, kai Sutartys ar EBTT praktika aiškiai numato kompetenciją veikti.

Iš subsidiarumo principą įtvirtinančios EB steigimo sutarties teksto matyti, kad subsidiarumo principą privaloma taikyti, kai Bendrija veikia srityse, nepriklausančiose jos išimtinai kompetencijai. Išimtinai Bendrijos kompetencijai priklauso tos srityse, kuriose Bendrijos sutartys nustato Bendrijai pareigą veikti ir kuriose išimtinė atsakomybė už konkrečių užduočių įvykdymą arba neįvykdymą tenka Bendrijai. Pažymėtina, kad EB sutartyse nėra pateikiamas išimtinės kompetencijos sričių sąrašas²⁸, tačiau bendru sutarimu šiai kategorijai priskiriama: bendra prekybos politika, konkurencija, bendra žemės ūkio politika, gyvųjų jūros išteklių apsauga.

Subsidiarumo principas apima tris atskirus, tačiau susijusius kriterijus:

- Bendrija imasi veiksmų tik tada ir tokia apimtimi, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti;
- Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali tikslus pasiekti geriau;
- Bendrija nesiima jokių veiksmų, kurie nėra būtini Bendrijos steigimo sutarties tikslams pasiekti.

---

²⁵ *Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 105-106.*

²⁶ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 5 straipsnis.

²⁷ *Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 112.*

²⁸ Toks sąrašas yra pateikiamas Sutartyje dėl Konstitucijos Europai.

Pirmi du kriterijai reikalauja nustatyti, ar siekiami tikslai bus geriau įgyvendinti veikiant Bendrijai ar valstybėms narėms. Pirmasis kriterijus vadinamas pakankamumo, o antrasis – pridėtinės vertės kriterijumi. Jeigu yra akivaizdu, jog Bendrijos veiksmai būtų efektyvesni už valstybės narės veiksmus, Bendrija galėtų imtis veiksmų. Šiuo atveju pažymėtina, kad pirmenybė teikiama pridėtinės vertės kriterijui, vadinasi, jei valstybės narės pasiūlyti veiksmai yra pakankami įgyvendinti siekiamus tikslus konkrečioje srityje, Bendrijos veiksmai toje sferoje nereikalingi, išskyrus tuos atvejus, kai Bendrijos siūlomi veiksmai galėtų akivaizdžiai efektyviau pasiekti tikslus²⁹. Bendrija turėtų įrodyti, kad jos siūlomi veiksmai siekiant Bendrijos tikslų yra žymiai efektyvesni už veiksmus, siūlomus valstybės narės. Be to, jei tiek Bendrijos, tiek valstybės narės pasiūlyti veiksmai yra nepakankami norint pasiekti tikslus, valstybei narei,³⁰ o ne Bendrijai suteikiama teisė veikti.

Subsidiarumo principas yra daugiau politinio - socialinio, o ne teisinio pobūdžio, todėl praktikoje kyla sunkumų siekiant palyginti ir nustatyti, kieno siūlomas veiksmas yra geresnis. EB steigimo sutartis įtvirtina tik du kriterijus - „mastas“ ir „poveikis“, tačiau ir šie yra abstraktūs ir pakankamai neapibrėžti. Subsidiarumo principo politinis – socialinis pobūdis sukelia dvejonų dėl EB steigimo sutarties 5 straipsnyje įtvirtinto subsidiarumo principo efektyvumo.³¹ Dėl šios priežasties EBTT vengia griežtai ir išsamiai išreikšti savo poziciją šiuo klausimu. Taigi praktikoje privalu įvertinti, ar konkrečiu atveju valstybei narei yra parankesnis teisinių santykių reglamentavimas nacionaliniu ar Bendrijos lygmeniu, ir tuo remtis ES sprendimų priėmimo procese.

Nagrinėjant subsidiarumo principą svarbu pažymėti, kad jis reikalauja laikytis proporcingumo principo: „Bendrija nesiima jokių veiksmų, kurie nėra būtini siekiant šios Sutarties [EB steigimo sutartis] nustatytų tikslų“³². Proporcingumo principas numato, kokia apimtimi, būdais ir kokiomis priemonėmis reikėtų siekti numatomų tikslų. Siekiant nustatyti, ar pasirinktoji priemonė neprieštaruoja minimam principui, tikrinama, ar ji atitinka siekiamus tikslus ir, ar yra būtina šiems tikslams pasiekti.

Protokolas dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų³³ numato: pirma, Bendrijos institucijos turi rinktis mažiau ribojančias priemones ir pirmenybę teikti ne reglamentams, o direktyvoms, antra, siūloma priemonė turi nesukelti nepagrįstų išlaidų nacionaliniu ar lokaliu lygmeniu bei suinteresuotiems ūkio subjektams; trečia, pasirinktoji priemonė

---

²⁹ *Craig P.* ir *De Burca G.* *EC Law: Text, Cases and Materials*. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 114.

³⁰ *Ibid.*

³¹ *Ibid.*

³² Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 5 straipsnis.

³³ 2004 m. Protokolas dėl proporcingumo ir subsidiarumo principų taikymo pridėdamas prie Sutarties dėl Konstitucijos Europai (OL, 2004 C 310).

privalo palikti kiek įmanoma daugiau laisvės nacionaliniams sprendimams. Nors Sutartis dėl Konstitucijos Europai neturi teisinės galios, vis dėlto, priimtina įvertinti šiuos kriterijus, rengiant ES teisės akto projektą bei dalyvaujant jo nagrinėjime.

3. Procedūriniai priimamo ES teisės akto kriterijai

Kai kurie autoriai³⁴ prie procedūrinių teisėtumo kriterijų priskiria ir reikalavimą priimtą ES teisės aktą publikuoti arba apie priimtą ES teisės aktą pranešti. Tačiau, nepaisant to, jog reikalavimas priimtą teisės aktą paskelbti arba apie jį pranešti yra procedūrinio pobūdžio, jis nepriskirtinas prie procedūrinių teisės aktų teisėtumo kriterijų. Atkreiptinas dėmesys, jog minimas reikalavimas susijęs su teisės akto įsigaliojimu bei taikymu, todėl jo nesilaikymas sukelia panašius padarinius kaip ir teisės akto pripažinimas neteisėtu, tai yra - daro tokį teisės aktą negaliojančiu. Nepaisant to, reikalavimo paskelbti teisės aktą arba pranešti apie jį pažeidimas nedaro įtakos to teisės akto teisėtumui.³⁵

Pagrindinis procedūrinis teisės akto reikalavimas, kuris aptariamas žemiau, nustato pareigą pateikti priemonės priėmimo motyvus, jis taip pat siejamas su materialiniais ES teisės akto teisėtumo aspektais.

Pareiga pateikti priemonės priėmimo motyvus

Pareiga pateikti priimamos priemonės motyvus egzistuoja taip pat ir nacionalinėse teisės sistemose, tačiau įdomu tai, jog ši pareiga pirmiau atsirado būtent Bendrijų teisėje, o ne nacionalinėje teisėje. Be to, minima pareiga Bendrijų teisės kontekste aiškinama plačiau, nei nacionalinėje teisėje. Tai yra, nacionalinėje teisėje dažniausiai tokia pareiga įtvirtinama tik administracinių teisės aktų požiūriu, o įstatymų leidžiamajam organui priimant priemones ši pareiga arba visiškai netaikoma, arba taikoma tik pakankamai ribotai. Tuo tarpu Bendrijų teisėje pareiga pateikti motyvus egzistuoja tiek administracinių teisės aktų, tiek įstatymų leidybos priemonių atžvilgiu.

Analizuojama pareiga, įtvirtinta EB steigimo sutarties 253 straipsnyje, apima reikalavimą apibrėžti: pirma, teisinį pagrindą, išplaukiantį iš EB steigimo sutarties; antra, faktinį priimamos priemonės pagrindą; trečia, tikslus bei naudą, kurios siekiama priimant priemonę. Pažymėtina, jog susijusi teisminė praktika nėra vienoda, pavyzdžiui, byloje

---

³⁴ Pavyzdžiui, P. Craig bei G. De Burca. Žiūrėti *Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials*. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 107.

³⁵ Plačiau žiūrėti šio darbo p. 38.

*Tariff Preferences*³⁶ Teismo sprendimą panaikinti ginčijamą ES teisės aktą lėmė tai, jog nebuvo aiškiai ir tiesiogiai nurodytas akto priėmimo teisinis pagrindas. Tačiau kitoje byloje³⁷ Teismas konstatavo, jog pakanka glaustai apibrėžti pagrindinius teisinius bei faktinius priimamo teisės akto motyvus, iš kurių būtų aiškūs tikslai, kuriais vadovaujantis buvo priimtas teisės aktas. Akcentuotina, kad tam tikrais atvejais³⁸ teisėtumui neturi įtakos tai, jog priimamos priemonės motyvai nėra nurodomi pačioje priemonėje, tačiau nukreipiama į anksčiau priimtas tokio paties pobūdžio priemones, kuriose pateikiama motyvacija dėl jų priėmimo³⁹. Tačiau kai priimama priemonė susijusi su nauju principu, ar prieš tai nereglamentuota santykių sritimi, priėmimo motyvai privalo būti pateikiami.

Pažymėtina, kad analizuojamos pareigos turinio apimtis skiriasi priklausomai nuo to, ar priimama priemonė yra individualaus, ar bendro pobūdžio. EBTT 1968 m. byloje *Beus*⁴⁰ konstatavo, kad pareigos pateikti priimamos priemonės motyvaciją apimtis priklauso nuo tos priemonės prigimties. Taip pat Teismas pabrėžė, kad reglamento atveju, negalima reikalauti pateikti visų faktų, lemiančius jo priėmimą, kadangi dažniausiai egzistuoja daugybė tokių kompleksinių faktų, todėl užtektų pateikti išbaigtą tokių faktų įvertinimą. Vis dėlto, preciziškesnio tikslumo Teismas reikalauja motyvuojant individualaus pobūdžio teisės aktų priėmimą.

Pažymėtina, jog EB steigimo sutarties 253 straipsnyje be pareigos pateikti priemonės priėmimo motyvus taip pat yra įtvirtintas kitas procedūrinis reikalavimas, įpareigojantis priimamuose teisės aktuose pateikti visus pasiūlymus ar nuomones, kuriuos pagal Sutartį būtina gauti. Aiškinant pastarąjį reikalavimą, reikėtų atskirti du terminus – aiškumo ir skaidrumo principo (angl. – *transparency principal*) įgyvendinimą bei dalyvavimą sprendimo priėmimo procese.⁴¹ Manytina, kad EB steigimo sutarties 253 straipsnyje įtvirtinta pareiga pateikti priemonės priėmimo motyvus ir visus pasiūlymus bei nuomones, turėtų būti interpretuojama siauriamai⁴², tai yra - orientuojantis į pagrindinį minimo Sutarties straipsnio tikslą - aiškumo ir skaidrumo principo įgyvendinimą, tuo tarpu teisės dalyvauti sprendimo priėmimo procese užtikrinimas neturėtų būti laikomas EB steigimo sutarties 235 straipsnio tikslu.

---

³⁶ Europos Teisingumo Teismo sprendimas 1987 m. kovo 26 d. sprendimas byloje C-45/86, *Komisija v Taryba* (1987), ECR I-01493.

³⁷ Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 4 d. sprendimas byloje C-24/62, *Vokietijos Respublika v Komisija* (1963), ECR I-00063.

³⁸ Pavyzdžiui, bendrojoje žemdirbystės srityje, kurioje Komisija tuti priimti daugybę sprendimų per trumpą laiką tarpą.

³⁹ *Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials*. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 108.

⁴⁰ Europos Teisingumo Teismo 1968 m. kovo 13 d. sprendimas byloje Nr. C-5/67, *W. Beus GmbH & CO v Hauptzollamt München* (1968), ECR I-00083.

⁴¹ *Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials*. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 11.

⁴² *Ibid.*

Pastaroji pozicija grindžiama tuo, kad suinteresuotoms šalims, dalyvavusioms sprendimo priėmimo procese, pateikusioms savo pasiūlymus, nuomones, vysčiusiems dialogą su asmeniu ar organu, atsakingu už tokio sprendimo priėmimą, gerai žinoma visa situacija, motyvai, kuriais remiamasi priimant sprendimą, todėl jų atžvilgiu skaidrumo ir aiškumo principas praktiškai yra įgyvendinamas.⁴³ Todėl būtų nepagrįsta reikalauti, kad priemonę priimantis asmuo ar organas pateiktų visas nuomones, pasiūlymus bei šių pasiūlymų nepriėmimo argumentus, susijusius su tomis sritimis, kurios buvo aptartos vystant dialogą priemonės priėmimo procese. Kitu atveju priemonės priėmimas virstų pernelyg sudėtingu procesu, nes suinteresuotos šalys galėtų teikti vis naujus pasiūlymus bei nuomones⁴⁴ ir nepagrįstai stabdyti priemonių priėmimą. Darytina išvada, kad absoliutus aiškumo ir skaidrumo principo įgyvendinamas įmanomas tik dalyvaujant priemonės priėmimo procese dialogo arba kitokia panašia forma,⁴⁵ todėl reikalavimas pateikti visus suinteresuotų šalių argumentus bei atsikirtimus į juos būtų neproporcingai griežtas bei nepagrįstas.

Pažymėtina, kad praktikoje EBTT sprendimas bylas dėl panaikinimo paprastai nėra linkęs patenkinti reikalavimų, grindžiamų dalyvavimo teisės akto priėmimo procese dialogo forma pažeidimų, iš tikrųjų, tokio pobūdžio reikalavimai pateikiami blogiausiu atveju, kai šalys nebeturi jokių kitų tvirtų argumentų.⁴⁶ Tačiau kalbant apie pareigą pateikti priimamos priemonės motyvus, pažymėtina, jog teisminė ES teisės aktų teisėtumo priežiūra yra vienas pagrindinių įrankių, užtikrinančių, kad priemonėje pateikiamų jos priėmimo motyvų formuluotės atitiktų tikruosius priemonę priėmusio organo motyvus, tai yra, kad nebūtų prisidengiama palankesne formuluote, siekiant kitų tikslų, nei numatyta toje priemonėje.

---

⁴³ *Craig P. ir De Burca G.* EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 11.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*

III - ES teisės aktai, kurių teisėtumas gali būti ginčijamas pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį

Nustatant, ar konkretaus ES teisės akto teisėtumas gali būti kvestionuojamas pateikiant tiesioginį ieškinį dėl panaikinimo, visų pirma, reikia remtis EB steigimo sutarties 230 straipsnio pirmu paragrafu, kuriame teigiama, jog: EBTT prižiūri Europos Parlamento ir Tarybos bendrai priimtų, Tarybos, Komisijos ir ECB priimtų teisės aktų, išskyrus rekomendacijas ir nuomones, ir Europos Parlamento aktų, galinčių turėti teisinių padarinių trečiosioms šalims, teisėtumą. Pažymėtina, kad EBTT, aiškindamas šią nuostatą, laikėsi liberalios pozicijos ir, laikydamasis teisės, kaip to reikalauja EB steigimo sutarties 220 straipsnis, plačiai interpretavo minima normą. Todėl nustatant Sutarties 230 straipsnyje įtvirtintos teisėtumo priežiūros objektą, ypač svarbu analizuoti teisminę praktiką.

Teismas nuosekliai laikėsi pozicijos, kad ieškinį dėl panaikinimo galima pareikšti dėl kiekvieno Bendrijos institucijos teisės akto, nepriklausomai nuo jo formos ar pobūdžio, jeigu tas aktas sukelia teises pasekmes tretiesiems asmenims. Tai grindžiama tuo, jog Europos Bendrija „yra teisinė Bendrija, kurioje nei valstybės narės, nei jos institucijos negali išvengti jų priimtų teisės aktų atitikties pagrindinei konstitucinei chartijai, tai yra Sutarčiai, kontrolės.“⁴⁷ Tokioje Bendrijoje veiksmingos institucijų kontrolės principas išreiškia bendrą principą, kad būtina laikytis teisės. EBTT akcentavo, jog šis principas turi būti pripažintas ir plačiai taikomas, todėl jo negalima apriboti EB steigimo sutarties 7 straipsnyje minima institucine sistema. Byloje *Komisija v EIB*⁴⁸ Teismas išaiškino, kad nepaisant to, jog Europos investicijų bankas nėra institucija, visgi EB steigimo sutartimi jam suteiktas juridinio asmens statusas, todėl jo priimami imperatyvūs sprendimai taip pat priklauso EBTT jurisdikcijai pagal Sutarties 230 straipsnį.

Kalbant apie teisės akto formą, neatsižvelgiant į tai, jog EB steigimo sutarties 249 straipsnis įtvirtina tik tris privalomo pobūdžio teisės aktų kategorijas – reglamentą, direktyvą ir sprendimą – kiti teisės aktai, sukeliantys teises pasekmes, taip pat gali būti tikrinami teisėtumo požiūriu. EBTT pabrėžė, jog Sutarties 230 straipsnio taikymas negali būti ribojamas 249 straipsnio požiūriu, priešingu atveju tai visiškai nesiderintų su Teismo

---

⁴⁷ Europos Teisingumo Teismo 2003 m. liepos 10 d. sprendimas byloje C-5/00, *Komisija v Europos investicinis bankas* (2003), ECR I-07281.75 punktas.

⁴⁸ *Ibid.*

pareiga laikytis teisės aiškinant bei interpretuojant Sutartį⁴⁹. Panašią poziciją EBTT išreiškė ir byloje *Prancūzija v Komisija*⁵⁰, kurioje tiesioginį ieškinį dėl Komisijos komunikato panaikinimo pripažino priimtiniu, nepaisant to, kad tokios formos teisės aktas priskiriamas teisės aktų, nesukeliančių teisinių padarinių, kategorijai. Darytina išvada, jog Teismas, sprenddamas tiesioginio ieškinio dėl teisės akto panaikinimo priimtimumo klausimą, vadovaujasi ne konkreto teisės akto pavadinimu, o pirmiausia gilinaisi į akto turinį bei jo priėmimo aplinkybes, tam kad išsiaiškintų, ar tas aktas turi privalomąją galią.

Įvairios nuomonės Sutarties aiškinimo ir taikymo klausimais, taip pat procedūrinės priemonės, pavyzdžiui, Komisijos pranešimai, išpėjimai, išankstinės pastabos bei kiti parengiamieji aktai, priimami ruošiant galutinį teisės aktą, paprastai negali būti teisėtumo priežiūros objektais pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį. Kadangi dažniausiai tai yra laikino pobūdžio teisės aktai, nesukeliantys privalomų teisinių padarinių, o jais tėra išreiškiama Bendrijos institucijos nuomonė ar atitinkamo preliminarus tyrimo rezultatai⁵¹. Todėl tokiais atvejais teisėtiems asmenų interesams apginti pilnai pakanka galimybės kvestionuoti galutinio sprendimo teisėtumą. Kita vertus, jei procedūrinis teisės aktas jau parengiamojoje sprendimo priėmimo stadijoje sukelia neigiamas pasekmes tretiesiems asmenims, kurių teisėtus interesus būtina apginti nedelsiant, laukti kol bus priimtas galutinis sprendimas gali būti itin rizikinga⁵², todėl tokiais atvejais procedūrinio teisės akto teisėtumas gali būti tikrinamas pateikiant ieškinį dėl panaikinimo.

Išplaukia, kad parengiamieji teisės aktai nėra laikomi teisėtumo kontrolės pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį objektu, jeigu jie iš tikrųjų nesukelia teisinių padarinių tretiesiems asmenims. Priešingu atveju, kai parengiamasis teisės aktas yra įpareigojančio pobūdžio, tokio akto teisėtumas gali būti tikrinamas pareiškiant tiesioginį ieškinį dėl panaikinimo. Pavyzdžiui, EBTT byloje *Cimenteries*⁵³ konkurencijos normų pažeidimo tyrimo eigoje Komisijos priimtas preliminarus pranešimas pripažintas įpareigojančiu teisės aktu. Šiuo pranešimu Komisija išpėjo ieškovo, kad šiam bus skiriama bauda tuo atveju, jeigu nebus nutraukta atitinkama sutartis, pagal preliminarus Komisijos tyrimo rezultatus prieštaraujanti Bendrijos kompetencijos teisei. Aplinkybės bylojo, jog egzistuoja tik teoriška galimybė, kad Komisija, priimdama galutinį sprendimą, pakeistų

---

⁴⁹ Europos Teisingumo Teismo 1971 m. kovo 31 d. sprendimas byloje C-22/70, *Komisija v Taryba* (1971), ECR I-263.

⁵⁰ Europos Teisingumo Teismo 1997 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-57/95, *Prancūzija v Komisija* (1997), ECR I-01627.

⁵¹ Europos Teisingumo Teismo 1981 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje C-60/81, *International Business Machines Corporation v Komisija* (1981), ECR I-02639.

⁵² Europos Teisingumo Teismo 1986 m. birželio 24 d. sprendimas byloje C-53/85, *AKZO Chemie BV and AKZO Chemie UK Ltd v Komisija* (1986), ECR I-01965. Ši byla išsamiai analizuojama šio darbo p. 42.

⁵³ Europos Teisingumo Teismo 1967 m. kovo 15 d. sprendimas jungtinėje byloje C-8-11/66, *Société anonyme Cimenteries C.B.R. Cementsbedrijven N.V. and others v Komisija* (1967), ERC I-00075.

savo poziciją ir nutartų, jog ieškovas, sudarydamas sutartį, visgi nepažeidė konkurencijos taisyklių. Todėl Komisijos preliminarus pranešimas, įspėjantis apie gresiančią baudą, pastūmėjo ieškovą nutraukti sutartį, o jo finansinei padėčiai iškilo rimta grėsmė. Taigi Teismas, įvertinęs preliminarus pranešimo poveikį, pripažino, kad šis aktas, neabejotinai sukėlė teisinių padarinių, todėl ieškiny s dėl jo panaikinimo laikytinas priimtinu.

Pažymėtina, jog netgi žodinis sprendimas, sukeliantis padarinių tretiesiems asmenims, gali būti teisėtumo kontrolės objektu. Toks pavyzdys atsiskleidžia Pirmosios instancijos teismo byloje *Air France*⁵⁴, kurioje ieškiny s dėl Komisijos nario žodinio pareiškimo pripažintas priimtinu, motyvuojant, kad šis pareiškimas sąlygojo ieškovo procedūrinės teisės praradimą. Tai dar kartą įrodo, jog Bendrijos Teismai iš tiesų linkę plačiai interpretuoti Sutarties nuostatas, įtvirtinančias teisės aktų teisėtumo priežiūros objektą.

Kitas svarbus liberalaus Sutarties aiškinimo pavyzdys siejamas su Europos Parlamento priimamų teisės aktų teisėtumo priežiūra (*legitimation passive*). Remiantis dabartine EB steigimo sutarties redakcija, jokių abejonių dėl Europos Parlamento teisės aktų, kaip teisminės teisėtumo priežiūros objektų, nekyla, kadangi Sutartis aiškiai numato, jog tiesioginis ieškiny s dėl panaikinimo gali būti pateikiamas dėl Europos Parlamento bei dėl Europos Parlamento ir Tarybos bendrai priimamų teisės aktų teisėtumo. Tačiau šios nuostatos į Sutartį buvo įtrauktos tik 1992 m. priėmus Maastrichto sutartį, vis dėlto, jau iki to laiko EBTT laikė, jog jo jurisdikcijai priklauso kontroliuoti taip pat ir Europos Parlamento teisės aktų, sukeliančių padarinius tretiesiems asmenims, teisėtumą. Tokią poziciją Teismas pagrindė byloje *Les Verts*⁵⁵, kurioje išaiškino, kad Sutartis suteikia Europos Parlamentui teisę priimti teisės aktus, sukeliančius pasekmes tretiesiems asmenims, todėl visada egzistuoja tikimybė, kad naudodamasis savo įgaliojimais Europos Parlamentas gali peržengti jų ribas, pažeisti kitų Bendrijos institucijų ar valstybių narių galias. Taigi Europos Parlamentui nesuteikus *legitimation passive*, jo priimami teisės aktai išvengtų teisėtumo kontrolės, o tai prieštarautų Sutarties dvasiai, pažeistų 220 (ex 164) straipsnyje numatytą pareigą laikytis teisės, be to, iškreiptų Sutarties sistemą. Darytina išvada, kad visi teisės aktai, priimami Bendrijos institucijų, kurioms EB steigimo sutartis suteikia galią priimti imperatyvaus pobūdžio priemones, patenka į 230 straipsnio taikymo sferą.

---

⁵⁴Pirmosios instancijos teismo 1994 m. kovo 24d. sprendimas byloje T-3/93, *Soci t  Anonyme   Participation Ouvri re Compagnie Nationale Air France v Komisija* (1994), ECR II-00121.

⁵⁵ Europos Teisingumo Teismo 1986 m. balandžio 23 d. sprendimas byloje C-294/83, *Les Verts v Europos Parlamentas* (1986), ECR I-339.

Pabrėžtina, kad aukščiau apžvelgtos EBTT bylos *Les Verts*⁵⁶ sprendimas susilaukė didžiulio atgarsio bei padarė žymią įtaką Bendrijos teisei. Laikoma, jog būtent minimas Teismo sprendimas sąlygojo EB steigimo sutarties 230 (ex 173) straipsnio pakeitimą Maastrichto sutartyje, įtvirtinusioje Europos Parlamento *legitimation passive*.⁵⁷ Tačiau *Les Verts* byla⁵⁸ tarptautinės teisės specialistų vertinama nevienareikšmiškai. Kritikai teigia, kad EBTT aktyviai veikdamas peržengė jurisdikcijos ribas, kadangi, interpretuodamas Sutartį, akivaizdžiai pakeitė 230 (ex173) straipsnio raidę, kai tuo tarpu tai galėjo atlikti tik valstybės narės, priimdamos Sutarties pakeitimus.⁵⁹ Išeitų, jog Teismas veikia tarsi visagalė institucija, galinti interpretuoti, panaikinti arba patvirtinti teisės normas ar priversti vykdyti tokias taisykles, kurios, jo manymu, formuoja integralią Bendrijos teisės sistemos dalį.⁶⁰

Vis dėlto, doktrinoje taip pat dažnas teigiamas bylos *Les Verts* vertinimas - šią poziciją palaikantys teisės specialistai pabrėžia, jog EBTT veikė ne peržengdamas savo įgaliojimus, o užtikrindamas, kad nė vienos institucijos priimamas teisės aktas, turintis privalomą galią, neįgytų teisminio imuniteto.⁶¹ Taigi atsižvelgiant į tai, jog priėmus Europos suvestinį aktą, Europos Parlamentui suteikta daugiau teisių Bendrijos sprendimų priėmimo procese, EBTT siekė užtikrinti, kad Europos Parlamentas, priimdamas teisės aktus, nepažeistų savo kompetencijos, o pažeidęs, neišvengtų teisminės kontrolės.⁶² Šios pozicijos atstovai pripažįsta, jog valstybės narės iki Maastrichto sutarties priimdamos EB steigimo sutarties pakeitimus, juose nenumatė jokių su analizuojamu klausimu susijusių Sutarties pakeitimų. Tačiau iš kitos pusės, tokio elgesio motyvai neaiškūs, todėl manytina, jog klausimą, susijusį su Europos Parlamento *legitimation passive*, valstybės narės paliko išspręsti Teismui. Tokią išvadą implikuoja tai, jog priimdamos Maastrichto sutartį valstybės narės patvirtino, o ne paneigė EBTT poziciją, atitinkamai pakeisdamos EB steigimo sutarties 230 (ex173) straipsnio nuostatas.⁶³

Taigi byla *Les Verts*⁶⁴ laikoma akivaizdžiu įrodymu, jog EBTT plačiai interpretuoja Sutarties nuostatas, įtvirtinančias teisės aktų teisėtumo priežiūros objektą. Be to, Teismas taip pat linkęs liberaliai aiškinti ir jurisdikciją teisės aktų, priimtų ES sutarties rėmuose, atžvilgiu, šis klausimas nagrinėjamas kitoje pastraipoje.

---

⁵⁶ *Cit. op.* 53.

⁵⁷ Arnall A. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 38.

⁵⁸ *Cit. op.* 53.

⁵⁹ *Ibid.*, p. 39.

⁶⁰ Arnall A. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 39.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ *Cit. op.* 53.

EBTT jurisdikcija pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį taikoma teisės aktams, priimamiems šios Sutarties rėmuose, tačiau tai nereiškia, kad teisės aktai, priimami pagal ES sutartį, visiškai nepatenka į EBTT vykdomos teisėtumo kontrolės sferą⁶⁵. Byloje *Komisija v Taryba*⁶⁶ Teismas laikė, jog jo pareiga užtikrinti, kad teisės aktai, priimami pagal ES sutartį, nepažeistų EB steigimo sutarties nuostatų. Prie tokios išvados Teismas priėjo sistemiškai aiškindamas ES sutarties 46 straipsnį, įtvirtinantį, kad ši Sutartis „neturi jokios įtakos Europos bendrijų steigimo sutartims ar vėlesnėms sutartims ir aktams, jas keičiantiems ar papildantiems“⁶⁷ bei 47 straipsnį, iš kurio išplaukia, jog EB steigimo sutarties nuostatos dėl EBTT galių ir naudojimosi tomis galiomis taikomos ir ES sutarties 47 straipsniui. Taigi Teismas šioje byloje priėmė tiesioginį ieškinį dėl teisės akto, priimto pagal ES sutarties 31 (ex K.3) straipsnį, panaikinimo ir konstatavo, kad Teismo užduotis yra patikrinti, ar teisiniai santykiai, sureguliuoti teisės aktu, priimtu ES sutarties 31 (ex K.3) straipsnio rėmuose, iš tiesų nepatenka į EB steigimo sutarties ex 100c straipsnio pirmos dalies⁶⁸ reglamentavimo sritį. Darytina išvada, kad EBTT turi jurisdikciją peržiūrėti teisės akto teisėtumą, priimtą pagal ES sutartį, tokia apimtimi, kad nustatytų, ar šis aktas nereglementuoja teisinių santykių, kurių reguliavimas priklauso Bendrijos įgaliojimų sričiai, o paaiškėjus, kad Bendrijos galios pažeistos, panaikinti kvestionuotą teisės aktą.

Apibendrinant teisės aktų, kurie gali būti ginčijami pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, analizę, pabrėžtina, kad visi teisės aktai, priimami Bendrijos institucijų, kurioms EB steigimo sutartis suteikia galią priimti imperatyvaus pobūdžio priemonės, patenka į 230 straipsnio taikymo sferą. Apžvelgta EBTT praktika šiuo klausimu atspindėjo išties liberalią Sutarties interpretavimo kryptį, grindžiamą pagarba Bendrijos teisei, demokratijos ir teisingumo principams. Deja, to paties 230 straipsnio nuostatų, reguliuojančių neprivilegijuotų asmenų *locus standi*, aiškinimas Teismo precedentuose, atskleidžia konservatyvią, Sutarties raidės varžomą interpretacijos kryptį. Taigi išanalizavus klausimą, kokie teisės aktai patenka į teisminės teisėtumo kontrolės sferą, toliau šiame darbe aiškinamasi, kokie pagrindai lemia šių teisės aktų pripažinimą neteisėtais.

⁶⁵ Steiner J. ir Woods L. *Textbook on EC Law*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 596.

⁶⁶ Europos Teisingumo Teismo 1998 m. gegužės 12 d sprendimas byloje C-170/96, *Komisija v Taryba* (1998), ECR I-02763.

⁶⁷ 1992 m. Europos Sąjungos sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 33). 47 straipsnis.

⁶⁸ Šis straipsnis priėmus Amsterdamo sutartį panaikintas, jo pirmoje dalyje buvo numatyta: „Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, vieningai nustato, kurių trečiųjų šalių piliečiai, vykdamai per valstybių narių išorės sienas, privalo turėti vizą.“

IV - ES teisės aktų neteisėtumo pagrindai

ES teisės aktų teisėtumo priežiūra priskirtina administracinių santykių sričiai, o iš šių santykių pobūdžio išplaukia, jog santykių šalys nėra lygios, todėl laikoma, kad administracinių institucijų priimti teisės aktai yra teisėti, nebent yra įrodomas jų neteisėtumas. Tačiau pati teisė ginčyti teisės akto teisėtumą taip pat nėra absoliuti, tokia teise galima pasinaudoti tik patenkinus atitinkamas sąlygas, kurių turinys varijuoja priklausomai nuo teisės sistemos.⁶⁹ Šiuo požiūriu Bendrijos teisė, įtakota Prancūzijos administracinės teisės tradicijos, įtvirtina reikalavimą įrodyti, kad ginčijamas teisės aktas priimtas esant vienam iš žemiau pateikiamų pagrindų:

- esant kompetencijos trūkumui;
- pažeidus esminį procedūrinį reikalavimą;
- pažeidus EB steigimo sutartį ar kurią nors su jos taikymu susijusią taisyklę;
- netinkamai naudojantis EB steigimo sutartimi suteiktomis galiomis.

Pabrėžtina, jog neteisėtumo pagrindas turi egzistuoti teisės akto priėmimo metu, jis turi būti reikšmingas ir privalo turėti atitinkamą poveikį ginčijamo teisės akto turiniui. Pirmosios instancijos Teismas yra pažymėjęs, kad ieškinio pareiškimas turi būti surašytas taip, kad Teismui nereikėtų ieškoti ir pačiam identifikuoti pagrindų, kuriais grindžiamas ieškinys.⁷⁰ Išplauktų, jog pareiškime dėl ieškinio, turi būti aiškiai nurodytas pagrindas, kuriuo remdamasis ieškovas siekia įrodyti teisės akto neteisėtumą. Vis dėlto, EBTT pozicija šiuo klausimu nėra tokia formali, savo sprendimuose jis ne visada išskiria konkretų teisinį pagrindą, dėl kurio konstatuoja teisės akto neteisėtumą.⁷¹ Be to, praktikoje EBTT pažymėjo, jog siekiant iškelti bylą reikėtų koncentruotis ne į pagrindų klasifikaciją, o į faktų bei teisinių argumentų turinį, iš kurių būtų aišku, kuriuo iš EB steigimo sutartyje numatytų pagrindų grindžiamas ieškinys.⁷²

Nepaisant to, kad aukščiau išvardinti teisės akto neteisėtumo pagrindai yra įtvirtinti tik EB steigimo sutarties 230 straipsnyje, tie patys pagrindai taip pat taikomi ir naudojantis kitomis teisėmis, kurias pažeidžia neteisėti teisės aktai, gynimo priemonėmis.⁷³

⁶⁹ *Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 615.*

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ *Schermers H. ir Waalbroeck D. Judicial Protection in the European Communities. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 193.*

⁷² *Ibid.*

⁷³ Europos Teisingumo Teismo 1985 m. lapkričio 7 d. sprendimas byloje C-145/83, *Stanley George Adams v Komisija* (1985), ECR P-03539.

Nors ir EB steigimo sutartyje pateikiamas baigtinis teisės aktų neteisėtumo pagrindų sąrašas, nereikėtų manyti, jog toks sąrašas riboja galimybę ginčyti teisės akto teisėtumą. Šie pagrindai yra pakankamai plačios apimties, ypač reikėtų atkreipti dėmesį į pagrindą, atsirandantį, pažeidus bet kurią su EB steigimo sutarties taikymu susijusią taisyklę.⁷⁴ Prie tokių taisyklių taip pat priskiriami ir EBTT išplėtoti bendrieji principai⁷⁵, taigi ES teisės aktų teisėtumas gali būti tikrinamas ir atitikimo šiems principams atžvilgiu. Įdomu tai, kad būtent EB steigimo sutarties 230 (ex 173) straipsnio taikymo kontekste Teismas išplėtojo daugybę bendrųjų teisės principų.⁷⁶

Lietuviškoje EB steigimo sutarties versijoje, aukščiau minimas pagrindas formuluojamas kaip „kokios nors su jos [Sutarties] taikymu susijusios *teisės normos*“ pažeidimas, o angliškosios versijos termino „infringement of any rule of law relating to its [the Treaty’s] application“ vertinys skambėtų kaip „pažeidimas kokios nors taisyklės, susijusios su Sutarties taikymu“, šiuo atveju, manytina, jog žodis „taisyklė“ apima ne tik teisės normas, bet ir principus, susiklosčiusią teisminę praktiką.

Reikėtų pažymėti, kad kai kurių autorių nuomone,⁷⁷ ES teisės aktų neteisėtumo pagrindų klasifikavimas į keturias atskiras grupes neturi esminės reikšmės, nes visi neteisėtumo pagrindai, išvardinti EB steigimo sutarties 230 straipsnio 2 paragrafe, persipina vieni su kitais, o trečiasis - EB steigimo sutarties ar kurios nors su jos taikymu susijusios teisės normos pažeidimas – apima visus likusius. Šios pozicijos atstovai pabrėžia platų neteisėtumo pagrindų turinio apimties pobūdį, teigdami, kad iš esmės bet kuris žymus Sutarties pažeidimas gali implikuoti teisės akto neteisėtumą.

Be to, EBTT taip pat netaiko EB steigimo sutarties 230 straipsnyje įtvirtintų neteisėtumo pagrindų techniniu ar formaliu būdu, jau aukščiau minėta, kad Teismas savo sprendimuose dėl teisės akto neteisėtumo pripažinimo ne visada išskiria vieną iš 230 straipsnyje įtvirtintų pagrindų. Nepaisant to, šiame darbe toliau analizė atliekama remiantis neteisėtumo pagrindų klasifikacija, tačiau, pabrėžtina, tokia analizės kryptis pasirenkama tik siekiant susisteminti gausią EBTT praktiką ir apžvelgti esminius ES teisės aktų teisėtumo priežiūros aspektus. Taip pat atsižvelgiant į tai, jog tam tikri ES teisės akto neteisėtumo aspektai jau išanalizuoti ankščiau, aiškinant materialinius bei procedūrinius ES teisės aktų teisėtumo kriterijus, vėlesniuose skyriuose į šiuos klausimus iš naujo nesigilinama, o tik nukreipiama darant nuorodą į atitinkamas ankstesnes analizės dalis bei skyrius.

⁷⁴ Weatherill S. EU Law: Cases and Materials. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2006. P.229.

⁷⁵ *Ibid.*, p.229. Plačiau apie principus žiūrėti p. 47.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ Pavyzdžiui, A. Arnall. Žiūrėti Arnall A. The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 33.

1. Kompetencijos trūkumas

Viršnacionalinės ES, kaip specifinio tarptautinės teisės subjekto, vienas iš požymių, skiriančių ją nuo kitų tarptautinės teisės subjektų – valstybių, pasireiškia tuo, jog ES institucijos, skirtingai nuo nacionalinių vyriausybių, neturi bendros kompetencijos. Tai yra, ES institucijos turi įgalinimus veikti tik tose srityse, kuriose EB steigimo sutartis aiškiai numato institucijų kompetenciją veikti, arba, remiantis numanomų galių doktrina, kai tokia kompetencija išplaukia iš šios sutarties tikslų bei funkcijų. Interpretuojant EB steigimo sutartį ir nustatant, kada Bendrija turi kompetenciją veikti, didelis vaidmuo tenka EBTT formuojamiems precedentams. Tačiau net ir nustačius, jog Bendrija turi kompetenciją veikti, privalu šia kompetencija naudotis tinkamai: nepažeisti keliamų procedūrinių reikalavimų, laikytis tarpinstitucinių galių pasidalijimo principo, subsidiarumo bei proporcingumo principų.

Kompetencijos trūkumas, kaip vienas ES teisės aktų neteisėtumo pagrindų, konstatuojamas, kai Bendrijos institucija, priimdama teisės aktą, pažeidžia savo galias, jai suteiktas Sutarties ar antrinių teisės aktų. Kompetencijos trūkumas atitinka nacionalinėje teisėje taikomą angliškąją *ultra vires* doktriną, pagal kurią institucijos veikia tik turėdamos teisinius įgalinimus veikti ir nepažeisdamos kitų institucijų kompetencijos. Apžvelgiant į EBTT praktiką, matyti, jog tokių bylų, kuriose Teismas tenkintų ieškinį dėl panaikinimo, remiantis kompetencijos trūkumu, nėra daug.

Toliau atskleidžiant pagrindinius Bendrijos kompetencijos aspektus, gilinamasi į EBTT praktiką, kadangi interpretuojant EB steigimo sutartį ir nustatant, kada Bendrija turi kompetenciją veikti, didelis vaidmuo tenka būtent Teismo jurisprudencijai. Darbe analizuojami precedentai, sisteminami į tris grupes pagal vieną iš teisės teorijoje taikomą Bendrijos kompetencijos rūšių klasifikaciją: *ratione materiae*, *ratione personae*, *ratione loci*. *Ratione materiae* kompetencija nustato Bendrijos institucijų galią reguliuoti atitinkamus teisinius santykius, *ratione personae* – numato kokie subjektai turi teisę priimti teisės aktą, *ratione loci* – įtvirtina Bendrijos jurisdikcijos taikymą teritorijos atžvilgiu.

1.1 Kompetencija *ratione materiae*

Kaip vieną pavyzdžių, kada EBTT pripažino teisės aktą neteisėtu dėl kompetencijos trūkumo reikėtų paminėti 1987 m. *Vokietija v. Komisija*⁷⁸ bylą. Šioje byloje Teismas tik iš dalies pripažino kvestionuojamą Komisijos sprendimą neteisėtu. Ginčas kilo dėl Komisijos sprendimo atitikimo Sutarties 140 straipsniui, įpareigojančiam Komisiją skatinti valstybių narių bendradarbiavimą ir sudaryti sąlygas derinti jų veikimą visose socialinės politikos srityse. Šiam uždaviniui įgyvendinti tas pats straipsnis apibrėžia ir Komisijos kompetenciją: „Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis atlikdama tyrimus, teikdama nuomones bei organizuodama pasitarimus ir nacionaliniu lygmeniu kylančius, ir tarptautinėms organizacijoms rūpimais klausimais“⁷⁹.

Taigi Komisija, remdamasi cituojamu Sutarties straipsniu priėmė sprendimą, kuriuo įpareigojo valstybes nares bendradarbiauti ir konsultuotis migracijos politikos klausimais, susijusiais su trečiosiomis šalimis. Byloje iškeltas klausimas, ar socialinė politika, Sutarties 140 straipsnio prasme, apima ir migracijos politiką, susijusią su trečiosiomis šalimis. Teismas konstatavo, kad migracijos politika, susijusi su trečiosiomis šalimis tik iš dalies patenka į Sutarties 140 straipsnio reguliavimo sferą, tai yra, tik tiek, kiek tai susiję su darbininkų iš trečiųjų šalių įsidarbinimo valstybėje narėje poveikiu darbo rinkai ir darbo sąlygoms. Todėl Teismas nustatė, kad kultūrinė darbininkų iš trečiųjų šalių integracija neįeina į socialinės politikos, 140 straipsnio prasme, sferą, todėl Komisijos sprendimo dalis, reguliuojanti tokio pobūdžio santykius, Teismo pripažinta negaliojančia.

Pripažinęs dalį Komisijos sprendimo negaliojančia dėl kompetencijos trūkumo, Teismas toliau nagrinėjo ginčą analizuodamas sprendimo nuostatas, patenkančias į socialinės politikos, EB steigimo sutarties 230 straipsnio prasme, sferą. Tačiau ir čia konstatuota, kad tam tikros sprendimo nuostatos priimtos pažeidžiant kompetenciją. Minimas straipsnis įtvirtina Komisijos kompetenciją skatinti valstybes nares bendradarbiauti, sudaryti sąlygas tokiam bendradarbiavimui, organizuoti pasitarimus, taip pat atlikti atitinkamus tyrimus bei teikti nuomones. Taigi matyti, kad Komisijai suteikiami organizacinio pobūdžio procedūriniai įgaliojimai, o galių priimti privalomojo pobūdžio sprendimus Sutarties 140 straipsnis tiesiogiai neįtvirtina, todėl daryti įtaką konsultacijų kryptims ir rezultatams ji tegali pateikdama teisiškai neįpareigojančią

⁷⁸ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. liepos 9 d. sprendimas jungtinėje byloje C–281/85, 283-285/85, 287/85, *Vokietija v. Komisija* (1987), ECR I-3203.

⁷⁹ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 140 straipsnis.

nuomonę. Taigi kvestionuojamo Komisijos sprendimo nuostatos, nustatančios valstybių narių konsultacijų tikslus bei uždavinius, priimtos viršijant Komisijos kompetenciją, suteiktą Sutarties 140 straipsniu.

Šioje byloje atkreiptinas dėmesys į tai, jog EBTT konstatavo, jog nors ir Sutarties 140 straipsnis tiesiogiai nenumato Komisijos teisių priimti privalomojo pobūdžio priemonių, ji tai gali padaryti pasiremddama numanomų galių doktrina⁸⁰, bet, pabrėžtina, tik procedūrinių klausimų atžvilgiu. Kai kurie autoriai⁸¹ tokią Sutarties 140 straipsnio interpretaciją vertina kaip radikalų Teismo žingsnį.

Tuo tarpu teisės doktrinoje⁸² pažymima, jog šis bylos sprendimas priimtas 1987 m., o 1992 m. priėmus Mastrichto Sutartį, į jos tekstą įtrauktas subsidiarumo principas (5 (ex 3b) straipsnis)⁸³, kuris iki to laiko nebuvo įtvirtintas steigimo sutartyse. Todėl doktrinoje keliama tikimybė, kad tokiu atveju subsidiarumo principas galėtų būti pagrindu, kvestionuojant teisės akto teisėtumą, taigi jei Teismas taikytų šį principą ir nustatytų jo pažeidimą, kuris savo ruožtu implikuotų Sutarties pažeidimą, tai reikštų, jog šis teisės aktas – neteisėtas.⁸⁴

1997 m. EBTT byloje *Prancūzija v. Komisija*⁸⁵ nagrinėta situacija, kai Komisija atsiėmė savo pasiūlymą dėl direktyvos dėl pensijos fondų, nes negavo Tarybos sutikimo. Tačiau po kelių dienų ES Oficialiame Leidinyje ji išleido komunikatą savo turiniu akivaizdžiai panašų į atsiimtą pasiūlymą. Komisija neigė tokio veiksmo neteisėtumą tuo pagrindu, jog komunikatas, kaip ES teisės akto rūšis, yra neprivalomo pobūdžio teisės aktas, aiškinantis atitinkamų Sutarties nuostatų taikymą. Tačiau Teismas tokius argumentus atmetė ir nustatė, jog priimtas komunikatas savo turiniu yra imperatyvaus pobūdžio, kuriuo siekiama daugiau nei tik Sutarties nuostatų taikymo aiškinimo. Taigi šis teisės aktas pripažintas negaliojančiu, nes juo buvo siekiama nustatyti privalomojo poveikio nuostatas, tačiau Komisija neturėjo galios atlikti tokius veiksmus.

---

⁸⁰ Plačiau žiūrėti šio darbo p. 10.

⁸¹ Pavyzdžiui, S. Weatherill ir P. Blaumont. Žiūrėti *Weatherill S. ir Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 277.

⁸² *Weatherill S. ir Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 277.

⁸³ Apie subsidiarumo principą plačiau žiūrėti šio darbo p. 16.

⁸⁴ Bendrijos veiksmai kitose nei išimtinės kompetencijos srityse vertinami atitikimo subsidiarumo principui atžvilgiu. Šis principas nustato, jog Bendrija gali naudotis savo kompetencija tik tuo atveju, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog subsidiarumo principas reguliuoja kompetencijos vykdymą, o ne turėjimą, tai yra, jis taikomas tik tada, kai yra aišku, jog Sutartis apskritai suteikia Bendrijai įgaliojimus veikti atitinkamoje sferoje. Todėl kai yra nustatomas subsidiarumo principo pažeidimas, teisės akto neteisėtumo pagrindu laikytinas ne kompetencijos trūkumas, o Sutarties 5 straipsnio pažeidimas.

⁸⁵ Europos Teisingumo Teismo 1997 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-57/95, *Prancūzija v. Komisija* (1997), ECR I-01627.

Aukščiau išanalizuotos bylos atspindi atvejus, kai EBTT patenkino ieškinį dėl panaikinimo konstatuodamas, jog ES teisės aktas priimtas pažeidžiant kompetenciją. Tačiau egzistuoja didesnė dauguma bylų sprendimų, kuriuose Teismas atmetė tokio pobūdžio ieškinius. Pavyzdžiui, 1992 m. byloje *Vokietija v. Komisija*⁸⁶ EBTT nagrinėjo Tarybos direktyvos nuostatų atitikimo Sutarties 95 (ex 100a) straipsniui, numatančiam Tarybos kompetenciją, pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, nustatyti „<...> priemonės valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms, skirtoms vidaus rinkos sukūrimui ir veikimui, suderinti“⁸⁷. Teismas išaiškino, jog Taryba, pagal Sutarties 95 straipsnį, turi teisę priimti teisės aktus, susijusius su specifinėmis produktų rūšimis ir nustatyti individualias saugos priemones šiems produktams. Todėl pripažinta, kad kvestionuojamos direktyvos nuostatos, įgalinančios Tarybą, didelės ir tiesioginės rizikos vartotojų sveikatai ir saugumui atveju, priimti priemones, įpareigojančias valstybę narę laikinai imtis atitinkamų veiksmų, priimtos nepažeidžiant kompetencijos.

EBTT 1994 m. byla *Portugalija v. Taryba*⁸⁸ - kitas nagrinėtinas pavyzdys, kai Teismas taip pat atmetė ieškinį dėl panaikinimo dėl kompetencijos pažeidimo. Ginčijamas Tarybos sprendimas, skirtas apginti demokratiją bei žmogaus teises Indijoje, priimtas remiantis EB steigimo sutarties 113 ir 130 (dabar 120 ir 181) straipsniais, reglamentuojančiais bendrąją prekybos politiką ir reikalaujančiais sprendimus priimti kvalifikuota balsų dauguma. Portugalijos Vyriausybė ginčijo šio sprendimo teisėtumą, tvirtindama, kad jo pagrindu buvo pasirinktas klaidingas Sutarties straipsnis. Pagal Portugaliją, sprendimas turėjo būti priimtas Sutarties 235 (dabar 308) straipsnio pagrindu, numatančiu vienbalsę sprendimo priėmimo procedūrą. Vis dėlto, Teismas, plačiai interpretuodamas Sutarties 113 ir 130 (dabar 120 ir 181) straipsnius, pripažino, kad šie straipsniai apima nagrinėjamų klausimų sritį, o jų reglamentavimas pasiremiant kitu straipsniu, reikštų specifinių Sutarties 113 ir 130 (dabar 120 ir 181) straipsnių turinio susiaurinimą, todėl ieškinį atmetė.

*ERTA*⁸⁹ byloje EBTT taip pat atsisakė pripažinti ginčijamą teisės aktą neteisėtu dėl kompetencijos trūkumo. Šioje byloje Komisija pateikė ieškinį Tarybai teigdama, jog pastaroji pažeidė jai suteiktą kompetenciją, dalyvaudama kelių transporto susitarimo sudarymo derybų bei konsultacijų etape, kadangi pagal Sutarties 228 (dabar 300) straipsnį tokie veiksmai priskiriami Komisijos kompetencijai, tuo tarpu Tarybai suteikiami

⁸⁶ Europos Teisingumo Teismo 1992 m. rugpjūčio 9 d. sprendimas byloje C-359/92, *Vokietija v. Komisija* (1992), ECR I-03681.

⁸⁷ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 95 straipsnis.

⁸⁸ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. gruodžio 3 d. sprendimas byloje C-268/94, *Portugalijos Respublika v. Taryba* (1996), ECR I-06177.

⁸⁹ Europos Teisingumo Teismo 1971 m. kovo 31 d. sprendimas byloje C-22/70, *Komisija v. Taryba* (1971), ECR I-263.

įgalinimai priimti sprendimą dėl sutarties pasirašymo. Vis dėlto, Teismas šį tarpinstitucinį ginčą išsprendė atmesdamas Komisijos ieškinį.

Svarbu paminėti, jog EBTT pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį turi jurisdikciją tikrinti teisės aktų, priimtų ne tik EB steigimo sutarties rėmuose, teisėtumą.⁹⁰ Tai yra, Teismas prižiūri, jog Tarybos veiksmai pagal ES sutarties nuostatas nepažeistų Bendrijos kompetencijos, numatytos EB steigimo sutartyje⁹¹ Ši Teismo pozicija užkerta kelią valstybėms narėms pasinaudoti ES sutarties nuostatomis, siekiant išvengti sprendimų priėmimo procedūros taisyklių, įtvirtintų EB steigimo sutartyje.⁹²

1.2 Kompetencija *ratione personae*

Ši Bendrijos kompetencijos rūšis labiausiai susijusi su deleguotų galių doktrina. Kompetencija *ratione personae* gali būti pažeidžiama, kai galios deleguojamos neteisėtai. Iš 1958 m. EBTT *First Meroni*⁹³ bylos sprendimo išplaukia, kad galių delegavimas įmanomas tik aiškiai apibrėžtų vykdomųjų galių kontekste, be to, galias delegavusi institucija prižiūri bei kontroliuoja šių galių vykdymą, užtikrina, kad nebūtų iškreiptas tarpinstitucinių galių balansas. Tam tikrais Sutartyje numatytais atvejais įmanomas ir diskrecinių galių delegavimas, tačiau tai laikoma išimtimi iš bendros taisyklės, nustatančios, kad diskrecinių galių delegavimas negalimas. Taip pat iš minėtos bylos matyti, jog kai teisės aktas, priimtas remiantis deleguotomis galiomis, yra ginčijamas teismo tvarka, institucija, atsakinga už tokio akto priėmimą, laikoma galias delegavusi, o ne tą aktą faktiškai priėmusi institucija.

EBTT byloje *Köster*⁹⁴ nagrinėjamas diskrecinių galių delegavimo pagal 155 (dabar 211) straipsnį atvejis. Minimas straipsnis numato, jog Komisija, siekdama, kad bendroji rinka tinkamai veiktų ir plėtotųsi, „Tarybos įgaliota įgyvendina jos nustatytas taisykles“.⁹⁵ Teismas šioje byloje konstatavo, kad būtų nelogiška reikalauti, jog visi sprendimai, priimami bendros žemės ūkio politikos srityje, būtų priimami tik pagal EB steigimo sutarties 37 straipsnį. Ši pozicija grindžiama takoskyros nustatymu tarp pagrindinių bendros žemės ūkio politikos nuostatų ir jas įgyvendinančių nuostatų.

⁹⁰ Arnall A. The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 33.

⁹¹ Europos Teisingumo Teismo 1998 m. vasario 5 d. sprendimas byloje C-170/96, *Komisija v Taryba* (1996), ECR I-02763.

⁹² Arnall A. The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 33.

⁹³ Europos Teisingumo Teismo 1958 m. birželio 13 d. sprendimas byloje C-9/56, *Meroni v Aukštoji Taryba* (1958), ECR I-00133.

⁹⁴ Europos Teisingumo Teismo 1970 m. gruodžio 17 d. preliminarus nutarimas byloje C-25/70, *Einfuhr und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v Köster et Berodt & Co* (1970), ECR P-01161.

⁹⁵ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 211 straipsnis.

Teismas konstatuoja, jog užtenka, kad esminiai klausimai susiję su bendra žemės ūkio politika būtų reguliuojami pagal EB steigimo sutarties 37 straipsnį, tuo tarpu pagrindines nuostatas įgyvendinančios teisės normos gali būti priimamos ir pagal kitas procedūras, pavyzdžiui, pagal analizuojamą EB steigimo sutarties 115 (dabar 211) straipsnį.

Neteisėto galių delegavimo atvejis atsispindi *Rey Soda* byloje⁹⁶. Taryba priėmė reglamentą, kuriuo įpareigojo Komisiją priimti privalomas valstybei narei tiesioginio taikymo priemones, kurios padėtų išvengti cukraus rinkos trikdymo. Tuo tarpu Komisija delegavo savo galias valstybei narei, įpareigodama ją įgyvendinimo būdu nustatyti pagrindines šios srities taisykles savo nacionalinėje teisėje. Tačiau Teismas laikė, jog valstybės narės įtvirtintos taisyklės nepatenka į Tarybos kontrolės sritį, taigi Komisija pažeidė galių delegavimo taisykles, kadangi neteisėtai atleido save nuo išipareigojimų.

1.3 Kompetencija ratione loci

Ši kompetencijos rūšis susijusi su Bendrijos jurisdikcijos taikymu teritoriniu atžvilgiu, pažymėtina, kad Bendrija turi jurisdikciją visose Bendrijos valstybių narių jurisdikcijoje esančiose teritorijose. Praktikoje yra pasitaikę atvejų,⁹⁷ kai įmonės, vystančios prekybinę veiklą Bendrijos teritorijoje, tačiau savo buveinę įregistravusios už Bendrijos ribų, ginčijo Bendrijos jurisdikciją jų atžvilgiu, kai šioms įmonėms buvo paskirtos baudos dėl kompetencijos pažeidimų bendrojoje rinkoje. EBTT konstatavo, kad Bendrija turi jurisdikciją tokių įmonių atžvilgiu, kadangi jos veikė bendrosios rinkos sferoje. Taigi laikoma, kad Bendrijos institucijos neturi galių veikti tik už Bendrijos teritorijos ribų.

2. Esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimas

Bendrijos institucijos, priimdamos privalomo pobūdžio teisės aktus, privalo laikytis procedūrinių reikalavimų, įtvirtintų pirminėje bei antrinėje Bendrijos teisėje. Pavyzdžiui, Taryba, vykdydama savo kaip teisės aktų leidėjos funkcijas, vadovaujasi patvirtintomis darbo tvarkos taisyklėmis. Jose detalčiai nustatomi Tarybos leidžiamų teisės aktų formos reikalavimai, balsavimo tvarka ir kvorumas, teisės aktų pasirašymas, jų paskelbimas bei pranešimas apie juos, rašytinės procedūros tvarka ir kiti procedūriniai reikalavimai. Kai

---

⁹⁶ Europos Teisingumo Teismo 1975 m. spalio 30 d. preliminarus nutarimas byloje C-23/75, *Rey Soda v Cassa Conguaglio Zuccheri* (1975), ECR I-01279.

⁹⁷ Europos Teisingumo Teismo 1972 m. liepos 14 d. sprendimas byloje C 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd. v Komisija* (1972), ECR I-00619.

tokių reikalavimų nesilaikoma, yra pažeidžiama Bendrijos teisė ir konstatuojamas priimto teisės akto defektas, kuris, priklausomai nuo jo pobūdžio ir sukeltų pasekmių, gali implikuoti teisės akto neteisėtumą. Taigi nors visi Tarybos darbo taisyklėse išdėstyti reikalavimai procedūriniai, ne kiekvieno jų pažeidimas gali būti vertinamas kaip esminis procedūrinis pažeidimas EB steigimo sutarties 230 straipsnio prasme. Šių reikalavimų pažeidimų dažniausiai nepakanka siekiant nustatyti teisės akto neteisėtumą, tokiais atvejais, nesant kitų teisės akto neteisėtumo pagrindų, teisės aktas lieka galioti.

Pažymėtina, jog tam, kad būtų konstatuojamas teisės akto neteisėtumas, atitinkamo procedūrinio reikalavimo nesilaikymas privalo būti:

- esminis ir
- lemiantis atsiradimą tokių teismų pasekmių, kurios skiriasi nuo tų, kurios atsirastų, jeigu procedūriniai reikalavimai nebūtų pažeisti⁹⁸.

Ar konkretus procedūrinis pažeidimas yra esminis ar ne, nustato EBTT, tačiau ne visada tokių bylų sprendimuose randamas Teismo paaiškinimas, kodėl atitinkamas pažeidimas laikomas esminiu⁹⁹. Pavyzdžiui, byloje *Didžioji Britanija v Taryba*¹⁰⁰ pareiškėjas siekė panaikinti direktyvą, remdamasis tuo, kad ši priimta rašytinio proceso būdu. Kad teisės aktą būtų galima priimti rašytinio proceso būdu privalomas visų valstybių narių sutikimas, kuris šiuo atveju nebuvo gautas, nes su tokiu proceso būdu nesutiko pareiškėja Didžioji Britanija bei Danija. EBTT pripažino šį pažeidimą esminiu, tačiau požymių, lemiančių tokį pažeidimo kvalifikavimą, nenurodė.

Dauguma bylų, kuriose pripažįstamas esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimas, nustatomi tokie teisės aktų trūkumai: netinkamas teisės akto pagrindas, tarpinstitucinių galių balanso pažeidimas, EB steigimo sutarties 253 straipsnyje įtvirtinto reikalavimo pateikti priimamos priemonės motyvus pažeidimas. EB steigimo sutarties 253 straipsnyje numatyto reikalavimo turinys bei su juo susijusi EBTT praktika išanalizuota ankstesnėje darbo dalyje¹⁰¹, pažymėtina, kad minimo Sutarties straipsnio nesilaikymas implikuoja ne tik esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimą, bet ir EB steigimo sutarties pažeidimą. Taigi vėl susiduriame su neteisėtumo pagrindų klasifikacijos problema, vis dėlto, kai

---

⁹⁸ Europos Teisingumo Teismo 1980 m. liepos 10 d. sprendimas byloje C-30/78, *Distillers Company Limited v Komisija* (1978), ECR P-02229.

⁹⁹ *Weatherill S. ir Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 279.

¹⁰⁰ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. vasario 23 d. sprendimas byloje C-68/86, *United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Taryba* (1988), ECR P-00855.

¹⁰¹ Plačiau žiūrėti šio darbo p. 18.

kurių autorių nuomone,¹⁰² laikytina, jog atsiranda keli šiuo atveju sutampantys neteisėtumo pagrindai.

Toliau atskleidžiamos netinkamo teisės akto pagrindo parinkimo teisinės pasekmės.

2.1 Tarpinstitucinių galių disbalansas

Tarpinstitucinių galių balansas dažnai pažeidžiamas, kai institucijos priimdamos teisės aktą pasirenka netinkamą jo teisinį pagrindą, pakeičiantį to teisės akto priėmimo procedūros dalyvių teises: jas neteisėtai apriboja, panaikina ar apsunkina naudojimąsi jomis. Atkreiptinas dėmesys, kad netinkamo teisės akto pagrindo nustatymas implikuoja kelių teisės akto neteisėtumo pagrindų atsiradimą – esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimą bei EB steigimo sutarties ar su ja susijusios taisyklės pažeidimą. Be to, tiek materialinių, tiek procedūrinių teisės akto teisėtumo kriterijų pagrindu laikomas tinkamas priimamos priemonės pagrindo nustatymas.

EBTT byloje *Titanium Dioxide*¹⁰³ Komisija ginčijo Tarybos priimtos direktyvos teisinį pagrindą, kuriuo nurodytas EB steigimo sutarties 175 straipsnis, teigdama, jog šios direktyvos teisiniu pagrindu turėjo būti pasirinktas Sutarties 95 straipsnis, reikalaujantis teisės aktą priimti pagal Sutarties 251 straipsnį. Pastarasis straipsnis numato teisės akto priėmimą, bendradarbiaujant Tarybai kartu su Europos Parlamentu, tuo tarpu ginčijamos direktyvos pagrindu nurodytas Sutarties 175 straipsnis, pagal kurį teisės aktui priimti užtenka konsultacijos su Europos Parlamentu bei Tarybos vieningo sprendimo. EBTT šioje byloje pritarė Komisijos pozicijai ir nurodė, jog direktyvos teisiniu pagrindu pasirinktas netinkamas Sutarties straipsnis ir tai yra esminis procedūrinis pažeidimas, iškreipiantis tarpinstitucinę pusiausvyrą.

Aukščiau minima byla atskleidžia atvejį, kai netinkamas teisės akto teisinis pagrindas pažeidžia esminį procedūrinį reikalavimą, vis dėlto, pažymėtina, kad ne visada netinkamai pasirinktas teisinis pagrindas iškreipia tarpinstitucinių galių balansą. Pavyzdžiui, byloje *Komisija v Taryba*¹⁰⁴ pažymėta, jog Tarybos sprendimo pagrindu klaidingai nurodytas EB steigimo sutarties 308 straipsnis, tačiau Teismas akcentavo, jog tiek klaidingai nurodytas Sutarties 308 straipsnis, tiek Sutarties 113 bei 26 straipsniai numatė vienodą reikalavimą priemonei priimti vienbalsiai, todėl šiuo atveju netinkamo

---

¹⁰² *Weatherill S. ir Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 279.

¹⁰³ Europos Teisingumo Teismo 1991 m. birželio 11 d. sprendimas byloje C-300/98, *Komisija v Taryba* (1991), ECR I-02867.

¹⁰⁴ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1988), ECR P-05545.

sprendimo pagrindo nurodymas, kuris, nors ir laikomas priimto teisės akto defektu, nėra pakankamas šį sprendimą pripažinti negaliojančiu.

Tačiau kitoje byloje *Komisija v Taryba*¹⁰⁵ Teismas konstatavo, jog reglamento pagrindu turėjo būti pasirenkami tik Sutarties 113 straipsnis ir 26 straipsnis, o Sutarties 308 straipsnis kaip pagrindas nurodytas neteisėtai. Tačiau šiuo atveju tai pripažinta esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimu, nes ginčytinas reglamentas priimtas įsigaliojus Europos suvestiniam aktui, pakeitusiam Sutarties 26 straipsnį, kuriame vietoj reikalavimo priemonę priimti vienbalsiai, įtvirtinta kvalifikuota balsų dauguma.

Iš aukščiau pateiktų bylų matyti, jog tam tikrais atvejais priemonės priėmimo pagrindas gali būti dvigubas, susidedantis iš kelių specialiųjų Sutarties straipsnių¹⁰⁶ arba susidedantis iš specialiųjų ir bendrųjų Sutarties straipsnių. Tačiau bendro pobūdžio Sutarties straipsniai (pavyzdžiui 94, 95, 308 straipsniai) priimamo teisės akto pagrindu gali būti tik, jeigu joks kitas specialus Sutarties straipsnis konkrečiu atveju negali būti taikomas. Be to, jokio bendro pobūdžio straipsnio taikymas negali apriboti specialaus straipsnio taikymo srities. EBTT byloje *Didžioji Britanija v Taryba*¹⁰⁷ akcentuota, jog Bendrijos institucijos savo praktikoje nesukuria privalomos galios precedentų, o tai, ar konkrečiu atveju Bendrijos teisės akto priėmimo pagrindu nurodytas specialus ar bendrasis straipsnis yra tinkamas ar ne, gali nustatyti tik EBTT. Jeigu šiame paragrafe išvardintos taisyklės pažeidžiamos, teisės akto priėmimo proceso metu atsiranda galimybė iškreipti tarpinstitucinį balansą, o to pasekmė - teisės akto pripažinimas neteisėtu dėl esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo.

Pažymėtina, kad Europos Parlamento institucinių galių užtikrinimas laikomas tarpinstitucinio balanso esminiu veiksniumi,¹⁰⁸ todėl svarbu, kad jo galios būtų tinkamai užtikrinamos. Veiksmingą Europos Parlamento dalyvavimą teisės aktų leidybos procese, laikantis atstovaujamosios demokratijos principų, tam tikrais atvejais užtikrina Taikinimo komitetas, sudaromas vykstant bendro sprendimo priėmimo procedūrai pagal EB steigimo sutarties 251 straipsnį. Svarbu, kad vykdydamas savo funkciją, šis komitetas laikytųsi EB steigimo sutarties 251 straipsnyje įtvirtintų procedūrinių reikalavimų ir užtikrintų tinkamą

¹⁰⁵ Europos Teisingumo Teismo 1989 m. spalio 15 d. sprendimas byloje C-242/87, *Komisija v Taryba* (1989), ECR P-1425.

¹⁰⁶ Dvigubo pagrindo, susidedančio iš kelių specialiųjų straipsnių, pavyzdys atsiskleidžia 1988 m. rugsėjo 27 d. Teisingumo Teismo byloje *Komisija v Taryba* [Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1988), ECR P-05545.], kurioje konstatuota, jog Tarybos sprendimo pagrindu turi būti nurodyti Sutarties 26 ir 133 straipsniai kartu, kadangi nė vienas iš jų atskirai nesuteikia Tarybai reikalingų įgaliojimų įsteigti tarifų nomenklatūrą, tačiau tokia jos teisė išplaukia apjungus abu minimus straipsnius į visumą.

¹⁰⁷ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. vasario 23 d. sprendimas byloje C-68/86, *United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Taryba* (1988), ECR P-00855.

¹⁰⁸ Europos Teisingumo Teismo 2006 m. sausio 10 d. preliminarus nutarimas byloje C-344/04, *The Queen on the application of International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association v Department for Transport* (2006), ECR I-00403. Punktas 61.

Europos Parlamento institucinių galių įgyvendinimą. Kadangi veiksmingas Europos Parlamento dalyvavimas Bendrijos teisės aktų leidybos procese pagal EB steigimo sutartimi numatytas procedūras yra esminis šia Sutartimi siekiamos institucinės pusiausvyros veiksnys.¹⁰⁹ Taikinimo komiteto veiksmai, kuriais nepaisoma tarpinstitucinio balanso, pažeidžia esmines procedūrines taisykles ir implikuoja tokiu būdu priimto teisės akto neteisėtumą.

EB steigimo sutarties 251 straipsnyje numatyta, kad Taikinimo komiteto užduotis - pasiekti susitarimą dėl bendro teksto, nagrinėjant Tarybos bendrąją poziciją bei remiantis Europos Parlamento pasiūlytais pakeitimais. Priemonių, kuriomis siekiama sutarimo dėl bendro projekto, turiniui šis straipsnis nenustato jokių apribojimų. Teismas išaiškino jog nurodydami sąvoką „taikinimas“, Sutarties rengėjai Taikinimo komitetui siekė suteikti praktinę reikšmę ir plačią diskreciją, todėl jo posėdžiuose kartu aktyviai dalyvaujant Komisijai, Europos Parlamento ir Tarybos požiūrių derinimas turi būti atliekamas nagrinėjant visus nesutarimo aspektus.¹¹⁰ Atsižvelgiant į Komisijai taip pat patikėtas tarpininkavimo galias bei į Europos Parlamento bei Tarybos laisvę susitarti dėl Taikinimo komiteto patvirtinto bendro projekto, EB 251 straipsnis neturėtų būti laikomas ribojančiu šio komiteto galias.¹¹¹

EB steigimo sutarties nuostatos, įtvirtinančios pareigą konsultuotis su Europos Parlamentu, atspindi kitą svarbų tarpinstitucinio balanso užtikrinimo mechanizmą. Pažymėtina, jog esminiu procedūriniu pažeidimu laikomas tik institucinių galių pažeidimas, todėl pareigos konsultuotis su tam tikru patariamuoju organu pažeidimas nėra laikomas esminiu procedūriniu pažeidimu, nes šis organas nėra institucija. *Roque Freres*¹¹² byloje EBTT konstatavo, jog esant pareigai konsultuotis su Europos Parlamentu, privalu sulaukti Europos Parlamento nuomonės prieš išleidžiant atitinkamą tiesės aktą, todėl būtina suteikti Europos Parlamentui pakankamai laiko, kurio jam užtektų nuomonei suformuoti. Minimoje byloje Teismas pažymėjo, jog Taryba nesiėmė atitinkamų priemonių, kad gautų Europos Parlamento nuomonę, nes ji nepasinaudojo EB steigimo sutarties 196 straipsnyje suteikiama teise sušaukti neeilinę Europos Parlamento sesiją. Tačiau Teismas pažymėjo, jog esant skubiam reikalui priimti tam tikrą teisės aktą,

---

¹⁰⁹ Europos Teisingumo Teismo 2006 m. sausio 10 d. preliminarus nutarimas byloje C-344/04, *The Queen on the application of International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association v Department for Transport* (2006), ECR I-00403.

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² Europos Teisingumo Teismo 1980 m. spalio 29 d. sprendimas byloje C-138/79, *SA Roque Frères v Taryba* (1980), ECR P-03333.

Taryba nėra įpareigojama laukti Europos Parlamento nuomonės, kai šis nesistengia sąžiningai bendradarbiauti su Taryba.¹¹³

Kita vertus, kai teisės aktas priimamas pagal EB steigimo sutarties 251 straipsnį, o Taryba, po pirmojo teisės akto projekto svarstymo negavus Europos Parlamento nuomonės, imasi tolimesnių veiksmų rengti bendrajai pozicijai, tokie Tarybos veiksmai neturėtų būti laikomi esminiais procedūrinių reikalavimų pažeidimais, kadangi vėlesnėse teisės akto priėmimo procedūros stadijose Europos Parlamentui suteikiama teisė absoliučia savo narių balsų dauguma atmesti Tarybos pasiūlytą bendrą poziciją dėl naujo teisės akto.

2.2 Taisyklių, reglamentuojančių teisės akto skelbimą ar pranešimą apie teisės aktą, pažeidimo pasekmės

EB steigimo sutarties 254 straipsnio pirmoje dalyje nurodyta, jog priimamas teisės aktas, kuris turi būti skelbiamas, įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jo paskelbimo, jeigu tame priimame akte nenurodoma kita jo įsigaliojimo data. Akcentuotina, jog Bendrijos teisės aktai įsigalioja visose valstybėse narėse tuo pačiu metu. Nors ir numatytą priimto teisės akto įsigaliojimo datą tas teisės aktas tam tikroje valstybėje narėje faktiškai nėra prieinamas (pavyzdžiui, valstybei narei laiku neperkėlus direktyvos į nacionalinę teisę¹¹⁴), jis laikomas įsigaliojusi visoje Bendrijos teritorijoje. Pavėluotas teisės akto paskelbimas implikuoja ir pavėluotą teisės akto įsigaliojimą. Jeigu teisės aktas apkritai nėra paskelbiamas, jis laikomas negaliojančiu, todėl negali būti taikomas. Tačiau teisės akto pavėluotas paskelbimas sukelia padarinius, kurie visiškai neturi įtakos teisės akto teisėtumui, šie padariniai tėra susiję su to teisės akto įsigaliojimo bei taikymo momentu, nes data, nuo kurios pavėluotai paskelbtas teisės aktas įsigalioja ir gali būti taikomas,

---

¹¹³ Europos Teisingumo Teismo 1995 m. kovo 30 d. sprendimas byloje C-65/93, *Europos Parlamentas v Taryba* (1995), ECR P-00643.

¹¹⁴ Remiantis Teisingumo Teismo praktika, jeigu yra pasibaigęs direktyvos įgyvendinimo laikotarpis, o valstybė narė neperkėlė arba netinkamai perkėlė direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę, direktyva įgyja tiesioginį vertikalųjį veikimą, jeigu nėra numatyta jokių išlygų, (pavyzdžiui pereinamojo laikotarpio), o direktyvos nuostatos yra besąlyginės, aiškiai apibrėžtos. Tačiau direktyvos negali įgyti tiesioginio horizontalaus veikimo – t.y. asmuo negali remtis direktyvos tiesioginiu veikimu reikalaujamas atlikti veiksmus, kuriuos atlikti pagal direktyvą privalo kiti privatūs subjektai. Tokiais atvejais asmenys gali siekti nuostolių atlyginimo dėl neteisėtų valstybės veiksmų. Valstybės atsakomybė atsiras tais atvejais, kai: pažeista teisės norma siekiama suteikti tam tikras teises asmenims, tokia norma turi būti aiški; pažeidimas - pakankamai rimtas (direktyvos neperkėlimas laikomas *per se* rimtu pažeidimu); tarp pažeidimo ir žalos nustatomas tiesioginis ryšys [Europos Teisingumo Teismo 1994 m. liepos 14 d. preliminarus nutarimas byloje C-91/92, *Paola Faccini Dori v Recreb Srl* (1994), ECR I-03325; Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 9 d. preliminarus nutarimas byloje C-479/93, *Andrea Francovich v Italijis Respublika* (1995), ECR P-03843].

nustatoma atsižvelgiant į pavėluoto teisės akto paskelbimo datą¹¹⁵. Taigi pabrėžtina, jog: „Bendrijos teisės akto pavėluotas paskelbimas ES Oficialiajame Leidinyje nedaro neigiamo poveikio teisės akto teisėtumui.“¹¹⁶

Iš ankstesniame paragrafe pateiktos medžiagos išplaukia, jog teisės akto nepaskelbimas arba pavėluotas paskelbimas ES Oficialiajame Leidinyje negali būti laikomas esminiu procedūriniu pažeidimu. Dar daugiau, kyla klausimas, ar tokie veiksmai apskritai laikytini pažeidimu. Bendrijos institucijos priima privalomo pobūdžio teisės aktus, vykdydamos savo funkcijas ir atlikdamos uždavinius, išplaukiančius iš EB steigimo sutarties nuostatų ir jos tikslų. Todėl šios institucijos, atsižvelgdamos į Bendrijos interesus, pačios sprendžia, kada Bendrijai būtų naudinga, jog tam tikras teisės aktas būtų priimtas, įsigaliojotų ir būtų taikomas. Institucijos negali būti kaip nors verčiamos priimti tam tikrą privalomą priemonę, nes tokiu būdu būtų kišamasi į jų veiklą. Jjeigu institucijos neteisėtai vilkina tam tikro teisės akto priėmimą ir taip kenkia Bendrijos interesams, valstybės narės ir kitos Bendrijos institucijos gali kreiptis į EBTT su ieškiniu dėl institucijų neveikimo pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį.

Nepaisant to, jog teisės akto nepaskelbimas ar pavėluotas paskelbimas nėra laikytini teisės akto neteisėtumo kriterijais, kai kurie autoriai¹¹⁷ teisės aktų skelbimo taisyklės priskiria prie procedūrinių teisėtumo kriterijų. Vis dėlto, manytina, jog tai nėra tikslu, nes, kaip aiškinama aukščiau, teisės akto paskelbimas nėra susijęs su teisės aktų teisėtumu - paskelbimas turėtų būti laikomas teisės akto įsigaliojimo ir privalomo taikymo sąlyga. Tačiau tiek teisėtumo kriterijų neatitinkantis teisės aktas, tiek nepaskelbtas teisės aktas negali būti taikomi, priešingu atveju tai prieštarautų EB steigimo sutartyje įtvirtintoms pagrindinėms Bendrijos institucijų veiklą reguliuojančioms nuostatom.

Pranešimo apie teisės aktą, kaip ir paskelbimo atveju, galioja tokios pačios taisyklės, tai yra, pranešimo apie priimtą teisės aktą normų nesilaikymas negali tokio teisės akto padaryti negaliojančiu.¹¹⁸ Paminėtina, jog pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, ieškiniai dėl teisės akto pripažinimo negaliojančiu EBTT gali būti pateikiami „<...> per du mėnesius nuo to akto paskelbimo arba nuo pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužinojo.“ Taigi teisės akto paskelbimas arba pranešimas apie teisės aktą yra susijęs su teisės akto teisėtumo institutu

¹¹⁵ Europos Teisingumo Teismo 1974 m. gegužės 29 d. preliminarus nutarimas byloje C-185/73, *Hauptzollamt Bielefeld v Offene Handelsgesellschaft in Firma H. C. König* (1974), ECR P-00607.

¹¹⁶ Europos Teisingumo Teismo 1999 m. lapričio 23 d. sprendimas byloje C-49/96, *Portugalijos Respublika v Taryba* (1999), ECR I-08395.

¹¹⁷ Pavyzdžiui, P. Craig ir G. De Burca. *Žiūrėti Craig P. ir De Burca G. EC Law: Text, Cases and Materials*. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002. P. 107.

¹¹⁸ Europos Teisingumo Teismo 1972 m. liepos 14 d. sprendimas byloje C 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd. v Komisija* (1972), ECR I-00619.

tik tiek, kad nuo to momento pradėdamas skaičiuoti ieškinio dėl panaikinimo pateikimo terminas. Pažymėtina, jog teisės aktas laikomas paskelbtu, kai priimto teisės akto tekstas publikuojamas ES Oficialiajame Leidinyje, o pranešimas apie teisės aktą laikomas įvykdytu, kai atitinkamo teisės akto adresatas sužino apie jam skirtą teisės akto priėmimą ir, svarbiausia, apie sprendimo priėmimo motyvus. Išeitų, jog pažeidus šiuos reikalavimus, teisės aktas laikomas nepaskelbtu arba laikoma, jog apie jį nebuvo pranešta, esant tokiai situacijai teisė pareikšti tiesioginį ieškinį dėl teisės akto panaikinimo pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį neatsiranda, kadangi toks teisės aktas apskritai yra netaikytinas.

3. EB steigimo sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimas

Aukščiau šiame darbe analizuojami du iš keturių ES teisės aktų neteisėtumo pagrindų, nurodytų EB steigimo sutarties 230 straipsnio antrame paragrafe, tai yra - kompetencijos trūkumas ir esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimas, toliau gilinamasi į trečiąjį ES teisės aktų neteisėtumo pagrindą – EB steigimo sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimą. Pastarasis pagrindas dėl savo turinio plačios apimties laikytinas išskirtiniu ir svarbiausiu ES teisės aktų neteisėtumo pagrindu, be to, daugelis teisės mokslininkų pripažįsta, jog jis apima visus kitus EB steigimo sutarties 230 straipsnyje išvardintus neteisėtumo pagrindus. Pažymima, jog minimu pagrindu remiamasi beveik visuose ieškiniuose dėl teisės akto panaikinimo, jis laikomas „sėkmingiausiu“¹¹⁹, kadangi dažniausiai ES teisės akto neteisėtumas konstatuojamas būtent dėl EB steigimo sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimo.

Kai kurie teisės mokslininkai¹²⁰ ES teisės akto neteisėtumo pagrindą, atsirandantį pažeidus EB steigimo sutartį arba kokią nors su jos taikymu susijusią taisyklę, dalija į du atskirus pagrindus: 1) EB steigimo sutarties pažeidimą ir 2) bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimą. Tokiu būdu laikoma, jog egzistuoja penki, o ne keturi ES teisės aktų neteisėtumo pagrindai. Šiame darbe toliau taip pat laikomasi tokio pagrindo išskaidymo į dvi atskiras dalis, tačiau, pabrėžtina, kad tokia analizės kryptis pasirenkama tik siekiant susisteminti gausią EBTT praktiką ir nuosekliai apžvelgti

¹¹⁹ Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 216.

¹²⁰ Pavyzdžiui, H. Schermers, D. Waelboeck. Žiūrėti Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 216.

esminius ES teisės aktų teisėtumo priežiūros aspektus, pripažįstant, kad ES teisės aktų atskirų neteisėtumo pagrindų klasifikavimas pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnio antrą paragrafą yra formalumas, neturintis didesnės teisinės reikšmės.

Akcentuotina, jog EBTT pareiškė, kad jo jurisdikcija pripažinti ES teisės aktą neteisėtu negali būti saistoma nustatant konkrečius neteisėtumo pagrindus ar kitokius kriterijus, kuriems esant atitinkamas teisės aktas gali būti pripažįstamas neteisėtu¹²¹. Taigi EB steigimo sutarties 230 straipsnio formuluotė, numatanti, kad „<...>Teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti <...> pateiktus ieškinius dėl kompetencijos trūkumo, esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo, šios Sutarties [EB steigimo sutarties] ar su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimo arba piktnaudžiavimo įgaliojimais“¹²², neriboja Teismo jurisdikcijos ir negali būti aiškinama siaurinamai. Pažymėtina, jog vykdydamas ES teisės aktų teisėtumo priežiūrą, plačiausiai savo diskrecijos teise Teismas naudojasi sprendžiamas, ar konkrečiu atveju nėra pažeidžiama taisyklė, susijusi su EB steigimo sutarties taikymu, todėl žemiau analizuojant, kokie kriterijai lemia teisės akto pripažinimą neteisėtu, remiamasi teisiniais precedentais.

3.1 EB steigimo sutarties pažeidimas

EB steigimo sutartis suteikia Bendrijos institucijoms galią veikti, tačiau kartu nustato šios galios panaudojimo tikslus ir reguliuoja jos taikymą. Todėl doktrinoje vyrauja nuomonė, jog iš esmės bet kuri Bendrijos institucijos klaida pripažįstama EB steigimo sutarties pažeidimu. Tačiau Sutarties pažeidimas, kaip ES teisės aktų neteisėtumo pagrindas, nedubliuoja kitų pagrindų taikymo sferos, nors ir pripažįstama, kad bet kurio iš tų pagrindų atsiradimas taip pat reiškia ir Sutarties pažeidimą. Todėl painiavos ir dviprasmybių išvengtume, jeigu EB steigimo sutarties 230 straipsnio antrą paragrafą aiškintume taip: jeigu Bendrijos institucijos priimdamos teisės aktą pažeidžia savo kompetenciją, piktnaudžiauja įgaliojimais ar nepaiso esminio procedūrinio reikalavimo, jos pažeidžia EB steigimo sutartį ir bet kuris iš tokių veiksmų yra neabejotinai pakankamas pagrindas pripažinti priimtą teisės aktą neteisėtu. Tačiau kitų EB steigimo sutarties pažeidimų atvejais EBTT, vertindamas pažeidimo sukeliamų pasekmių svarbą bei atsižvelgdamas į teisinio tikrumo bei teisingumo principus, sprendžia, ar konkrečiu atveju tikslinga panaikinti teisės aktą.

¹²¹ Europos Teisingumo Teismo 1998 m. birželio 16 d. preliminarus nutarimas byloje C-162/96, A. *Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz* (1998), ECR P-03655.

¹²² Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 230 straipsnis.

Pavyzdžiui, kai institucijos pažeidžia EB steigimo sutartį, spręsdamos komplikuočius Bendrijos politikos klausimus, tokius kaip bendros ekonomikos politikos ar žemės ūkio politikos reguliavimas, teisės aktą neteisėtu Teismas pripažins tik išitikinęs, jog pažeidimas yra akivaizdus ir institucijos veikė aiškiai viršydamos savo diskrecijos ribas¹²³. Darytina išvada, jog dėl menko nusižengimo, konkrečiu atveju iš esmės neturėjusio neigiamos įtakos teisės akto teisėtumui, Teismas neturėtų pripažinti, jog tai sąlygoja neteisėtumo pagrindo atsiradimą. Be to, kartais Bendrijos interesus labiau atitinka ne visiškai su EB steigimo sutartimi suderintas teisės aktas, nei tokio teisės akto panaikinimas, kad ir trumpam laiko tarpui paliekantis konkrečią santykių sritį absoliučiai nereguliuotą. Vis dėlto, kai kurie ES teisės specialistai¹²⁴ įžvelgia riziką, jog laikantis šios pozicijos, Teismas gali nueiti per toli, gindamas Bendrijos institucijas.

Aukščiau aptarus teorinio pobūdžio klausimus, kylančius interpretuojant EB steigimo sutarties 230 straipsnio nuostatos formuluotę, įtvirtinančią teisės akto neteisėtumo pagrindo atsiradimą dėl Sutarties pažeidimo, toliau nagrinėjama EBTT praktika, atskleidžianti šio pagrindo naudojimą ieškiniuose dėl panaikinimo.

Byloje *AKZO Chemie*¹²⁵ Komisijos sprendimas pripažintas neteisėtu dėl EB steigimo sutarties 242 straipsnio pažeidimo. Šis straipsnis numato, jog bylos iškėlimas EBTT nesustabdo ginčijamo akto galiojimo, tačiau „jei EBTT mano, kad tai reikalinga dėl susiklosčiusių aplinkybių, jis gali sustabdyti ginčijamo akto taikymą“¹²⁶. Bylos fabula susijusi su tuo, jog Komisija, tirdama, ar ieškovės veikla suderinama su EB steigimo sutarties 82 (ex 86) straipsniu, draudžiančiu piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, priėmė ginčijamą sprendimą perduoti trečiajam asmeniui ieškovės pateiktą informaciją apie savo verslą. Teismas išaiškino, jog Komisija, priėmusi sprendimą, ar iš ieškovės - bendrovės AKZO Chemie (toliau „ieškovė AKZO“) - gauta informacija yra konfidenciali ir ar tokią informaciją galima perduoti trečiajam asmeniui, privalėjo apie jį tinkamai pranešti ieškovei, kad ši, susipažinusi su Komisijos motyvais, galėtų pasinaudoti savigynos teise ir ginčyti tokio teisės akto teisėtumą. Tačiau Komisija, dar prieš paskelbdama savo sprendimą ieškovei, tokį sprendimą įgyvendino perduodama trečiajam asmeniui informaciją apie AKZO verslą, tokiu būdu ieškovei buvo užkirstas kelias pareikšti ieškinį dėl panaikinimo ir prašyti Teismo stabdyti ginčytiną sprendimą. Šiuo atveju aplinkybės bylojo, jog neteisėtas

¹²³ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. vasario 29 d sprendimas byloje C-122/94, *Komisija v Taryba* (1996), ECR I-00881.

¹²⁴ Pavyzdžiui, J. Steiner ir L. Woods. Žiūrėti *Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 618.

¹²⁵ Europos Teisingumo Teismo 1986 m. birželio 24 d. sprendimas byloje C-53/85, *AKZO Chemie BV and AKZO Chemie UK Ltd v Komisija* (1986), ECR I-01965.

¹²⁶ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 242 straipsnis.

konfidencialios verslo informacijos atskleidimas gali ypač neigiamai paveikti įmonės konkurencingumą rinkoje ir sukelti milžiniškų nuostolių, todėl Teismas pripažino, jog Komisija neteisėtai užkirto kelią ieškovei pasinaudoti savigynos teise stabdyti ginčytiną sprendimą ir tokiu būdu pažeidė EB steigimo sutartį.

Minimoje byloje Teismas nesiaiškino, ar trečiajam asmeniui perduota informacija apie AKZO verslą yra konfidenciali ar ne, tai yra, nesprenė ginčytino Komisijos sprendimo turinio teisėtumo klausimo, tačiau pripažino šį teisės aktą neteisėtu dėl to, jog šis buvo per anksti įvykdytas. Teismas išaiškino, jog nepaisant to, jog teisės akto vykdymas yra veiksmas - tai yra fizinis aktas, jis nėra atsiejamas nuo paties teisės akto, kurį įgyvendina. Išplaukia, kad įvykdžius EB steigimo sutarčiai prieštaraujančius veiksmus, kuriais įgyvendinamas individualus teisės aktas, toks teisės aktas skelbtinas neteisėtu. Šis precedentas patvirtina jog, siekti teisės akto panaikinimo taip pat galima įrodant, jog su tuo teisės aktu susijęs fizinis aktas sukelia ieškovui neigiamas teises pasekmes.

Bendrijos institucijos pažeidžia EB steigimo sutartį dėl teisės klaidų, pavyzdžiui neteisingo Sutarties interpretavo, arba, kas mažai tikėtina, dėl sąmoningo neteisėto veikimo. Tačiau neteisėtumo pagrindas dėl EB steigimo sutarties pažeidimo taip pat gali atsirasti ir dėl netinkamo faktų nustatymo ir tyrimo, kadangi klaidingai įvertinus faktus tikėtinas ir netinkamas teisės taikymas, o tai reikštų EB steigimo sutarties pažeidimą.¹²⁷ Pavyzdžiui, bylose *Raponi*¹²⁸ ir *Bernusset*¹²⁹ EBTT panaikino Komisijos sprendimus paskirti konkrečius asmenis į tarnybą dėl to, jog ši priėmė sprendimus nepilnai išanalizavusi kitų kandidatų anketų duomenis. Remdamasis tokiais pat motyvais Teismas byloje *De Pascale*¹³⁰ panaikino ir Komisijos sprendimą paaukštinti pareigose tarnautoją Gennaro Pandolfelli. Pripažįstant, jog EB steigimo sutarties pažeidimą gali implikuoti klaidingas faktų vertinimas, svarbu nustatyti, kokia apimtimi Teismas gali peržiūrėti faktus, nepažeisdamas jurisdikcijos ribų. Šios Teismo teisės apimtis varijuoja priklausomai nuo konkrečios situacijos, pavyzdžiui, kai susiduriama su žmogiškųjų faktorių vertinimu arba kai būtinos specialios techninės žinios, daugiau laisvės vertinant

---

¹²⁷ *Schermers H. ir Waelbroeck D. Judicial Protection in the European Communities. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P.-216.*

¹²⁸ Europos Teisingumo Teismo 1964 m. kovo 19 d. sprendimas byloje C-27/63, *M. Goffredo Raponi v Komisija* (1964), ECR P-00129.

¹²⁹ Europos Teisingumo Teismo 1964 m. birželio 9 d. sprendimas jungtinėje byloje C-94/63 ir 96/63, *Pierre Bernusset v Komisija* (1964), ECR P-00297.

¹³⁰ Teisingumo Teismo 1964 m. liepos 7 d. sprendimas byloje C-97/63, *Luigi de Pascale v Komisija* (1964), ECR P-00515.

faktus paliekama sprendimo priėmimo institucijoms.¹³¹ Tačiau kai faktai yra tokie, kokius Teismas pats gali interpretuoti,¹³² faktų vertinimas kontroliuojamas griežčiau.

Paprastai teisės akto teisėtumui neturi įtakos faktų pasikeitimas, įvykęs po to teisės akto priėmimo.¹³³ Pavyzdžiui, byloje *Kerisnet*¹³⁴ EBTT atsižvelgė į tai, jog ieškovai, prašydami Komisijos priimti atitinkamas apsaugos priemones bei vėliau susirašinėdami su Komisija dėl to paties klausimo, savo pozicijos niekada negrindė faktais, kurie atskleistų EB steigimo sutarties 81 (ex 85) straipsnio, draudžiančio konkurencijos trukdymus, ribojimus ar iškraipymus bendrojoje rinkoje, pažeidimą. Todėl Teismas atmetė ieškovų argumentus, susijusius su konkurencijos taisyklių pažeidimais, ir konstatavo, kad Komisijos veiksmų teisėtumas turi būti vertinamas pagal tą informaciją, kuri Komisijai buvo žinoma priimant ginčytiną sprendimą. Matyti, kad faktų pasikeitimas nedaro įtakos teisės akto teisėtumui, jei šis priimtas dar prieš naujų faktų atsiradimą. Tačiau kai faktai, kuriems esant buvo priimtas teisės aktas, pasikeičia iš esmės, Bendrijos institucijai, priėmusiai tą aktą, kyla pareiga atitinkamai jį pakeisti ir pritaikyti prie naujų aplinkybių.¹³⁵ Tuo atveju, kai teisės aktą priėmusi institucija šios pareigos nepaiso, pažeisti teisėti interesai gali būti ginami pateikiant ieškinį dėl institucijos neveikimo pagal EB steigimo sutarties 232 straipsnį.¹³⁶

Aptarus pagrindinius teorinius ir praktinius neteisėtumo pagrindo dėl EB steigimo sutarties pažeidimo aspektus, žemiau gilinamasi į bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimo esmę.

3.2 Bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimas

Kaip minima aukščiau, neteisėtumo pagrindas, atsirandantis dėl EB steigimo sutarties ar bet kokios su jos taikymu susijusios taisyklės pažeidimo, analizės tikslais šiame darbe išskiriamas į du atskirus neteisėtumo pagrindus, tai yra – į pagrindą, sąlygojamą EB steigimo sutarties pažeidimo (jo analizė pateikiama aukščiau) bei į pagrindą, kylantį dėl bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimo. Toliau gilinamasi į pagrindinius antrojo pagrindo aspektus.

¹³¹ Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 217.

¹³² *Ibid.*

¹³³ *Ibid.*, p. 216.

¹³⁴ Europos Teisingumo Teismo 1984 m. liepos 5 d. sprendimas byloje C-114/83, *Société d'Initiatives et de Coopération Agricole and Société Interprofessionnelle des Producteurs et Expéditeurs de Fruits, Légumes, Bulbes et Fleurs d'Ille-et-Vilaine v Komisija* (1984), ECR P-02589.

¹³⁵ Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 216-217.

¹³⁶ *Ibid.*

Pradedant analizuoti neteisėtumo pagrindą, atsirandantį dėl bet kokios su EB steigimo sutartimi susijusios taisyklės pažeidimo, reikėtų angliškąjį Sutarties tekstą palyginti su lietuviškuoju tekstu. Anglų kalbos tekste minimas pagrindas formuluojamas taip: „infringement of any rule of law relating to its [the Treaty's] application“, pažodžiui išvertus tai skambėtų kaip „pažeidimas bet kokios *taisyklės*, susijusios su jos [Sutarties] taikymu“. Tačiau EB steigimo sutarties lietuviškajame tekste analizuojamas pagrindas apibrėžiamas kaip „kokios nors su jos [Sutarties] taikymu susijusios *teisės normos*“ pažeidimas. Matyti, jog angliškajame tekste yra žodis „taisyklė“, o lietuviškajame – „teisės norma“, manytina, jog žodis „taisyklė“ apima ne tik teisės normas, bet ir principus, susiklosčiusią teisminę praktiką ir panašiai. Žemiau pateikiama EBTT praktikos analizė aiškiai atskleidžia, jog minimas neteisėtumo pagrindas iš tiesų apima ne tik teisės normas, taigi darytina išvada, jog lietuviškasis Sutarties tekstas nėra visiškai tikslus, todėl šiame darbe pateikiama analizuojamo pagrindo formuluotė „bet kokios su jos taikymu susijusios *taisyklės* pažeidimas“ atitinka angliškąjį Sutarties tekstą ir skamba kitaip, nei įtvirtinta lietuviškajame Sutarties tekste.

Aptariant neteisėtumo pagrindą dėl bet kokios su EB steigimo sutarties taikymu susijusios taisyklės pažeidimo, būtina išsiaiškinti, ką apibrėžia terminas „taisyklės, susijusios su EB steigimo sutarties taikymu“. Ši definicija neapima EB steigimo sutarties Protokolų, papildančių pačią Sutartį ir laikomų jos integralia dalimi.¹³⁷ Tačiau reglamentai, direktyvos, sprendimai patenka į minimo pagrindo apibrėžimo rėmus. Taisyklės, susijusios su EB steigimo sutarties taikymu, taip pat apima bendruosius teisės principus bei tarptautinės teisės nuostatas. Pažymėtina, jog EB steigimo sutartis tiesiogiai neįtvirtina nei bendrųjų teisės principų, nei aiškaus tiesioginio įpareigojimo jų laikytis, taip pat nėra nuorodų dėl privalomo tarptautinės teisės nuostatų taikymo. Taigi jei teisės aktas priimamas pažeidžiant šias taisykles, jis pripažįstamas neteisėtu, nors pati EB steigimo sutartis nepažeidžiama. Išplaukia, jog neteisėtumo pagrindas dėl bet kokios su EB steigimo sutarties taikymu susijusios taisyklės pažeidimo atsiranda ne dėl Sutarties pažeidimo, o tai - išskirtinė analizuojamo pagrindo savybė,¹³⁸ kadangi visi kiti neteisėtumo pagrindai atsiranda išimtinai dėl tiesioginio Sutarties pažeidimo. Taigi definicija „taisyklės, susijusios su EB steigimo sutarties taikymu“ apima: Bendrijos institucijų priimtus teisės aktus, bendruosius teisės principus ir tarptautinės teisės normas.

Kadangi aukščiau akcentuota, jog nei bendrųjų teisės principų, nei tarptautinės teisės normų nepaisymas priimant teisės aktus EB steigimo sutarties nepažeidžia, toliau

---

¹³⁷ Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 216-217.

¹³⁸ *Ibid.*, p. 217.

analizuojama, kodėl tokiais atvejais atsiranda teisės akto neteisėtumo pagrindas. Žemiau aptariamas ir neteisėtumo pagrindas, sąlygojamas Bendrijos institucijų priimtų teisės aktų pažeidimo, kuris tik netiesiogiai pažeidžia EB steigimo sutartį.

3.2.1. Bendrijos institucijų priimti teisės aktai

Kad priimamas ES teisės aktas būtų teisėtas, jis privalo atitikti ne tik EB steigimo sutartį, bet ir pagal teisės aktų hierarchijos principus aukštesnę teisinę galią turinčias teisėtas antrinės teisės normas. Pavyzdžiui, byloje *Simmenthal*¹³⁹ Komisijos sprendimas pripažintas neteisėtu dėl atitinkamo reglamento nuostatų pažeidimo, nes reglamento nuostatas traktuojamos kaip taisyklės, susijusias su EB steigimo sutarties taikymu.

Nepaisant to, kad Bendrijos institucijų priimamų privalomų teisės aktų netaikymas implikuoja EB steigimo sutarties pažeidimą, laikoma, jog neteisėtumo pagrindas atsiranda būtent dėl konkrečios antrinės teisės normos pažeidimo, tuo tarpu pirminės teisės pažeidimas tėra laikomas netiesioginiu papildomu elementu. Todėl teisės teorijoje įprasta laikyti, jog Bendrijos institucijų priimto teisės akto pažeidimas sąlygoja neteisėtumo pagrindo atsiradimą ne dėl EB steigimo sutarties pažeidimo, o dėl atitinkamos antrinės taisyklės, susijusios su Sutarties vykdymu, pažeidimo.

3.2.2 Tarptautinės teisės normos

Teisės teorijoje plačiai diskutuojama, ar Bendrijos teisę galima priskirti prie tarptautinės teisės, ar tai yra autonominė teisės sistema *sui generis*. Pagal vyraujantį tarptautinės teisės specialistų požiūrį, Bendrijos teisė yra tarptautinės teisės sudedamoji dalis, kadangi pirminė Bendrijos teisė „kilusi iš tarptautinių sutarčių <...> ir toliau egzistuoja tarptautinių sutarčių, sudarytų tarp valstybių narių, kaip tarptautinės teisės subjektų, dėka“¹⁴⁰. Kad Bendrijos teisė priskirtina prie tarptautinės teisės geriausiai įrodo „<...> konstitucinės teisinės kontrolės buvimas valstybėse narėse, reikalavimas, kad EB [Bendrijos] kompetencija būtų plečiama tarptautinėmis sutartimis“¹⁴¹ taip pat subsidiarumo ir proporcingumo principų įtvirtinimas EB steigimo sutartyje. Tarptautinio teisinio pagrindo

¹³⁹ Europos Teisingumo Teismo 1979 m. kovo 6 d. sprendimas byloje C-92/78, SpA *Simmenthal v Komisija* (1979), ECR P-00777.

¹⁴⁰ *Žalimas D., Žaltauskaitė – Žalimienė S., Petrauskas Z., Saladžius J.* Tarptautinės Organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001. P. 799.

¹⁴¹ *Ibid.*, p. 800.

akcentavimas labai svarbus EB steigimo sutarties nuostatų interpretacijai¹⁴², laikytina, jog Sutartis atitinka tarptautinės teisės standartus, todėl ir antriniai ES teisės aktai, įgyvendinantys EB steigimo sutarties tikslus bei uždavinius, privalo atitikti tarptautinės teisės nuostatas, priešingu atveju pripažįstamas teisės aktų neteisėtumas.

3.2.3 Bendrieji teisės principai

Dažniausiai ES teisės aktų teisėtumas tikrinamas žemiau išvardintų principų atžvilgiu: pagarbos pagrindinėms žmogaus teisėms, teisėtų lūkesčių, proporcingumo, lygiateisiškumo arba nediskriminavimo, teisinio tikrumo, negaliojimo atgal, teisingo bylos nagrinėjimo, konfidencialumo. Šio darbo analizės tikslas nėra siejamas su išvardintų principų turinio aiškinimu, todėl toliau gilinamasi į tam tikrus specifinius aspektus, padėsiančius išaiškinti, kodėl bendrųjų teisės principų pažeidimas laikytinas ES teisės aktų neteisėtumo pagrindu.

Pačioje EB steigimo sutartyje bendrieji teisės principai nėra aiškiai tiesiogiai įtvirtinti, išskyrus 288 straipsnį,¹⁴³ numatantį, kad deliktinės atsakomybės atveju Bendrija atlygina bet kokią žalą pagal valstybių narių teisės principus. Tačiau reiktų atkreipti dėmesį į Sutarties 220 straipsnio formuluotę: „EBTT ir Pirmosios instancijos teismas, kiekvienas pagal savo jurisdikciją, užtikrina, kad aiškinant ir taikant šią Sutartį būtų laikomasi teisės“.¹⁴⁴ Laikytina, jog čia naudojamas žodis „teisė“ taip pat apima ir teisės principus,¹⁴⁵ taigi darytina išvada, jog EB steigimo sutartis įtvirtina bendrąjį pagrindą teisės principų taikymui.

Kadangi EB steigimo sutartyje nėra numatyta, kokius konkrečius teisės principus privaloma taikyti, EBTT naudojasi plačia diskrecijos laisve, nustatydamas, ar tam tikras teisės principas laikytinas privalomu Bendrijos teisės principu. Bendrijos principais pripažįstami atitinkami tarptautinės teisės principai arba bendri valstybių narių konstituciniai principai. Pabrėžtina, kad EBTT precedentai yra esminis šaltinis, įtvirtinantis privalomus Bendrijos teisės principus, o Teismo diskrecija šiuo atveju tėra varžoma paties Teismo nuožiūra.¹⁴⁶

¹⁴² Žalimas D., Žaltauskaitė – Žalimienė S., Petrauskas Z., Saladžius J. Tarptautinės Organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001. P. 799. P. 801.

¹⁴³ Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 284.

¹⁴⁴ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 220 straipsnis.

¹⁴⁵ Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 284.

¹⁴⁶ *Ibid.*

Kalbant apie tarptautinės teisės principus, 1969 m. lapkričio 12 d. byloje *Stauder*¹⁴⁷ EBTT pirmą kartą pripažino, jog pagarba pagrindinėms žmogaus teisėms laikytina Bendrijos teisės principu. Kiek vėliau byloje *Handelsgesellschaft*¹⁴⁸ EBTT pabrėžė šio principo svarbą, konstatuodamas, jog pagarba pagrindinėms žmogaus teisėms yra neatsiejama dalis bendrųjų teisės principų, kuriuos gina EBTT, vykdydamas ES teisės aktų teisėtumo priežiūrą. Dabar šis principas laikomas svarbiausiu Bendrijos principu,¹⁴⁹ todėl svarbu, jog institucijų priimami ES teisės aktai nepažeistų žmogaus teises saugančių principų, įtvirtintų tarptautinėse sutartyse, kurių dalyvės yra valstybės narės.¹⁵⁰ Pagrindine tokio pobūdžio tarptautine sutartimi laikoma 1950 m. Europos Žmogaus Teisių Konvencija, taip pat svarbūs šie tarptautiniai teisės aktai: 1961 m. Europos Socialinė Chartija,¹⁵¹ 1958 m. Tarptautinės Darbo Organizacijos Konvencija, 1966 m. Tarptautinis Piliietinių ir Politinių Teisių Paktas.

Atsižvelgiant į tai, jog valstybių konstitucinės teisės principai yra bendrųjų tarptautinės teisės principų šaltinis, svarbus vaidmuo atitenka būtent bendriesiems valstybių konstituciniams principams, kurių svarbą EBTT akcentavo bylose *Handelsgesellschaft*¹⁵² bei *Nold v Komisija*¹⁵³. Teismas pabrėžė, kad privaloma paisyti valstybių narių bendrųjų konstitucinių tradicijų, todėl negali būti patvirtinamas teisėtumas tokios priemonės, kuri prieštarauja pagrindinėms teisėms, saugomoms valstybių narių konstitucijų. Tačiau iškyla klausimas, kiek valstybių narių turėtų būti įtvirtinusios konkretų principą savo konstitucijose, kad EBTT šį principą pripažintų bendruoju. Kai kurių teisės mokslininkų nuomone, užtenka vienos valstybės narės, tačiau tokia pozicija vertinama priešaringai. Pavyzdžiui, jei atkreipsime dėmesį į Airijos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą abortų draudimą, apsaugantį teisę į gyvybę,¹⁵⁴ akivaizdu, jog dėl politinių priežasčių beveik neįmanoma, jog aborto draudimas galėtų būti pripažintas Bendrijos principu. EBTT taip pat nėra linkęs teisės aktą pripažinti neteisėtu remiantis vien tuo pagrindu, kad šis

¹⁴⁷ Europos Teisingumo Teismo 1969 m. lapkričio 12 d. preliminarus nutarimas byloje C-29/69, *Erich Stauder v City of Ulm* (1969), ECR P-00419.

¹⁴⁸ Europos Teisingumo Teismo 1970 m. gruodžio 17 d. preliminarus nutarimas byloje C-11/70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr* (1970), ECR P-01125.

¹⁴⁹ *Schermers H. ir Waelbroeck D. Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 218.

¹⁵⁰ Europos Teisingumo Teismo 1977 m. sausio 11 d. sprendimas byloje C-4/73, *J. Nold, Kohlen und Baustoffgrosshandlung v Ruhrkohle Aktiengesellschaft* (1977), ECR P-00001.

¹⁵¹ Po Amsterdamo sutarties pakeitimų EB steigimo sutarties 136 straipsnyje įtvirtinta nuoroda į 1961 m. Europos Socialinę Chartiją: „Bendrija ir valstybės narės, atsižvelgdamos į pagrindines socialines teises, numatytas 1961 m. spalio 18 d. Turine pasirašytoje Europos socialinėje chartijoje <....> mano, jog tikslinga didinti užimtumą, skatinti kurti geresnes gyvenimo bei darbo sąlygas <....>“ [Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5)].

¹⁵² Europos Teisingumo Teismo 1970 m. gruodžio 17 d. preliminarus nutarimas byloje C-25/70, *Einfuhr und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v Köster et Berodt & Co* (1970), ECR P-01161.

¹⁵³ *Cit. op.* 150.

¹⁵⁴ *Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union*. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 285.

prieštarauja vienos valstybės narės konstitucijai, paprastai Teismas remiasi kelių valstybių narių konstitucine tradicija.¹⁵⁵ Išplaukia, jog konstitucinis teisės principas turėtų būti įtvirtintas daugiau nei vienoje valstybėje narėje, siekiant jį pripažinti Bendrijos principu.

Apibendrinant šioje darbo dalyje pateiktą neteisėtumo pagrindo analizę, pabrėžtina, jog savo turinio apimtimi jis yra plačiausias, palyginus su kitais neteisėtumo pagrindais, kadangi taikant šį pagrindą išeinama už Sutarties reguliavimo ribų, todėl teisės akto neteisėtumo pagrindas nustatomas ne dėl tiesioginio Sutarties pažeidimo, o dėl Bendrijos institucijų teisės aktų, tarptautinės teisės normų, bendrųjų teisės principų pažeidimo.

4. Netinkamas įgaliojimų naudojimas

Piktnaudžiavimas įgaliojimais yra ketvirtasis ES teisės aktų neteisėtumo pagrindas, įtvirtintas lietuviškoje EB steigimo sutarties versijoje, atkreiptinas dėmesys, jog šiame darbe minimas pagrindas vadinamas „netinkamu įgaliojimų naudojimu“. Žemiau aiškinami tokios pozicijos motyvai.

Analizuojamas neteisėtumo pagrindas anglų kalba vadinamas „misuse of power“, kas išvertus į lietuvių kalbą reikštų netinkamą įgaliojimų naudojimą. ES teisės specialistų J. Steiner ir L. Woods nuomone,¹⁵⁶ tam, kad atsirastų analizuojamas neteisėtumo pagrindas (angl. *misuse of power*), nebūtina įrodyti, jog priimant teisės aktą egzistavo užslėptas ar nesąžiningas motyvas, apskritai netinkamo galių naudojimo motyvai nėra svarbūs, užtenka paties fakto, kad institucijų galia naudojama ne tiems tikslams, dėl kurių ji buvo suteikta. Todėl analizuojamą pagrindą tiksliau vadinti neteisėtumo pagrindu atsirandančiu dėl netinkamo įgaliojimų naudojimo, kadangi terminas „piktnaudžiavimas galia“ yra siauresnis ir pirmiausia asocijuojasi su užslėptais, nesąžiningais, savanaudiškais motyvais, tačiau, kaip minėta, šiuo atveju motyvai apskritai nėra svarbūs.

ES teisės doktrinoje šis pagrindas nėra plačiai analizuojamas, kadangi EBTT retai pripažįsta teisės akto neteisėtumą dėl netinkamo įgaliojimų naudojimo. Tai iš dalies lemia Teismo vengimas savo sprendimus dėl ES teisės akto pripažinimo neteisėtu grįsti konkrečiu neteisėtumo pagrindu, be to, kitų trijų aukščiau išanalizuotų neteisėtumo pagrindų visiškai pakanka bet kuriam neteisėtumo atvejui pagrįsti,¹⁵⁷ tuo tarpu siekiant

---

¹⁵⁵ Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 285.

¹⁵⁶ Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 619.

¹⁵⁷ Schermers H. ir Waelbroeck D. Judicial Protection in the European Communities. 5th ed. The Netherlands: Kluwer Law and Taxation Publisher, 1992. P. 219.

panaikinti teisės aktą dėl netinkamo įgaliojimų naudojimo, susiduriama su įrodinėjimo problemomis.¹⁵⁸

Siekiant įrodyti netinkamo įgaliojimų naudojimo faktą, būtina įrodyti, jog Bendrijos institucija, priimdama atitinkamą teisės aktą, deklaravo netikrus ketinimus. Tai gali būti įrodoma naudojantis liudytojų parodymais, taip pat įvairiais dokumentais bei iki teisės akto priėmimo vykusią derybų medžiaga.¹⁵⁹ Vienas iš retų pavyzdžių, kada pavyko įrodyti netinkamą naudojimąsi įgaliojimais, atsiskleidžia byloje *Giuffrida v Taryba*,¹⁶⁰ kurioje Tarybos sprendimas paskirti į tarnybą Emilio Martino pripažintas neteisėtu. Be kitų argumentų ieškovas grindė savo poziciją tuo, jog kandidatams buvo keliamas reikalavimas mažiausiai ketverių metų darbo patirties, susijusios su sekretoriavimu regiono politikos Tarybos darbo komitetuose arba komisijose. Tokį reikalavimą visiškai atitiko vienintelis kandidatas Emilio Martino, tuo tarpu Taryba nesugebėjo tinkamai pagrįsti, kodėl kandidatams keliamas toks specifinis reikalavimas ir kaip tai susiję su laisva darbo vieta. Taigi remdamasis byloje pateiktų argumentų visuma, Teismas konstatavo, jog Taryba netinkamai naudojosi savo įgaliojimais, nes surengė konkursą atitinkamai pareigybei užimti tik dėl to, jog tokiu būdu siekė išskirtinį administracinį statusą turinčiam tarnautojui Emilio Martino suteikti oficialaus Bendrijos pareigūno statusą. Taigi kai institucijos priima atitinkamą teisės aktą, deklaruodamos netikrus ketinimus, atsiranda neteisėtumo pagrindas dėl netinkamo naudojimosi įgaliojimais.

Vėlesnėje savo praktikoje Teismas patobulino analizuojamo pagrindo apibrėžimą, nustatydamas, kad teisės aktų neteisėtumo pagrindas dėl netinkamo įgaliojimų naudojimo konstatuojamas, kai įrodoma, kad priimto teisės akto vienintelis arba pagrindinis tikslas neatitinka oficialiai deklaruojamų to teisės akto tikslų.¹⁶¹ Vadinasi, jei institucijos priima teisės aktą siekdamas teisėtų tikslų, tačiau kartu veikia naudodamos savo įgaliojimus ir neteisėtiems tikslams, toks teisės aktas neteisėtu bus pripažintas tik, kai neteisėti akto priėmimo tikslai pripažįstami dominuojančiais. Taigi grindžiant teisės akto neteisėtumą dėl netinkamo naudojimosi įgaliojimais, visada būtina įrodyti, jog neteisėti institucijų veiksmai turėjo įtakos priimto teisės akto turinio esmei, jeigu to įrodyti nepavyksta, neteisėtumo pagrindas neatsiranda. Matyti, jog analizuojamo neteisėtumo pagrindo taikymo sfera ribojama, o tai dar viena priežastis, kodėl šis pagrindas ES teisės aktų teisėtumo priežiūroje taikomas rečiausiai.

¹⁵⁸ Schermers H. ir Waelbroeck D. *Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 219.

¹⁵⁹ *Ibid.*, p. 220.

¹⁶⁰ Europos Teisingumo Teismo 1976 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje C-105/95, *Franco Giuffrida v Taryba* (1976), ECR P-01395.

¹⁶¹ Europos Teisingumo Teismo 1995 m. liepos 13 d. sprendimas byloje C-156/93, *Europos Parlamentas v Komisija* (1995), ECR I-02019.

Teisminė praktika¹⁶² rodo, jog neteisėtumo pagrindas dėl netinkamo įgaliojimų naudojimo taip pat atsiranda, kai institucijos tyčia nustato netinkamą teisės akto pagrindą¹⁶³ arba pasirenka netinkamą teisės akto formą,¹⁶⁴ kad galėtų apeiti tam tikrus joms nepalankius procedūrinius reikalavimus. Tokiu atveju atsirandantis neteisėtumo pagrindas ypač svarbus privačiam asmeniui,¹⁶⁵ kuris negali kvestionuoti bendrųjų teisės aktų teisėtumo,¹⁶⁶ tačiau gali argumentuotai pareikšti, jog bendrojo teisės akto forma iš tiesų maskuoja individualų sprendimą, tiesiogiai bei konkrečiais susijusį su tuo asmeniu. Išsprendus ieškinio priimtinumą klausimą, toliau byla nagrinėjama ieškinio pagrįstumo požiūriu ir sprendžiamas teisės akto teisėtumo klausimas.

Apibendrinant pabrėžtina, jog netinkamas galių naudojimas įmanomas tais atvejais, kai Sutartis Bendrijos institucijoms iškelia konkrečius tikslus, tačiau suteikia veiksmų diskrecijos laisvę.¹⁶⁷ Tokiais atvejais, institucijos gali naudotis savo galia siekdamas tik tų tikslų, dėl kurių ji buvo suteikta, veikdamos priešingai, institucijos pažeidžia savo įgaliojimus, o tai sąlygoja tokiu būdu priimto teisės akto neteisėtumą.

---

¹⁶² Europos Teisingumo Teismo 1958 m. birželio 21 d. sprendimas byloje C-8/57, *Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges v Aukštoji Taryba* (1958), ECR P-00245; taip pat Europos Teisingumo Teismo 1984 m. vasario 21 d. sprendimas jungtinėje byloje C-140/82, 221/82, 146/82, 226/82, *Walzstahl-Vereinigung and Thyssen Aktiengesellschaft v Komisija* (1984), ECR P-00951.

¹⁶³ Netinkamas teisės akto pagrindo parinkimas taip pat gali būti kvalifikuojamas kaip neteisėtumo pagrindas dėl esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo. Paminėtina, jog neteisėtas teisės akto pagrindas yra tipinė situacija, kai kyla dviprasmybių, siekiant kvalifikuoti konkretų neteisėtumo pagrindą, todėl Teismas dažnai apskritai vengia kvalikuoti neteisėtumo pagrindą.

¹⁶⁴ *Schermers H. ir Waelbroeck D. Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 218.

¹⁶⁵ *Ibid.*

¹⁶⁶ Apie privačių asmenų teisę pareikšti ieškinį dėl panaikinimo žiūrėto šio darbo p. 57.

¹⁶⁷ *Schermers H. ir Waelbroeck D. Judicial Protection in the European Communities*. 5th ed. The Netherlands: Kleuver Law and Taxation Publisher, 1992. P. 219.

V – Ieškinio dėl teisės akto panaikinimo bendrieji reikalavimai pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį

1. Privilegijuotų ir neprivilegijuotų asmenų *locus standi* pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį

Šiame skyriuje analizuojama, kas pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį turi teisę pateikti tiesioginį ieškinį (*locus standi*). Tai polemiskasis klausimas, kadangi susiduriama su keliomis konkuruojančiomis vertybėmis, iš kurių vienbalsiai išskirti vieną svarbesnę ganėtinai sunku. Iš vienos pusės, reikalinga užtikrinti platų *locus standi* tam, kad būtų įmanoma vykdyti adekvačią teisės aktų teisėtumo kontrolę, garantuoti teisės viršenybės principą. Kita vertus, asmenų, nesusijusių su teisės akto priėmimu, arba asmenų, kurių teisiniam statusui konkretus teisės aktas neturi jokio poveikio, tiesioginiai ieškiniai dėl tokio teisės akto panaikinimo pakenktų teisiniam tikrumui, destabilizuotų Bendrijos institucijų veiklą bei akivaizdžiai padidintų EBTT darbo krūvį, kas savo ruožtu pakenktų teisminės teisėtumo kontrolės vykdymo efektyvumui.

Plačiausias *locus standi* suteikiamas valstybėms narėms, Komisijai, Tarybai bei Europos Parlamentui – tai vadinamoji privilegijuotų asmenų grupė, kiek mažiau teisių suteikiama Audito Rūmams bei Europos Centriniam Bankui – šios institucijos laikomos semi – privilegijuotais asmenimis, o siauriausias *locus standi* skiriamas fiziniams bei juridiniams asmenims, vadinamiems neprivilegijuotais asmenimis. Žemiau šios asmenų grupės aptariamos atskirai, didžiausias dėmesys skiriamas būtent neprivilegijuotiems asmenims, kadangi jų atžvilgiu taikomas itin suvaržytas *locus standi*, o tai daugelio tarptautinės teisės specialistų požiūriu trukdo užtikrinti adekvačią teisės akto teisėtumo priežiūrą bei prieštarauja EB steigimo sutarties dvasiai.

1.1 Privilegiuotų asmenų locus standi

Privilegiuotų asmenų grupei, kaip minima aukščiau, priklauso valstybės narės,¹⁶⁸ Komisija, Taryba bei Europos Parlamentas. Nesvarbu, ar tam tikras teisės aktas pažeidžia šių asmenų interesus ar ne, jie visada turi teisę pateikti tiesioginį ieškinį dėl panaikinimo dėl visų teisės aktų, galinčių būti teisminės teisėtumo kontrolės objektu pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį. Taigi privilegiuoti asmenys gali kvestionuoti teisėtumą ne bet kokių teisės aktų, o tik tų, kurie sukelia teisinius padarinius.¹⁶⁹ Šiuo atveju absoliučiai nesvarbu, ar padariniai susiję su pačiu privilegiuotu asmeniu ar su bet kuriais trečiaisiais asmenimis, kadangi privilegiuoti asmenys neprivalo įrodyti savo suinteresuotumo pareikšti ieškinį.¹⁷⁰

Atsižvelgiant į tai, jog tiek teisminėje praktikoje, tiek tarptautinės teisės doktrinoje pripažįstama nevaržoma privilegiuotų asmenų teisė pareikšti ieškinį pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, paradoksu laikytinas EBTT sprendimas byloje *Ispanija v Eurojustas*,¹⁷¹ kurioje Ispanijos Karalystės ieškinys dėl panaikinimo pripažintas nepriimtiniu. Savo ieškiniu Ispanijos Karalystė Eurojusto paskelbtuose septyniuose kvietimuose teikti kandidatūras konkursui dėl laikinųjų darbuotojų įdarbinimo prašė panaikinti punktą, kuriame reikalaujama pateikti dokumentus anglų kalba asmenims, teikiantiems paraiškas kita kalba, taip pat prašė panaikinti kvietimuose esančius punktus dėl kandidatų kalbų mokėjimo. Teismas savo sprendimą argumentavo tuo, kad dėl kvietimų teikti kandidatūras laikinųjų darbuotojų darbo vietoms užimti negalima pareikšti ieškinio dėl panaikinimo pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, kadangi tokio kvietimo nėra tų aktų, kurių teisėtumą gali prižiūrėti EBTT, sąraše.

Teismas pažymėjo, kad atsižvelgiant į tai, jog ginčytini Eurojusto kvietimai yra teisės aktai, patenkantys į trečiąjį ES ramstį, būtina remtis ES sutartimi, iš kurios išplaukia, kad srityje, susijusioje su policijos ir teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, EB steigimo sutarties 230 straipsnis netaikytinas, o EBTT galios apibrėžiamos ES sutarties 35 straipsnyje. Tačiau šiame straipsnyje numatyta teisės aktų teisminė kontrolė neapima

¹⁶⁸ EB steigimo sutarties 230 straipsnio prasme terminas „valstybės narės“ neapima valstybių regioninių ar autonominių darinių, tačiau jeigu pagal nacionalinę teisę jie pripažįstami juridiniais asmenimis, jie gali pateikti tiesioginį ieškinį dėl panaikinimo pagal šio straipsnio ketvirtą paragrafą. Taigi šie dariniai įgyja neprivilegiuotų asmenų statusą [Pirmosios instancijos teismo 1998 m. birželio 16 d. sprendimas byloje T-238/97, *Comunidad Autónoma de Cantabria v Taryba* (1998), ECR II-02271].

¹⁶⁹ Europos Teisingumo Teismo 2001 m. lapkričio 27 d. sprendimas byloje C-208/99, *Portugalijos Respublika v Komisija* (2001), ECR I-09183.

¹⁷⁰ *Ibid.*

¹⁷¹ Europos Teisingumo Teismo 2005 m. kovo 15 d. sprendimas byloje C-160/03, *Ispanija v Eurojustas* (2005), ECR I-02077.

Eurojusto kvietimų. Vis dėlto, Teismas pažymėjo, jog minimi teisės aktai nėra atleisti nuo teisminės kontrolės, kadangi Eurojusto personalui galioja Europos Bendrijų pareigūnams ir kitiems darbuotojams taikomos taisyklės bei nuostatai. Dėl to pagrindiniai suinteresuotieji asmenys, tai yra kandidatai į įvairias pareigybes, nurodytas kvietime teikti paraiškas, gali pareikšti ieškinį dėl panaikinimo. Taigi šioje byloje nustačius neprivilegijuotų asmenų teisę pareikšti ieškinį, iš privilegijuoto asmens – Ispanijos - buvo atimta galimybė ginčyti aktą, kuris galėtų pakenkti pagrindiniam ES teisės principui, įtvirtinančiam kalbų įvairovę Sąjungoje. Žemiau, remiantis Generalinio Advokato M. Poiarės Maduro išvada šioje byloje, analizuojama, ar toks sprendimas atitinka principus, kuriais EBTT vadovavosi formuodamas savo praktiką.

Savo išvadoje Generalinis Advokatas M. Poiarės Maduro išanalizavo ginčijamų aktų pobūdį, šioje pastraipoje pateikiami jo samprotavimai, susiję su EB steigimo sutarties 230 straipsnio objektu. ES sutarties 35 straipsnyje apsiribojama tik ieškiniiais dėl sprendimų ir pamatinių sprendimų, kuriuos Taryba priėmė pagal ES sutarties 34 straipsnį. Kalbant apie Eurojusto aktus, galiojančiuose teisės aktuose nėra aiškiai reglamentuotas jų teisėtumo kontrolės klausimas. Tačiau pagal EB sutarties sistemą Teismas jau yra pripažinęs, kad ieškinį dėl panaikinimo galima pareikšti dėl visų teisės aktų, kuriais sukeliama teisinė pasekmė, nepaisant tokių teisės aktų pobūdžio, formos ar jų autoriaus. Ši EBTT praktika aiškiai taikoma ir ES atžvilgiu. ES sutarties 35 straipsnis turi būti aiškinamas kaip suteikiantis Komisijai ir valstybėms narėms galimybę siekti visų priemonių, kurių buvo imtasi pagal III ES ramstį ir kuriomis siekiama sukelti teisinius padarinius trečiosioms šalims, panaikinimo, nes to reikalauja pati teisėtumo idėja.¹⁷²

Toliau Generalinis Advokatas M. Poiarės Maduro dėstė, jog tai, kad nėra aiškiai reglamentuotas Eurojusto teisės aktų teisėtumo kontrolės klausimas, negali būti kliūtis ieškiniui priimti. Tai aišku iš EBTT bylos *Les Verts*¹⁷³. Lygiai taip pat, kaip EBTT minėtame sprendime pripažino priimtina ieškinį dėl institucijos, kurios teisėkūros funkcija laipsniškai tapo esmine šios institucijos ypatybe, reikėtų pripažinti priimtina ir Sąjungos organui pareikštą ieškinį, jei šis organas turi teisę leisti teisės aktus, net jei ja naudojamosi tik išimtiniais atvejais. Eurojusto aktai nėra aiškiai paminėti ES sutarties 35 straipsnyje tik todėl, kad juos priima institucija, kuri buvo įkurta jau parengus minėtos

---

¹⁷² Generalinio Advokato M. Poiarės Maduro 2004 m. gruodžio 16 d. išvada byloje C-160/03, *Ispanijos Karalystė v Eurojustas* (2005), ECR I-02077.

¹⁷³ Europos Teisingumo Teismo 1986 m. balandžio 23 d. sprendimas byloje C-294/83, *Les Verts v Europos Parlamentas* (1986), ECR I-339.

nuostatos pirminę redakciją. Taigi dėl tokio neįtraukimo negalima teigti, kad minėtos institucijos priimtų aktų atžvilgiu taikomas imunitetas.¹⁷⁴

Apibendrinant, pažymėtina, kad ES sutartis valstybėms narėms suteikia ypač privilegijuotą padėtį. „Taigi būtų pakankamai prieštaringa leisti privatiems asmenims pareikšti ieškinius, nesuteikiant valstybėms narėms tokios pat teisės kreiptis į EBTT. <...> Šiomis aplinkybėmis kandidatams suteikiama galimybė ginti savo konkrečius interesus negali prieštarauti pagrindiniam interesui ginti nuostatą, kuria įtvirtinama kalbų įvairovė Sąjungoje. Asmenų interesai neapima valstybių narių interesų, šie interesai pareikšti ieškinį egzistuoja kartu.“¹⁷⁵

Nepaisant to, jog šiuolaikinėje teisėje neginčytinai pripažįstama, kad privilegijuotų asmenų grupei priklauso valstybės narės, Komisija, Taryba bei Europos Parlamentas, ypatingą dėmesį reikėtų skirti istorinėms aplinkybėms, susijusioms su Europos Parlamento pripažinimu privilegijuotu asmeniu, kadangi tam lemiamos įtakos turėjo būtent EBTT praktika, atspindėjusi liberaliąją Sutarties interpretavimo kryptį, kuri susilaukė tiek stiprios kritikos, tiek aktyvaus ES teisės specialistų palaikymo. Taigi žemiau aptariama Europos Parlamento teisė pareikšti ieškinį dėl panaikinimo.

Europos Parlamento locus standi.

Gilinantį į Europos Parlamento teisę pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, esminėmis laikytinos dvi EBTT bylos: 1988 m. rugsėjo 27 d. *Comitology* byla¹⁷⁶ bei 1990 m. gegužės 22 d. *Chernobyl* byla¹⁷⁷. Pažymėtina, jog antrosios bylos sprendimas sąlygojo EB steigimo sutarties 230 (ex 173) straipsnio pakeitimą Maastrichto sutartyje, kurioje įtvirtinta Europos Parlamento *locus standi*. Šios bylos aptariamos žemiau.

*Comitology*¹⁷⁸ byloje konstatuota, jog nors ir Parlamento priamųjų teisės aktų teisėtumo priežiūra leistina, nereiškia, jog taikant analogijos principą, turėtų būti pripažįstamas Europos Parlamento *locus standi*. Teismas išaiškino, jog Europos Parlamento teisėti interesai gali būti ginami kitais būdais: pirma, iš EB steigimo sutarties 211 straipsnio išplaukia, jog Komisija įpareigojama ginti Europos Parlamento prerogatyvas ir, esant būtinybei, pateikti ieškinį dėl panaikinimo; antra, Parlamento prerogatyvų pažeidimo klausimas gali būti keliamas nacionalinių teismų kreipimesi į

¹⁷⁴ Generalinio Advokato M. Poiarės Maduro 2004 m. gruodžio 16 d. išvada byloje C-160/03, *Ispanijos Karalystė v Eurojustas* (2005), ECR I-02077.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-302/87, *Europos Parlamentas v Taryba* (1988), ECR I-05615.

¹⁷⁷ Europos Teisingumo Teismo 1990 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje C-70/88, *Europos Parlamentas v Taryba* (1990), ECR I-02041.

¹⁷⁸ *Cit. op.* 176.

EBTT dėl preliminarus nutarimo priėmimo. Vis dėlto, vėlesnėje byloje *Chernobyl*¹⁷⁹ Teismas pripažino, jog šie teisių gynimo būdai ne visada pajėgūs užtikrinti efektyvią Europos Parlamento teisėtą interesų apsaugą, kadangi Europos Parlamentas negali pasikliauti hipotetine galimybe, jog jo teisių pažeidimo klausimas bus keliamas nacionaliniuose teismuose, ar kad dėl to kuri nors valstybė narė ar privatus asmuo pateiks ieškinį dėl panaikinimo. Mažai tikėtina, jog ir Komisija kvestionuotų atitinkamo teisės akto teisėtumą, jeigu pati būtų įsitikinusi, jog jis atitinka visus teisėtumo kriterijus.

*Chernobyl*¹⁸⁰ byloje akcentuota pareiga užtikrinti pagarbą teisei bei būtinybė apsaugoti institucinį balansą, garantuojant Europos Parlamento prerogatyvų gynimą. Tai, jog EB steigimo sutartis nenumatė adekvataus Europos Parlamento teisių gynimo mechanizmo, Teismas pripažino teisės spraga, tačiau akcentavo, jog tai nenusveria būtinybės garantuoti fundamentalų teisinės Bendrijos institucinės pusiausvyros principą. Todėl EBTT pripažino Europos Parlamento *locus standi* dėl Komisijos bei Tarybos aktų, pažeidžiančių jo prerogatyvas, ir tokiu būdu, sukūrė naują teisę pareikšti ieškinį dėl panaikinimo.

*Chernobyl*¹⁸¹ byla susilaukė didžiulio atgarsio bei padarė žymią įtaką Bendrijos teisei. Laikoma, kad ji sąlygojo EB steigimo sutarties 230 (ex 173) straipsnio pakeitimą Maastrichto sutartyje, kurioje įtvirtintas Europos Parlamento semi – privilegijuoto asmens statusas.¹⁸² Tačiau ši byla vertinama nevienareikšmiškai. Profesorius Hartley teigė, jog „sunku įsivaizduoti aiškesnį pavyzdį, įrodantį teisės keitimą tariamai ją interpretuojant“.¹⁸³ Kritikai teigė, kad aktyviai veikdamas Teismas peržengė jurisdikcijos ribas, nes interpretuodamas Sutartį akivaizdžiai pakeitė 230 (ex173) straipsnio raidę, nors tai atlikti galėjo tik valstybės narės keisdamos Sutartį.¹⁸⁴ Teismas veikė tarsi visagalė institucija, galinti interpretuoti, panaikinti arba patvirtinti teisės normas ar priversti vykdyti tokias taisykles, kurios, jo manymu, formuoja integralią Bendrijos teisės sistemos dalį.¹⁸⁵ Vis dėlto, doktrinoje sutinkamas ir teigiamas bylos *Chernobyl*¹⁸⁶ vertinimas, jog Teismas veikė neperžengdamas savo įgaliojimų, o gerbdamas pagarbos teisei principą.¹⁸⁷ Be to, detalios EB steigimo sutarties taisyklės, reguliuojančios Europos Parlamento prerogatyvas, netektų prasmės, jeigu kitos institucijos galėtų jas nebaudžiamos pažeisti.¹⁸⁸

---

¹⁷⁹ Europos Teisingumo Teismo 1990 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje C-70/88, *Europos Parlamentas v Taryba* (1990), ECR I-02041.

¹⁸⁰ *Cit. op.* 179.

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² Arnall A. *The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 38.

¹⁸³ *Ibid.*, p. 39.

¹⁸⁴ *Ibid.*

¹⁸⁵ *Cit. op.* 182. P. 39.

¹⁸⁶ *Cit. op.* 177.

¹⁸⁷ *Cit. op.* 182. P. 40.

¹⁸⁸ *Ibid.*, p. 40.

Taigi aukščiau atskleidžiamas procesas sąlygojo Europos Parlamento semi – privilegijuoto statuso įtvirtinimą Maastrichto sutartyje. Galiausiai Nicos sutartimi Europos Parlamentui suteiktas privilegijuoto asmens statusas, šis žingsnis sveikintinas jau vien dėl to, jog vienintelė Bendrijos institucija, renkama demokratiškais pagrindais, įgijo teisę kontroliuoti institucijų veiksmus.¹⁸⁹ Tačiau iš kito pusės, parlamentinė procedūra nėra pritaikyta bylinėjimuisi, todėl gana keista, kad skirtingas politines jėgas atstovaujanti institucija turi įgaliojimus pareikšti ieškinį.¹⁹⁰ Vis dėlto, specifinė Bendrijos prigimtis ir unikalus įstatymų leidybos procesas pateisina tokios institucinės priežiūros būtinybę.¹⁹¹

1.2 Neprivilegijuotų asmenų *locus standi*

Neprivilegijuotais asmenimis, turinčiais ribotą *locus standi*, laikomi privatūs fiziniai ar juridiniai asmenys. Šių asmenų grupei taip pat priklauso valstybių narių autonominiai regionai bei valstybės, nesančios ES narėmis. Asociacijoms, turinčioms procedūrinę teisę pateikti ieškinį, suteikiamas *locus standi* pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, jeigu jos gina savo arba atstovaujamų asmenų, turinčių *locus standi* pagal minimą straipsnį, teisėtus interesus. Fizinis ar juridinis asmuo gali pareikšti ieškinį dėl panaikinimo tik:

- dėl jam adresuoto sprendimo, arba
- dėl sprendimo, kuris nors ir yra reglamento formos arba yra skirtas kitam asmeniui, tačiau ieškovas su juo tiesiogiai ir konkrečiai susijęs.

Dėl pirmos grupės ieškinių problemų beveik nekyla, daug tokių sprendimų buvo sėkmingai ginčytų ir pripažintų neteisėtais, tačiau kalbant apie reglamento formos sprendimus bei sprendimus, skirtus kitiems asmenims, neprivilegijuotų asmenų *locus standi* taisyklės yra ypač griežtos, todėl daugybė ieškinių dėl šių teisės aktų panaikinimo pripažįstami nepriimtinais, taigi jų teisėtumo klausimai net nenagrinėjami. Abejotina, ar griežtai ribojama teisė pateikti ieškinį dėl panaikinimo atitinka teisinės Bendrijos veiksmingos teisminės kontrolės principą, įtvirtinantį, jog Bendrijos institucijos negali išvengti jų priimtų teisės aktų, sukeliančius teises pasekmes, teisėtumo kontrolės.

Kita vertus, kyla klausimas, ar itin griežtas EB steigimo sutarties 230 straipsnio ketvirto paragrafo interpretavimas teismų praktikoje atitinka ne tik Sutarties dvasią bei teisinės Bendrijos vertybes, bet ir pačią minimo straipsnio raidę, todėl diskutuotina, ar siekiant pagerinti neprivilegijuotų asmenų statusą, iš tiesų būtina priimti Sutarties teksto

---

¹⁸⁹ Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 59.

¹⁹⁰ *Ibid.*

¹⁹¹ *Ibid.*

pakeitimus, galbūt liberalesnė Sutarties interpretavimo kryptis galėtų būti tinkama alternatyva Sutarties keitimui. Žemiau analizuojama susijusi teisminė praktika, pateikiamos analizės išvados bei rekomenduojamas šioje pastraipoje iškeltų probleminių klausimų sprendimas.

1.2.1 Neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių interpretavimas teisminėje praktikoje

Nustatant, ar neprivilegiuotas asmuo turi teisę pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, atliekamas trijų pakopų testas, kurio metu aiškinamasi, ar ieškinys atitinka tris privalomus kriterijus, nustatančius, kad:

- ginčytinas teisės aktas turinio požiūriu privalo būti sprendimas;
- ieškovas turi būti konkrečiai susijęs su ginčijamu teisės aktu (individualus interesas);
- ieškovas privalo būti tiesiogiai susijęs su ginčijamu teisės aktu (tiesioginis interesas).

Iš EB steigimo sutarties teksto išplaukia, jog jeigu neprivilegiuoto asmens pareiškimas dėl ieškinio neatitinka nors vieno iš minimų reikalavimų, ieškinys pripažįstamas nepriimtiniu. Minimų kriterijų turinys atsiskleidžia Bendrijos teismų precedentuose, tačiau pabrėžtina, jog šioje srityje teisminei praktikai būdingas nenuoseklumas ir nepastovumas, todėl susiję teismų sprendimai nenuspėjami.

Kalbant apie pirmą ieškinio priimtimumo kriterijų, draudžiantį kvestionuoti reglamento (arba direktyvos¹⁹²) teisėtumą, *Confederation de Fruits* byloje¹⁹³ EBTT akcentavo, jog neprivilegiuoti asmenys neturi teisės ginčyti reglamento teisėtumo. Tačiau Teismas pažymėjo, jog nustatant teisės akto tipą, neužtenka vadovautis tik jo forma, būtina atsižvelgti į akto prigimtį bei turinį. Taigi teisės akto pavadinimas neturi lemiamos reikšmės, sprendžiant, ar konkretus aktas yra sprendimas, ar reglamentas. Šioje byloje išaiškinta, jog reglamentas yra bendrojo taikymo priemonė – tai yra normatyvinis teisės aktas, skirtas objektyviai apibūdintoms situacijoms ir sukeliantis teisinius padarinius

---

¹⁹² Direktyva kaip ir reglamentas laikoma bendrojo taikymo teisės aktu, todėl teisminėje praktikoje nustatytos taisyklės, susijusios su reglamento teisėtumo ginčijimu, pagal analogiją taikomos ir direktyvos atveju [Europos Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 29 d. sprendimas byloje C-298/89, *Gibraltaro Vyriausybė v Taryba* (1993), ECR I-03605].

¹⁹³ Europos Teisingumo Teismo 1962 m. gruodžio 14 d. sprendimas jungtinėje byloje C-16-17/62 *Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes and others v Taryba* (1962), ECR P-00471.

abstrakčiai apibrėžtoms asmenų kategorijoms. Tuo tarpu esminis sprendimo požymis tas, kad jis taikomas individualiai nurodytiems asmenims.

Atkreiptinas dėmesys, kad lietuviškajame EB steigimo sutarties 230 straipsnio vertime formuluojama, jog „kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo <...> gali pateikti ieškinį dėl <...> sprendimo, kuris, nors ir būtų *kitam asmeniui skirto reglamento* ar sprendimo formos, yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs“. Čia naudojamas terminas „kitam asmeniui skirto reglamento formos“ laikytinas netikslu, juk reglamentas yra bendrojo taikymo teisės aktas ir jis, priešingai nei sprendimas, negali būti skiriamas konkrečiam asmeniui, todėl, manytina, reikėtų formuluoti taip: kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali pareikšti ieškinį dėl sprendimo, kuris nors ir būtų reglamento formos ar kitam asmeniui skirto sprendimo formos, yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs.

Byloje *International Fruit*¹⁹⁴ konstatuota, jog ginčytinas reglamentas skirtas subjektyviai apibrėžtai situacijai ir yra adresuotas uždaram asmenų ratui, todėl iš tiesų jis tėra pluoštas sprendimų, skirtų kiekvienam ieškovui. Prie tokios išvados prieita todėl, kad ginčytinas aktas įtvirtino importo licencijų kvotą apibrėžtam laikotarpiui, atsižvelgiant į konkrečiu laikotarpiu pateiktų prašymų dėl licencijų išdavimo skaičių. Tačiau, pažymėtina, jog reglamentas, taikomas objektyviai apibrėžtai teisinei ir faktinei situacijai, nenustoja būti laikomas bendrojo taikymo teisės aktu vien dėl to, jog įmanoma nustatyti asmenų, kuriems jis taikytinas, skaičių ar netgi jų identitetą.¹⁹⁵ Teismo išaiškinti kriterijai, atskiriantys tikrąjį reglamentą (angl. - *true regulation*) nuo sprendimo, - abstraktūs ir dviprasmiški, todėl teisiniuose sprendimuose atsispindi subjektyvus¹⁹⁶ vertinimas, pati teisminė praktika nenuspėjama. Kadangi tai nesiderino su teisinio tikrumo principu, Teismas privalėjo tiksliau apibrėžti savo poziciją, iš dalies jam pavyko tai padaryti antidempingo bylose švelniau interpretuojant taisyklę, draudžiančią neprivilegiuotiems asmenims kvestionuoti reglamento teisėtumą.

Taigi tirdamas antidempingo bylas, Teismas nurodė, kad konkretus teisės aktas gali būti mišrios prigimties – tai yra, tas pats aktas gali būti bendrojo taikymo priemonė ir kartu sprendimas, adresuotas konkrečioms asmenims. Byloje *Japanese ball - bearings*¹⁹⁷ pripažinta, jog atskiri antidempingo reglamento straipsniai sukelia specifinį poveikį

¹⁹⁴ Europos Teisingumo Teismo 1971 m. gegužės 13 d. sprendimas jungtinėje byloje C-41-44/70, *International Fruit Company and others v Komisija* (1971), ECR P-00411.

¹⁹⁵ Europos Teisingumo Teismo 1980 m. birželio 17 d. sprendimas jungtinėje byloje C-789-790/79, *Calpak SpA et Società Emiliana Lavorazione Frutta SpA v Komisija* (1980), ECR P-01949.

¹⁹⁶ *Weatherill S. ir Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 267.

¹⁹⁷ Europos Teisingumo Teismo 1979 m. kovo 29 d. sprendimas byloje C-113/77, *NTN Toyo Bearing Company Ltd and others v Taryba* (1979), ECR P-01185.

ieškovams, todėl jiems šis teisės aktas yra sprendimas. *Allied* byloje¹⁹⁸ Teismas taip pat priėmė ieškinį dėl antidempingo reglamento panaikinimo, tačiau motyvavo tuo, jog ieškovai įrodė individualų ir tiesioginį suinteresuotumą. Taigi matyti, jog šioje byloje Teismas net nesprendė, ar kvestionuojamas teisės aktas savo prigimtimi yra reglamentas, ar sprendimas. Tokia praktika skyrėsi nuo ankstesnės, kurioje laikyta, jog ginčijamas teisės aktas privalo būti patikrinamas trijų pakopų testu¹⁹⁹. Šis testas išplaukia iš EB steigimo sutarties 230 straipsnio, todėl iš pirmo žvilgsnio atrodytų, jog sprendimas *Allied*²⁰⁰ byloje neatitinka įstatymo raidės, kadangi minimoje byloje nebuvo aiškinamasi, ar ieškinys atitinka pirmąjį priimtumo kriterijų, reikalaujantį, jog teisės aktas savo prigimtimi būtų sprendimas. Vis dėlto, kai kurių autorių nuomone,²⁰¹ atsižvelgiant į tai, jog tiek tikrinant, ar teisės aktas dėl savo pobūdžio laikytinas sprendimu, tiek nustatant, ar egzistuoja ieškovo individualus ir tiesioginis suinteresuotumas, iš esmės atliekamas analogiškas tyrimas. Išplaukia, jog įrodžius individualų ir tiesioginį suinteresuotumą, įrodinėti, jog egzistuoja ir pirmasis ieškinio priimtumo kriterijus, nebėra prasmės.

Po *Allied*²⁰² bylos sprendimo EBTT priėmė kitą sprendimą *Timex* byloje²⁰³, kurioje, nepaisant pirmoje byloje suformuoto precedento, ieškinio priimtumo klausimas buvo sprendžiamas tiek aiškinantis, ar teisės aktas savo prigimtimi yra sprendimas, tiek nustatant, ar egzistuoja individualus bei tiesioginis suinteresuotumas. Vis dėlto, kitose antidempingo bylose²⁰⁴ Teismas jau rėmėsi *Allied*²⁰⁵ bylos precedentu, kurį vėliau imta taikyti ir Bendrijos teisės srityse, nesusijusiose su antidempingo reguliavimu. Viena iš pirmųjų tokių bylų laikytina 1994 m. *Codorniu* byla,²⁰⁶ susijusi su intelektinės nuosavybės reglamentavimu.

Minimos bylos sprendimas laikytinas itin svarbiu precedentu, atspindinčiu laisvą Sutarties nuostatų interpretavimo kryptį. Ispanijos verslininkas *Codorniu* nuo 1924 m.

---

¹⁹⁸ Europos Teisingumo Teismo 1984 m. vasario 21 d. sprendimas jungtinėje byloje C-239/82 ir 275/82, *Allied Corporation and others v Komisija* (1984), ECR P-01005.

¹⁹⁹ Pagal trijų pakopų testą privaloma įrodyti, jog ieškinys atitinka tris privalomus kriterijus: pirma, kvestionuojamas teisės aktas savo prigimtimi yra sprendimas; antra, ginčijamas teisės aktas susijęs su individualiu ieškovo interesu; trečia, ginčijamas teisės aktas susijęs su tiesioginiu ieškovo interesu.

²⁰⁰ *Cit. op.* 198.

²⁰¹ Pavyzdžiui, Steiner J., Woods L. Žr. *Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 602.

²⁰² *Cit. op.* 198.

²⁰³ Europos Teisingumo Teismo 1985 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-264/82, *Timex Corporation v Taryba ir Komisija* (1985), ECR P-00849.

²⁰⁴ Europos Teisingumo Teismo 1991 m. gegužės 16 d. sprendimas byloje C-358/89, *Extramet Industrie SA v Taryba* (1991), ECR P I-02501; Europos Teisingumo Teismo 1990 m. kovo 14 d. sprendimas jungtinėje byloje C-133/87 ir C-150/87, *Nashua Corporation and others v Komisija ir Taryba* (1990), ECR I-00719; Europos Teisingumo Teismo 1990 m. liepos 11 d. sprendimas jungtinėje byloje C-304/86 ir C-185/87, *Enital SpA v Komisija ir Taryba* (1990), ECR I-02939.

²⁰⁵ *Cit. op.* 198.

²⁰⁶ Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 18 d. sprendimas byloje C-309/89, *Codorniu SA v Taryba* (1994), ECR I-01853.

buvo užregistruotas ir versle ilgą laiką naudojo prekės ženklą „Gran Cremant de Codorniu“, tačiau, tam buvo užkirstas kelias, priėmus kvestionuojamą reglamentą, kuriuo išimtinė teisė naudotis šiuo ženklu suteikta Liuksemburgo ir Prancūzijos verslininams. Byloje nustatyta, jog neprivilegiuoti asmenys turi teisę kvestionuoti reglamento teisėtumą, jeigu įrodo individualaus ir tiesioginio intereso egzistavimą. Teismas išaiškino, kad bendrojo taikymo teisės aktas, sukeliantis ypač sunkius padarinius tam tikriems subjektams, gali būti laikomas individualiai susijusiu su minimais asmenimis. Šiuo atveju Codorniu ieškinį Teismas priėmė, pripažindamas, kad pareiškėjas yra individualiai susijęs su ginčijamu reglamentu. Taigi analizuojamu precedentu atsisakyta taikyti trijų pakopų ieškinio priimtumo testą ir tai buvo iš tiesų sveikintinas EBTT žingsnis, kuris nors ir neatitiko EB steigimo sutarties 230 straipsnio raidės, tačiau buvo būtinas, siekiant užtikrinti veiksmingą teisminę teisėtumo kontrolę.

Teisės doktrinoje bandoma paaiškinti, kokie motyvai lėmė tokią drąsią Sutarties interpretavimo kryptį, juk, akivaizdu, kad veiksmingos teisminės kontrolės principas, pabrėžiamas minimame sprendime, nėra naujas, o egzistuoja nuo pat EBTT įkūrimo. Kai kurie autoriai²⁰⁷ tai sieja su 1993 m. ir 1994 m. Tarybos sprendimais²⁰⁸, kuriais Pirmosios instancijos teismui suteikta jurisdikcija nagrinėti visus neprivilegiuotų asmenų ieškinius dėl panaikinimo, tuo tarpu EBTT paliktas tik tokių bylų nagrinėjimas apeliacine instancija. Šios reformos tikslas - EBTT darbo krūvio mažinimas bei efektyvios teisminės gynybos užtikrinimas, kadangi pernelyg ilgas bylos nagrinėjimo procesas trukdo tinkamai pasinaudoti savigynos teisėmis. Taigi sumažinus EBTT darbo krūvį, laikoma, jog turėjo išnykti ir viena iš svarbiausių priežasčių, lėmusių griežtą ieškinio dėl panaikinimo interpretavimo kryptį.

Vis dėlto, *Codorniu*²⁰⁹ precedentas, kuriame ne tik atsisakyta trijų pakopų ieškinio priimtumo testo, bet taip pat sušvelninti reikalavimai, susiję su individualiu interesu,²¹⁰ nesukėlė revoliucijos neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių aiškinimo srityje, kaip to buvo tikimasi. Netrukus po *Codorniu* bylos²¹¹ Pirmos instancijos teismas, bei

---

²⁰⁷ Pavyzdžiui, S. Weatherill, P. Blaumont. Žiūrėti *Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union*. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 259.

²⁰⁸ 1993 m. birželio 8 d. Tarybos sprendimas 93/350/ECSC, EEC, Euratom, keičiantis Tarybos sprendimą 88/591/ECSC, EEC, Euratom dėl Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo įkūrimo (OL, 1993 L144, p. 21); 1994 m. kovo 7 d. Tarybos sprendimas 94/149/ECSC, EC, keičiantis Tarybos sprendimą 93/350/ECSC, EEC, Euratom, keičiantį Tarybos sprendimą 88/591/ECSC, EEC, Euratom dėl Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo įkūrimo (OL, 1994 L066, p. 29).

²⁰⁹ Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 18 d. sprendimas byloje C-309/89, *Codorniu SA v Taryba* (1994), ECR I-01853.

²¹⁰ Apie individualųjį interesą plačiau žiūrėti p. 64.

²¹¹ *Cit. op.* 209.

EBTT priėmė daugybę sprendimų²¹², kuriuose vėl grįžta prie trijų pakopų testo bei griežto individualaus intereso interpretavimo formulės,²¹³ nustatytos *Plaumann* byloje.²¹⁴ Vis dėlto, tokiose specifinėse srityse, kaip antidempingas, konkurencija, valstybės pagalba, neprivilegiuotiems asmenims suteikiamas palankesnis *locus standi* nei kitose Bendrijos teisės srityse (pavyzdžiui, bendrosios rinkos sferoje). Tačiau abejotina, ar skirtinga neprivilegiuotų asmenų padėtis, nustatoma atsižvelgiant į atskiras Bendrijos teisės sritis, galėtų būti pateisinama²¹⁵. Taigi matyti, jog EBTT dar nėra aiškiai apibrėžęs savo pozicijos, ji tebėra formuojama, nuolat kintanti ir nenuspėjama.

Matyti, kad Teismas svyruoja nuo griežtos iki liberalios Sutarties interpretavimo krypties, pastarąją kryptį iš dalies trukdo pasirinkti baimė, jog neprivilegiuotiems asmenims suteikus platų *locus standi* atsirastų galimybė trikdyti normalų Bendrijos sistemos funkcionavimą bei iškiltų grėsmė teisiniam tikrumui. Vis dėlto, paties Teismo svyravimas, nenuspėjamų sprendimų priėmimas taip pat nėra suderinami su teisinio tikrumo principu. Kas susiję su Bendrijos sistemos funkcionavimu, pabrėžtina, jog teisinės Bendrijos pamato esmė yra demokratijos principas, kuriam įgyvendinti būtinas nevaržomas visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese bei fundamentali kiekvieno ES piliečio teisė ginčyti teisės akto teisėtumą.²¹⁶ Be to, šiuolaikinėje ES politikoje pabrėžiamas siekis priartėti prie visuomenės, panaikinti ES institucijas ir paprastus žmones skiriančią „sieną“. Akivaizdu, jog šie argumentai pakankamai svarūs, kad Teismas pagaliau tvirtai apsispręstų taikyti liberalią neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių interpretavimo kryptį. Deja, teisės akto teisėtumo priežiūros kelias neprivilegiuotam asmeniui dažnai užkertamas jau ieškinio priėmimo stadijoje, kadangi, kaip byloja žemiau analizuojama teisminė praktika, privačiam asmeniui įrodyti, jog ginčijamas teisės aktas yra individualiai ir tiesiogiai su juo susijęs, yra iš tiesų sudėtinga.

---

²¹² Pavyzdžiui, Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-10/95, *Asociación Española de Empresas de la Carne (Asocarne) v Taryba* (1995), ECR I-04149; Europos Teisingumo Teismo 1996 m. vasario 15 d. sprendimas byloje C-209/94, *Buralux SA, Satrod SA and Ourry SA v Taryba* (1996), ECR I-00615; Europos Teisingumo Teismo 1998 m. balandžio 2 d. C-321/95, *Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) and Others v Komisija* (1998), ECR I-0165.

²¹³ Apie *Plaumann* byloje nustatytą individualaus intereso apibrėžimo formulę žiūrėti šio darbo p. 64.

²¹⁴ Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 15 d. sprendimas byloje C-25/62, *Plaumann & Co. v Komisija* (1963), ECR P 00095.

²¹⁵ Pavyzdžiui, apie tai kalba S. Weatherill ir P. Blaumont knygoje *Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union*. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P. 263. Tačiau teisės doktrinoje taip pat dažna kita nuomonė, jog minimose Bendrijos teisės srityse suteikiamas platesnis *locus standi* pateisinamas dėl ypatingos specifinių savybių (pavyzdžiui, antidempingo) dalyvių padėties.

²¹⁶ *Arnulf A. The European Union and its Court of Justice*. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. p.47.

Tiesioginis interesas

Ieškovas yra tiesiogiai susijęs su ginčijamu teisės aktu, jeigu jo taikymas nėra priklausomas nuo trečiosios šalies²¹⁷ diskrecinių veiksmų. Siekiant išsiaiškinti, ar egzistuoja minimas ieškinio priimtinumą kriterijus, svarbu apibrėžti trečiosios šalies diskrecinių veiksmų termino sampratą, kuri ankstesnėje teisminėje praktikoje aiškinama plačiai, nors pastaruoju metu, ryškėjant Teismo tendencijai liberaliau aiškinti tiesioginį interesą, ji aiškinama siauriau.

Platusis valstybės narės diskrecinių veiksmų apibrėžimas atsispindi *Plaumann*²¹⁸ bei *Alcan*²¹⁹ bylose, jose laikoma, jog valstybė narė naudoja savo diskrecija, kai Komisija išreiškia savo sutikimą dėl valstybės numatomų atitinkamų veiksmų arba sankcionuoja tam tikrą jos veiklą, kadangi laikoma, jog valstybė narė, net ir gavusi Komisijos leidimą, kurio pati prašė, gali nuspręsti nebesiimti anksčiau numatytų veiksmų. Be to, valstybių veiksmų laisvė egzistuoja netgi Komisijai atsisakius duoti sutikimą dėl numatomų konkrečių tos valstybės veiksmų, nes taip pat tikėtina, jog pastaroji gali nepaklusti Komisijos sprendimui. Vis dėlto, šiuo atveju Komisija įgytą teisę kreiptis į EBTT dėl valstybės narės neteisėtų veiksmų pagal EB steigimo sutarties 226 straipsnį. Pabrėžtina, kad *Alcan*²²⁰ ir *Plaumann*²²¹ bylos kritikuojamos dėl jose išreikšto plataus diskrecinių galių aiškinimo, nepateisinamai ribojančio neprivilegiuotų asmenų galimybę įrodyti tiesioginį interesą, kadangi akivaizdu, jog Teismas, grįsdamas savo poziciją, rėmėsi „grynai teoriška“ (angl.- *purely theoretical*) tikimybe. Tačiau vėlesnėje praktikoje,²²² analizuojamoje žemiau, siaurinama diskrecijos samprata, vis dėlto, ES teisės specialistai kol kas dar atsargiai vertina liberalius EBTT žingsnius, nes jie neatmeta galimybės, jog

---

²¹⁷ Pažymėtina, jog trečioji šalis šiuo atveju gali būti tiek valstybė narė, tiek verslininkas ar kiti asmenys, kuriems adresuojamas Bendrijos institucijos sprendimas.

²¹⁸ Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 15 d. sprendimas byloje C-25/62, *Plaumann & Co. v Komisija* (1963), ECR P-00095.

²¹⁹ Europos Teisingumo Teismo 1970 m. birželio 16 d. sprendimas byloje C-69/69, *SA Alcan Aluminium Raeren and others v Komisija* (1970), ECR P-00385.

²²⁰ *Ibid.*

²²¹ *Cit. op.* 218.

²²² Europos Teisingumo Teismo 1965 m. liepos 1 d. sprendimas jungtinėje byloje C-106-107/63, *Alfred Toepfer and Getreide-Import Gesellschaft v Komisija* (1965), ECR P 00405; Europos Teisingumo Teismo 1971 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-62/70, *Werner A. Bock v Komisija* (1971), ECR P-00897.

Teismas kurioje nors byloje gali vėl grįžti prie griežtos *Plaumann*²²³ ir *Alcan*²²⁴ formulės taikymo, kaip buvo padaryta *Spijker*²²⁵ byloje.

Nepaisant to, jog teisminė praktika, susijusi su neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių aiškinimu, pasižymi nepastovumu ir yra sunkiai nuspėjama, visgi tikimasi, jog EBTT bus linkęs taikyti siaurą valstybės narės diskrecijos interpretavimo kryptį, kuri atsiskleidžia *Japanese ball – bearings*²²⁶ byloje. Joje pabrėžta, kad valstybė narė neturi diskrecijos Bendrijos sprendimų taikymo atžvilgiu šiais atvejais: kai Bendrijos sprendimas privalo būti įgyvendinamas automatiškai bei kai valstybė narė, nusprendusi imtis konkrečių veiksmų, kuriuos privalo sankcionuoti atitinkama Bendrijos institucija, kreipiasi į ją dėl leidimo suteikimo. Matyti, jog pastarojo atvejo numatymas eliminuoja galimybę remtis teorinio pobūdžio argumentais, jog egzistuoja galimybė, kad valstybė narė, gavusi Bendrijos institucijos leidimą, kurio pati prašė, gali nuspręsti juo nepasinaudoti. Darytina išvada, jog šiame paragrafe analizuojama diskrecijos sampratos aiškinimo kryptis byloja apie platų tiesioginio intereso interpretavimą, padedantį užtikrinti neprivilegiuotų asmenų *locus standi*, tačiau tam, kad ieškinys dėl panaikinimo būtų pripažintas priimtinu, taip pat būtina įrodyti individualaus intereso egzistavimą, o tai padaryti, kaip matyti iš žemiau analizuojamos teisminės praktikos, yra iš tiesų sudėtinga.

Individualus interesas

Teisminėje praktikoje individualus interesas aiškinamas ypač siaurai, *Plaumann* byla²²⁷ laikytina vienu svarbiausiu precedentu, atskleidžiančiu minimo kriterijaus turinį, kadangi joje išreikšta formulė pritaikyta daugybėje vėlesnių bylų. Minimoje byloje nustatyta, kad asmuo gali būti individualiai susijęs su sprendimu, kuris nėra jam skirtas, jeigu šis sukelia tik tam asmeniui būdingas pasekmes arba dėl ypatingų aplinkybių išskiria jį iš likusių asmenų rato ir individualizuoja šį asmenį panašiai kaip ginčijamo sprendimo adresatą.

Praktikoje minimą formulę pritaikyti sudėtinga, nes neaišku, kokie požymiai lemia, jog ginčijamo teisės akto pasekmės bus pripažintos būdingomis tik ieškovui, taip pat neaišku, kokio pobūdžio aplinkybės jį išskiria iš kitų asmenų. Tačiau iš Teismo precedentų

---

²²³ *Cit. op.* 221.

²²⁴ Europos Teisingumo Teismo 1970 m. birželio 16 d. sprendimas byloje C-69/69, *SA Alcan Aluminium Raeren and others v Komisija* (1970), ECR P-00385.

²²⁵ Europos Teisingumo Teismo 1983 m. liepos 14 d. sprendimas byloje C-231/82, *Spijker Kwasten BV v Komisija* (1983), ECR P-02559.

²²⁶ Europos Teisingumo Teismo 1979 m. kovo 29 d. sprendimas byloje C-113/77, *NTN Toyo Bearing Company Ltd and others v Taryba* (1979), ECR P-01185.

²²⁷ Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 4 d. sprendimas byloje C-24/62, *Vokietijos Respublika v Komisija* (1963), ECR I-00063.

išplaukia, kad individualus interesas neatsiranda vien dėl to, jog ginčijamas teisės aktas neigiamai veikia ieškovo verslą, netgi nepakanka įrodyti, kad ieškovas patyrė akivaizdžiai didesnių nuostolių nei kiti verslininkai.²²⁸ Be to, nepakanka ir to, jog įmanoma identifikuoti ar nustatyti tikslų skaičių asmenų, kuriems taikomas kvestionuojamas sprendimas.²²⁹ Taigi kad būtų pripažintas individualaus intereso egzistavimas, būtina įrodyti, jog ieškovas priklauso „uždaram ratui“ asmenų, žinomų ginčijamo sprendimo priėmimo metu,²³⁰ o pats aktas privalo būti konkrečiai susijęs su ieškovo situacija.²³¹

Aukščiau aptartose bylose individualus interesas traktuotas ypač griežtai, tačiau teisminėje praktikoje pasitaikė keletas sprendimų,²³² kuriuose atsiskleidžia švelnesnis šio intereso aiškinimas, vis dėlto, pastarųjų bylų nereikėtų sureikšminti, kadangi po jų vėl grįžtama prie griežtos *Plaumann*²³³ formulės. *Buralux*²³⁴ ir *Greenpeace*²³⁵ bylose ieškiniai pripažinti nepriimtinais, nes ieškovai neįrodė, jog jie priklauso „uždaram ratui“ asmenų, konkrečiai susijusių su ginčijamais sprendimais. Tačiau Teismas akcentavo galimybę pasinaudoti alternatyvia savigynos teise kreiptis į nacionalinius teismus, skatinant juos kreiptis į EBTT dėl preliminarus nutarimo priėmimo. Tačiau tai ne visada padeda efektyviai apginti pažeistas teises, kadangi: 1) ieškovas, turintis *locus standi* pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį, tačiau siekiantis pasinaudoti alternatyvia savigynos teise, pirmiausia privalo pateikti ieškinį dėl panaikinimo; 2) ne kiekvienas Komisijos sprendimas gali būti ginčijamas nacionaliniuose teismuose; 3) nacionaliniai teismai negali pripažinti ES teisės aktą neteisėtu,²³⁶ jie tegali patvirtinti šių aktų teisėtumą; 4) nacionalinis teismas neprivalo kreiptis į EBTT dėl preliminarus nutarimo, nebent tai būtų paskutinė instancija, kurios sprendimai neskundžiami; 5) priimant preliminarųjį

---

²²⁸ Europos Teisingumo Teismo 1980 m. birželio 17 d. sprendimas jungtinėje byloje C-789-790/79, *Calpak SpA et Società Emiliana Lavorazione Frutta SpA v Komisija* (1980), ECR P-01949.

²²⁹ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje C-97/85, *Union Deutsche Lebensmittelwerke GmbH and others v Komisija* (1987), ECR P-02265.

²³⁰ Europos Teisingumo Teismo 1978 m. kovo 16 d. sprendimas byloje C-123/77, *Unione nazionale importatori e commercianti motoveicoli esteri (UNICME) and others v Taryba* (1978), ECR P-00845.

²³¹ Europos Teisingumo Teismo 1971 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-62/70, *Werner A. Bock v Komisija* (1971), ECR P-00897.

²³² Europos Teisingumo Teismo 1983 m. kovo 17 d. sprendimas byloje C-294/81, *Control Data Belgium NV SA v Komisija* (1983), ECR P-00911; Europos Teisingumo Teismo 1985 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-264/82, *Timex Corporation v Taryba ir Komisija* (1985), ECR P-00849; Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 18 d. sprendimas byloje C-309/89, *Codornú SA v Taryba* (1994), ECR I-01853.

²³³ *Cit. op.* 221.

²³⁴ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. vasario 15 d. sprendimas byloje C-209/94, *Buralux SA, Satrod SA and Ourry SA v Taryba* (1996), ECR I-00615.

²³⁵ Europos Teisingumo Teismo 1998 m. balandžio 2 d. C-321/95, *Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) and Others v Komisija* (1998), ECR I-0165.

²³⁶ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. spalio 22 d. preliminarus nutarimas byloje C-314/85, *Foto-Frost v Hauptzollamt Lübeck-Ost* (1987), ECR P-04199.

nutarimą, teisės akto teisėtumas nagrinėjamas tik EBTT, todėl ieškovas netenka dviejų instancijų teisminės kontrolės teikiamų pranašumų.²³⁷

Pirmosios instancijos teismas byloje *Jego - Quere*²³⁸ pripažino, jog iš tiesų ne visais atvejais įmanoma pasinaudoti alternatyvia savigynos teise kreipiantis į nacionalinius teismus, o tai, jog tokiu atveju privatus asmuo iš pradžių turi pažeisti bendrojo taikymo ES teisės aktą ir tik po to, gindamas savo poziciją teisme, gali kvestionuoti to akto teisėtumą, - neužtikrina asmens savigynos teisės ir nesiderina su veiksmingos teisinės gynybos principu. Todėl Pirmos instancijos teismas šioje byloje drąsiai pakeitė iki tol teisminėje praktikoje taikytą griežtą individualaus intereso sampratą. Vis dėlto, šis sprendimas apeliacine tvarka panaikintas, taigi vėlesnėje teisminėje praktikoje²³⁹ analizuojamu Pirmosios instancijos teismo sprendimu, atspindėjusiu liberalų neprivilegijuotų asmenų *locus standi* taisyklių interpretavimą, nebuvo remiamasi, žemiau šiame darbe aiškinamasi, kodėl tokia praktika laikytina ydinga.

1.2.2 Būtinybė liberalizuoti neprivilegijuotų asmenų locus standi taisykles

Griežtos neprivilegijuotų asmenų *locus standi* taisyklės neadekvačiai riboja šių asmenų savigynos teisę ir nesiderina nei su teisinės Bendrijos siekiu užtikrinti veiksmingą teisminę kontrolę, nei su principu, nustatančiu, jog nė viena institucija negali išvengti jos priimtų teisės aktų, sukeliančių teises pasekmes, teisėtumo priežiūros. Šios problemos gvildenamos ne tik teorijoje. 1995 m. EBTT taip pat iškėlė klausimą, ar EB steigimo sutarties 173 (dabar 230) straipsnis, suteikiantis privatiems asmenims *locus standi* tik įrodžius tiesioginio ir individualaus intereso egzistavimą, užtikrina efektyvią pažeistų pagrindinių teisių gynybą. Tačiau Teismo požiūriu, problemos turėtų būti sprendžiamos keičiant EB steigimo sutartį, visgi nei Amsterdamo sutartis, nei vėlesnės sutartys jokių pakeitimų neįtvirtino. Žinoma, reiktų pritarti Teismo nuomonei, jog analizuojamos problemos galėtų būti tinkamai išsprendžiamos pakeičiant Sutartį, tačiau šiame darbe rekomenduojama rinktis alternatyvų problemų sprendimo būdą.

Pirmiausia kyla klausimas, ar itin griežtas EB steigimo sutarties 230 straipsnio ketvirtro paragrafo interpretavimas teismų praktikoje atitinka pačią minimo straipsnio raidę,²⁴⁰ jau

²³⁷ Weatherill S. ir Blaumont P. EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. P.267.

²³⁸ Pirmosios instancijos teismo 2002 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje T-177/01, *Jégo-Quéré & Cie SA v Komisija* (2002), ECR II-02365.

²³⁹ Europos Teisingumo Teismo 2002 m. liepos 25 d. sprendimas byloje C-50/00, *Unión de Pequeños Agricultores v Taryba* (2002), ECR I-06677.

²⁴⁰ Arnall A. The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 47.

nekalbant apie Sutarties dvasią bei teisinės Bendrijos vertybes. Minimas straipsnis įtvirtina atvirą kriterijų „individualus ir tiesioginis interesas“, nes jame neišvardijami jokie vertinimo pagrindai ar požymiai, apibrėžiantys šį kriterijų, taigi kyla klausimas, kodėl Teismas taip griežtai jį interpretuoja. Teisės moksle išskiriamos kelios numanomos prielaidos, viena jų grindžiama Romos sutarties kūrėjų tikslų aiškinimu,²⁴¹ tačiau Bendrijos teisė, kaip ir bet kuri kita teisinė sistema, nėra statiška, ji nuolat vystoma ir plėtojama, atsižvelgiant į realius Bendrijos poreikius, todėl ir dabartiniai tikslai nėra visiškai tapatūs pirminiams.

Įtikinamesnė griežtos interpretacijos prielaida siejama su dideliu Teismo darbo krūviu. Pripažįstama, jog optimalus Teismo darbo krūvis padeda įgyvendinti efektyvios teisminės gynybos principą, nes pernelyg ilgas bylos nagrinėjimas neužtikrina veiksmingo teisingumo vykdymo. Tačiau vargu ar teisinio tikrumo principas galėtų nusverti teisėtumo principą, laikomą vienu svarbiausių teisinės Bendrijos principų, garantuojančių pagarbą teisei. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, jog čia susiduriame su dviejų vertybių – teisinio tikrumo ir teisėtumo - kolizijos problema, tačiau iš tiesų, jos viena kitą papildo. Jeigu manytume, jog teisinį tikrumą garantuoja teisės aktų teisėtumo kontrolės ribojimas, išeitų, jog dalis aktų, tarp kurių galėtų būti tiek teisėtų, tiek neteisėtų, išvengtų teisminės teisėtumo priežiūros tik dėl to, jog nebūtų pažeistas teisinio tikrumo principas. Tačiau tai implikuoja prielaidą, jog *neteisėtumas* garantuoja teisinį tikrumą, akivaizdu, jog ši prielaida nesiderina su pagarpa teisei. Taigi teisėtumas yra pirmutinė ir esminė teisinio tikrumo sąlyga, o laikymasis teisės – esminis teisinio tikrumo garantas.

Pripažįstant, jog Bendrijos teismai imasi griežto Sutarties interpretavimo, siekdami sumažinti darbo krūvį, pastarasis tikslas vargu ar yra pasiekiamas, juk Pirmos instancijos teismas šiaip ar taip privalo motyvuoti sprendimą ieškinį pripažinti nepriimtinu, o tam tikslui dažnai skiriamos nemažos laiko sąnaudos,²⁴² todėl, manytina, racionaliau ir naudingiau vietoj ieškinio priimtumo nagrinėti ieškinio pagrįstumo klausimus. Be to, per didelis Bendrijos teismų darbo krūvis nėra pateisinama prielaida teisėtumui neužtikrinti, todėl dabartinė situacija pirmiausia reikalauja teismų sistemos reformos.

Sprendžiant neprivilegiuotų asmenų problemas, reikėtų prisiminti ES teisės istoriją,²⁴³ kuri parodė, jog liberali Teismo interpretacijos kryptis pajėgi netgi pakeisti įstatymo raidę, o teisiniuose precedentuose suformuluota pozicija kartais tiesiog gali būti perkeliama priimant Sutarties teksto pakeitimus. Žinoma, tokie radikalūs Teismo

---

²⁴¹ Arnall A. The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999. P. 47.

²⁴² *Ibid.*, p. 48.

²⁴³ Kalbama apie Europos Teisingumo Teismo 1986 m. balandžio 23 d. sprendimą byloje C-294/83, *Les Verts v Europos Parlamentas* (1986), ECR I-339.

veiksmai neišvengiamai susilauktų kritikos, tačiau, kalbant apie privačių asmenų *locus standi* bei su tuo susijusius tiesioginio bei individualaus intereso kriterijus, pabrėžtina, jog siekiant pagerinti šių asmenų statusą, net nebūtina keisti Sutarties tekstą, nes jame įtvirtintas kriterijus „individualus ir tiesioginis interesas“ yra atviro pobūdžio, todėl tik Teismas nustato tokio apibrėžimo požymius, taigi viskas priklauso nuo jo diskrecijos.

Darytina išvada, jog siekiant pagerinti neprivilegiuotų asmenų statusą, iš tiesų nėra būtina keisti Sutarties tekstą, kadangi griežtos interpretavimo kryties, taikomos teisminėje praktikoje, liberalizacija galėtų būti tinkama alternatyva Sutarties keitimui, be to, tai būtų kur kas paprastesnis, greitesnis ir pigesnis būdas.

2. Ieškinio dėl panaikinimo pateikimo terminas ir teisės akto pripažinimo neteisėtu pasekmės

Ieškiniai dėl panaikinimo turi būti pateikiami per ganėtinai trumpą dviejų mėnesių terminą, kuris skaičiuojamas nuo ginčijamo teisės akto paskelbimo arba nuo pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužinojo. EBTT procedūrinėse taisyklėse²⁴⁴ nurodyta, jog minimas terminas pradedamas skaičiuoti penkioliką dieną po ginčijamo teisės akto paskelbimo ES Oficialiajame Leidinyje. Kadangi reglamentai, o priėmus Maastrichto sutartį, ir pagal EB steigimo sutarties 251 straipsnį bendrai priimami Tarybos ir Europos Parlamento teisės aktai bei Tarybos ir Komisijos direktyvos, skirtos visoms valstybėms narėms, privalo būti skelbiami ES Oficialiajame Leidinyje ir įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jų paskelbimo arba kitą dieną, nustatytą pačiuose teisės aktuose, dviejų metų ieškinio dėl šių aktų panaikinimo pareiškimo terminas pradedamas skaičiuoti nuo jų įsigaliojimo datos.

Jeigu aktas nėra publikuojamas, terminas pradedamas skaičiuoti kitą dieną po to, kai ieškovas sužino apie priimto teisės akto turinį bei motyvus.²⁴⁵ Taigi ieškinio dėl panaikinimo terminas nepradedamas skaičiuoti nuo to momento, kai ieškovas tik sužino apie teisės akto priėmimo faktą, taip pat nepakanka to, jog jis susipažįsta su tam tikra teisės akto dalimi ar jo santrauka,²⁴⁶ nes ieškovui privalo būti žinomas visas teisės akto turinys. Tačiau reikėtų atskirti, jog ieškinio terminas skaičiuojamas nuo tos datos, kai

---

²⁴⁴ 1991 m. liepos 19d. Europos Teisingumo Teismo procedūros taisyklės 04/07/1991 (OL, 1991 L 176/7, p. 7). 81 straipsnis.

²⁴⁵ *Cit. op.* 244.

²⁴⁶ Europos Teisingumo Teismo 1997 m. sausio 9 d. sprendimas byloje C-143/95, *Komisija v Sociedade de Curtumes a Sul do Tejo Lda (Socurte), Vestimentos de Cortiça Lda (Quavi) and Sociedade Transformadora de Carnes Lda (Stec)* (1997), ECR I-00001.

ieškovas sužino apie ginčijamo teisės akto turinį bei motyvus, bet ne nuo tos datos, kai jis suvokia, jog gali pareikšti ieškinį dėl panaikinimo.²⁴⁷

Šis dviejų mėnesių terminas gali būti pratęsiamas, atsižvelgiant į atstumą nuo ieškovo gyvenamosios vietos iki Liuksemburge esančio EBTT.²⁴⁸ Be to, analizuojamas terminas pratęsiamas, kai ieškovas įrodo, jog atsirado nenumatytos aplinkybės, sutrukdžiusios ieškinį pateikti laiku, arba įvyko *force majeure* atvejis, tačiau tik jeigu dėl to kyla ypatingų sunkumų, o rūpestingas ieškovas negalėtų objektyviai jų numatyti iš anksto. Ieškinio dėl panaikinimo terminas išskirtinėmis aplinkybėmis gali būti pratęsiamas, jeigu ieškovas įrodo savo „atleistiną klaidą“, (angl. – *excusable error*) atsiradusią dėl painiavos, kurią sukėlė Bendrijos institucijų elgesys.

Griežtų ieškinio termino taisyklių negalima apeiti spekuliuojant kitais savigynos būdais, pavyzdžiui pateikus ieškinį pagal 241 straipsnį dėl kitos priemonės, netiesiogiai ginčijant teisės aktą, dėl kurio ieškinio terminas jau pasibaigęs, arba pateikiant ieškinį dėl institucijų neveikimo, kai jos atsisako panaikinti teisės aktą, kurį ieškovas tvirtina esant neteisėtu. Ieškinio terminas neatnaujinamas ir kai Bendrijos institucija, atsakydama į ieškovo pareikštus prieštaravimus dėl teisės akto neteisėtumo, priims naują sprendimą, kuriuo tik dar kartą patvirtina prieš tai priimtą sprendimą.²⁴⁹ Be to, nors pagal bendrą taisyklę, pateikiant pareiškimą dėl preliminaraus nutarimo, dviejų mėnesių ieškinio terminas netaikomas, Teismas gali nuspręsti priešingai,²⁵⁰ kai akivaizdu, jog asmuo turi *locus standi* pagal Sutarties 230 straipsnį, o 234 straipsnyje įtvirtinta savigynos teise naudojasi siekdamas apeiti ieškinio dėl panaikinimo termino reikalavimus.

Teisės akto pripažinimas neteisėtu.

Kai EBTT išnagrinėjęs bylą nustato, jog teisės aktas yra neteisėtas, skelbia šį aktą negaliojančiu. Teismas taip pat gali nuspręsti paskelbti negaliojančia tik tam tikrą teisės akto dalį. EB steigimo sutarties 231 straipsnis reglamento paskelbimo neteisėtu atveju suteikia Teismui teisę spręsti „kurie paskelbto negaliojančiu reglamento padariniai lieka galutiniai“²⁵¹. Teisminėje praktikoje, siekiant užtikrinti teisinio tikrumo principą, minima

²⁴⁷ Steiner J. ir Woods L. Textbook on EC Law. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 614.

²⁴⁸ Pavyzdžiui, Belgijos Karalystės atveju, terminas gali būti pratęsiamas dviem dienomis; Vokietijos Respublikos, Europinės Prancūzijos Respublikos bei Europinės Olandijos Karalystės atvejais gali būti pratęsiama šešioms dienoms; ir taip toliau [1991 m. liepos 19d. Europos Teisingumo Teismo procedūros taisyklės 04/07/1991 (OL, 1991 L 176/7, p. 7). II priedas].

²⁴⁹ Europos Teisingumo Teismo 1991 m. liepos 9 d. sprendimas byloje C-250/90, *Control Union Gesellschaft für Warenkontrolle mbH v Komisija* (1991), ECR I-03585.

²⁵⁰ Europos Teisingumo Teismo 1994 m. kovo 9 d. preliminarus nutarimas byloje C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v Bundesrepublik Deutschland* (1994), ECR I-00833.

²⁵¹ Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5). 231 straipsnis.

teisė taikoma plačiau ir EBTT, panaikindamas bet kuri neteisėtą teisės aktą, sprendžia, kokie jo padariniai lieka galioti

IŠVADOS

1. Bendrijos institucijos, priimdamos neteisėtus teisės aktus, sukeliančius teisinius padarinius tretiesiems asmenims, pažeidžia šių subjektų teises, tačiau EB steigimo sutartis suteikia galimybę ginti savo interesus, naudojantis atitinkamomis teisminės gynybos priemonėmis, kurių efektyviausia laikoma teisė pareikšti ieškinį dėl panaikinimo pagal EB steigimo sutarties 230 straipsnį.
2. EB steigimo sutarties 230 straipsnyje įtvirtinta teisės aktų teisėtumo priežiūros sistema ypatinga tuo, jog, iš vienos pusės, ji užtikrina aukštus teisėtumo standartus ir griežtą institucijų kontrolę, tačiau iš kitos pusės, stipriai riboja privačių asmenų teisę pasinaudoti šia sistema. Taigi ir EBTT praktikoje vienos situacijose atsiskleidžia liberali interpretacijos kryptis, o kitose – itin suvaržyta.
3. EB steigimo sutarties 230 straipsnio nuostatų, įtvirtinančių ieškinį dėl panaikinimo, formuluotės pakankamai atviros, jas interpretuodamas EBTT naudojasi plačia diskrecijos laisve. Tačiau jo sprendimai šioje srityje dažnai nenuoseklūs ir neprognozuojami, taigi, remiantis Teismo precedentais, pakankamai sudėtinga tiksliai apibrėžti pagrindines ieškinio dėl panaikinimo taisykles, nes teisminėje praktikoje jos tebėra formuojamos, o EBTT pozicija dažnai netikėtai keičiasi.
4. Ypač nenuosekli EBTT praktika, susijusi su neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių aiškinimu, čia Teismas svyruoja nuo liberalios iki griežtos Sutarties interpretacijos krypties. Išimtinė teisminė praktika netgi leido suabejoti tvirtai nusistovėjusia taisykle, jog privilegiuotų asmenų *locus standi* yra visiškai nevaržomas.
5. Išskiriami keturi neteisėtumo pagrindai, tačiau bet kurio iš trijų pagrindų atsiradimas taip pat reiškia ir EB steigimo sutarties pažeidimą, kuris laikomas ketvirtuoju neteisėtumo pagrindu. Taigi atrodytų, jog klasifikacija neturi esminės reikšmės, tačiau pagrindų dubliavimo ir dviprasmybių išvengtume, jeigu EB steigimo sutarties 230 straipsnį aiškintume taip: jeigu Bendrijos institucijos priimdamos teisės aktą pažeidžia savo kompetenciją, piktnaudžiauja įgaliojimais ar nepaiso esminio procedūrinio reikalavimo, jos pažeidžia EB steigimo sutartį ir bet kuris iš tokių veiksmų yra neabejotinai pakankamas pagrindas pripažinti priimtą teisės aktą neteisėtu. Tačiau kitų Sutarties pažeidimų atvejais EBTT, vertindamas pažeidimo sukeltų pasekmių svarbą bei atsižvelgdamas į teisinio tikrumo bei teisingumo principus, sprendžia, ar konkrečiu atveju tikslinga panaikinti teisės aktą.

6. EBTT linkęs plačiai aiškinti teisės aktų neteisėtumo pagrindų turinį, jis netgi pabrėžia, kad jokie EB steigimo sutartyje numatyti pagrindai negali būti traktuojami kaip varžantys Teismo jurisdikciją spręsti teisės akto teisėtumo klausimus.
7. Galima teigti, jog plačiausiai savo diskrecijos laisve Teismas naudojasi sprendamas, ar konkrečiu atveju nėra pažeidžiama su EB steigimo sutartimi susijusi taisyklė, pavyzdžiui bendrieji teisės principai. EBTT precedentai laikomi pagrindiniu šaltiniu, įtvirtinančiu privalomus Bendrijos teisės principus, o Teismo diskrecija šioje srityje tėra varžoma jo paties nuožiūra, čia nevengiama plataus teisės aiškinimo.
8. EBTT pakankamai laisvai aiškina savo jurisdikciją teisės aktų, priimtų ES sutarties rėmuose, atžvilgiu. Teismas pabrėžia savo pareigą peržiūrėti teisėtumą teisės akto, priimto pagal ES sutartį, tokia apimtimi, kad nustatyti, ar šis aktas nereglamentuoja teisinių santykių, patenkančių į Bendrijos įgaliojimų sritį. Paaiškėjus, kad Bendrijos galios pažeistos, EBTT įgyja teisę panaikinti kvestionuotą teisės aktą.
9. Kadangi Europos Bendrija yra teisinė Bendrija, kurios institucijos negali išvengti jų priimtų teisės aktų atitikties pagrindinei konstitucinei chartijai, tai yra Sutarties, kontrolės, EBTT linkęs plačiai interpretuoti Sutarties nuostatas, įtvirtinančias teisės aktų teisėtumo priežiūros objektą. Ieškinį dėl panaikinimo galima pareikšti dėl kiekvieno Bendrijos institucijos teisės akto, nepriklausomai nuo jo formos ar pobūdžio, jeigu tas aktas sukelia teises pasekmes tretiesiems asmenims.
10. Privilegiuoto asmens statuso Europos Parlamentui suteikimo istoriniai aspektai atskleidžia itin liberalią bei drąsą teisminę interpretacijos kryptį, lėmusią EB steigimo sutarties 173 (dabar 230) straipsnio pakeitimą, kuriuo Europos Parlamentui iš pradžių suteiktas semi - privilegiuoto asmens statusas, o vėliau ir privilegiuoto asmens statusas.
11. Neprivilegiuotiems asmenims taikomas itin suvaržytas *locus standi*, o tai nesiderina su teisinės Bendrijos siekiu užtikrinti veiksmingą teisminę kontrolę, prieštarauja EB steigimo sutarties dvasiai, trukdo įgyvendinti demokratijos principą, kuriam būtinas nevaržomas visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese bei fundamentali kiekvieno ES piliečio teisė ginčyti teisės akto teisėtumą. Dėl šių priežasčių EBTT turėtų pagaliau tvirtai apsispręsti pasirinkti liberalią neprivilegiuotų asmenų *locus standi* taisyklių interpretavimo kryptį.
12. EB steigimo sutartis iš esmės įtvirtina atvirą kriterijų „individualus ir tiesioginis interesas“, taikomą ieškinį dėl panaikinimo pateikiantiems privatiems subjektams. Sutartyje nėra išvardijami jokie vertinimo pagrindai ar požymiai, apibrėžiantys šį

kriterijų, todėl abejotina, ar itin griežtas jo aiškinimas atitinka pačią minimo straipsnio raidę, Sutarties dvasią bei teisinės Bendrijos vertybes.

13. Liberalią interpretacijos kryptį iš dalies trukdo pasirinkti baimė, jog neprivilegijuotiems asmenims suteikus platų *locus standi* atsirastų galimybė trikdyti normalų Bendrijos sistemos funkcionavimą bei iškiltų grėsmė teisiniam tikrumui. Vis dėlto, paties EBTT jurisprudencijos nenuspėjamumas taip pat nėra suderinamas su teisinio tikrumo principu. Be to, turėtų būti laikoma, jog teisėtumas yra pirmutinė ir esminė teisinio tikrumo sąlyga, o laikymasis teisės – esminis teisinio tikrumo garantas.
14. Pripažįstant, jog Bendrijos teismai griežtai interpretuoja neprivilegijuotų asmenų *locus standi* siekdami sumažinti darbo krūvį, pastarasis tikslas vargu ar yra pasiekiamas, juk Pirmos instancijos teismas šiaip ar taip privalo motyvuoti sprendimą ieškinį pripažinti nepriimtinu, o tam dažnai skiriamos nemažos laiko sąnaudos, todėl, manytina, racionaliau ir naudingiau vietoj ieškinio priimtimumo nagrinėti ieškinio pagrįstumo klausimus. Be to, per didelis Bendrijos teismų darbo krūvis nėra pateisinama priežastis teisėtumui neužtikrinti, dabartinė situacija, visų pirma, reikalauja teismų sistemos reformos.
15. Neneigiant EBTT nuomonės, jog neprivilegijuotų asmenų problemos galėtų būti tinkamai išsprendžiamos keičiant EB steigimo sutartį, reikėtų ieškoti ir alternatyvių problemų sprendimo būdų. ES teisės istorija parodė, jog liberali Teismo interpretacijos kryptis pajėgi netgi pakeisti įstatymo raidę, o teisminiuose precedentuose suformuluota pozicija kartais tiesiog gali būti perkeliama priimant Sutarties teksto pakeitimus. Tačiau siekiant pagerinti neprivilegijuotų asmenų statusą, iš tiesų net nėra būtina keisti Sutarties raidę, kadangi griežtos interpretavimo krypties liberalizacija galėtų būti tinkama alternatyva Sutarties keitimui. Be to, tai būtų kur kas paprastesnis, greitesnis ir pigesnis būdas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. Europos Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 5).
2. 1992 m. Europos Sąjungos sutartis (Konsoliduota versija, OL, 2002 C 325, p. 33).
3. 1957 m. Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutartis (Konsoliduota versija, OL, 1992 C 224, p. 3).
4. 2001 m. Nicos sutartis (OL, 2001 C 80, p. 1).
5. 1997 m. Amsterdamo sutartis (OL, 1997 C 340, p. 1).
6. 1986 m. Suvestinis Europos aktas (OL, 1987, L169, p.2).
7. 2004 m. Sutartis dėl Konstitucijos Europai (OL, 2004 C 310, p. 1).
8. 2004 m. Protokolas dėl proporcingumo ir subsidiarumo principų taikymo pridedamas prie Sutarties dėl Konstitucijos Europai (OL, 2004 C 310).
9. 1993 m. birželio 8 d. Tarybos sprendimas 93/350/ECSC, EEC, Euratom, keičiantis Tarybos sprendimą 88/591/ECSC, EEC, Euratom dėl Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo įkūrimo (OL, 1993 L144, p. 21).
10. 1994 m. kovo 7 d. Tarybos sprendimas 94/149/ECSC, EC iš dalies keičiantis Tarybos sprendimą 93/350/ECSC, EEC, Euratom, keičiantį Tarybos sprendimą 88/591/ECSC, EEC, Euratom dėl Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo įkūrimo (OL, 1994 L066, p. 29).
11. 1991 m. liepos 19d. Europos Teisingumo Teismo procedūros taisyklės 04/07/1991 (OL, 1991 L 176/7, p. 7)
12. 2004 m. lapkričio 2 d. Tarybos sprendimas 2004/752/EC, Euratom dėl ES tarnautojų teismo įkūrimo (OL, 2004 L 333, p. 7).
13. 2004 m. kovo 22 d. Tarybos sprendimas 2004/338/EB, Euratom dėl darbo tvarkos taisyklių patvirtinimo (OL, 2004 L 106, p. 22).
14. 2004 m. spalio 11 d. Tarybos sprendimas 2004/701/EB, Euratom iš dalies keičiantis Tarybos sprendimą 2004/338/EB, Eratom dėl darbo tvarkos taisyklių patvirtinimo (OL 2004, L 319, p. 15).

Specialioji literatūra:

1. *Arnulf A.* The European Union and its Court of Justice. Oxford: Oxford EC LAW Library, 1999.
2. *Barnard C.* Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės. Laisvas prekių judėjimas. 1 t. Vilnius: Eugrimas, 2005.
3. *Barnard C.* Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės. Laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas. 2 t. Vilnius: Eugrimas, 2006.
4. *Craig P.* ir *De Burca G.* EC Law: Text, Cases and Materials. Third ed. Oxford: Clarendon Press, 2002.
5. *Schermers H.* ir *Waelbroeck D.* Judicial Protection in the European Communities. 5th ed. The Netherlands: Kluwer Law and Taxation Publisher, 1992.
6. *Steiner J.* ir *Woods L.* Textbook on EC Law. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003.
7. *Žalimas D., Žaltauskaitė – Žalimienė S., Petrauskas Z., Saladžius J.* Tarptautinės Organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001.
8. *Weatherill S.* EU Law: Cases and Materials. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2006.
9. *Weatherill S.* ir *Blaumont P.* EU Law: The Essential guide to the legal workings of the European Union. Third ed. Oxford: Oxford University Press, 1999.

Praktinė medžiaga:

1. Europos Teisingumo Teismo 2006 m. sausio 10 d. preliminarus nutarimas byloje C-344/04, *The Queen on the application of International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association v Department for Transport* (2006), ECR I-00403.
2. Europos Teisingumo Teismo 2005 m. kovo 15 d. sprendimas byloje C-160/03, *Ispanija v Eurojustas* (2005), ECR I-02077.
3. Europos Teisingumo Teismo 2000 m. balandžio 4 d. sprendimas byloje C-269/97, *Komisija ir Europos Parlamentas v Taryba* (2000), ECR I-2257.
4. Europos Teisingumo Teismo 2003 m. liepos 10 d. sprendimas byloje C-5/00, *Komisija v Europos investicinis bankas* (2003), ECR I-07281.

5. Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 10 d. sprendimas byloje C-491/01, *The Queen v Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco* (2002), ECR I-11453.
6. Europos Teisingumo Teismo 2002 m. liepos 25 d. sprendimas byloje C-50/00, *Unión de Pequeños Agricultores v Taryba* (2002), ECR I-06677.
7. Europos Teisingumo Teismo 2001 m. lapkričio 27 d. sprendimas byloje C-208/99, *Portugalijos Respublika v Komisija* (2001), ECR I-09183.
8. Europos Teisingumo Teismo 1999 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-49/96, *Portugalijos Respublika v Taryba* (1999), ECR I 08395.
9. Europos Teisingumo Teismo 1998 m. vasario 5 d. sprendimas byloje C-170/96, *Komisija v Taryba* (1996), ECR I-02763.
10. Europos Teisingumo Teismo 1998 m. balandžio 2 d. C-321/95, *Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) and Others v Komisija* (1998), ECR I-0165.
11. Europos Teisingumo Teismo 1998 m. gegužės 12 d. sprendimas byloje C-170/96, *Komisija v Taryba* (1998), ECR I-02763.
12. Europos Teisingumo Teismo 1997 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-57/95, *Prancūzija v Komisija* (1997), ECR I-01627.
13. Europos Teisingumo Teismo 1998 m. birželio 16 d. preliminarus nutarimas byloje C-162/96, *A. Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz* (1998), ECR P-03655.
14. Europos Teisingumo Teismo 1997 m. sausio 9 d. sprendimas byloje C-143/95, *Komisija v Sociedade de Curtumes a Sul do Tejo Lda (Socurte), Revestimentos de Cortiça Lda (Quavi) and Sociedade Transformadora de Carnes Lda (Stec)* (1997), ECR P I-00001.
15. Europos Teisingumo Teismo 1996 m. gruodžio 3 d. sprendimas byloje C-268/94, *Portugalijos Respublika v Taryba* (1996), ECR I-06177.
16. Europos Teisingumo Teismo 1996 m. vasario 29 d. sprendimas byloje C-122/94, *Komisija v Taryba* (1996), ECR I-00881.
17. Europos Teisingumo Teismo 1996 m. vasario 15 d. sprendimas byloje C-209/94, *Buralux SA, Satrod SA and Ourry SA v Taryba* (1996), ECR I-00615.
18. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-10/95, *Asociación Española de Empresas de la Carne (Asocarne) v Taryba* (1995), ECR I-04149.
19. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 9 d. preliminarus nutarimas byloje C-479/93, *Andrea Francovich v Italijos Respublika* (1995), ECR P 03843.

20. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. liepos 13 d. sprendimas byloje C-156/93, *Europos Parlamentas v Komisija* (1995), ECR I-02019.
21. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. kovo 30 d. sprendimas byloje C-65/93, *Europos Parlamentas v Taryba* (1995), ECR P-I 00643.
22. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. kovo 21 d. sprendimas byloje C-6/54, *Olandijos Karalystė v Aukštoji Taryba* (1995), ECR P-00103.
23. Europos Teisingumo Teismo 1994 m. liepos 14 d. preliminarus nutarimas byloje C-91/92, *Paola Faccini Dori v Recreb Srl.* (1994), ECR I-03325.
24. Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 18 d. sprendimas byloje C-309/89, *Codorniu SA v Taryba* (1994), ECR I-01853.
25. Europos Teisingumo Teismo 1994 m. kovo 9 d. preliminarus nutarimas byloje C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v Bundesrepublik Deutschland* (1994), ECR I-00833.
26. Europos Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 29 d. sprendimas byloje C-298/89, *Gibraltaro Vyriausybė v Taryba* (1993), ECR I-03605.
27. Europos Teisingumo Teismo 1992 m. rugpjūčio 9 d. sprendimas byloje C-359/92, *Vokietija v Komisija* (1992), ECR I-03681.
28. Europos Teisingumo Teismo 1991 m. spalio 4 d. sprendimas byloje C-70/88, *Europos Parlamentas v Taryba* (1991), ECR I-04529.
29. Europos Teisingumo Teismo 1991 m. liepos 9 d. sprendimas byloje C-250/90, *Control Union Gesellschaft für Warenkontrolle mbH v Komisija* (1991), ECR I-03585.
30. Europos Teisingumo Teismo 1991 m. birželio 11 d. sprendimas byloje C-300/98, *Komisija v Taryba* (1991), ECR I-02867.
31. Europos Teisingumo Teismo 1991 m. gegužės 16 d. sprendimas byloje C-358/89, *Extramet Industrie SA v Taryba* (1991), ECR P I-02501.
32. Europos Teisingumo Teismo 1990 m. liepos 11 d. sprendimas jungtinėje byloje C-304/86 ir C-185/87, *Enital SpA v Komisija ir Taryba* (1990), ECR I-02939.
33. Europos Teisingumo Teismo 1990 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje C-70/88, *Europos Parlamentas v Taryba* (1990), ECR I-02041.
34. Europos Teisingumo Teismo 1990 m. kovo 14 d. sprendimas jungtinėje byloje C-133/87 ir C-150/87, *Nashua Corporation and others v Komisija ir Taryba* (1990), ECR I-00719.
35. Europos Teisingumo Teismo 1989 m. spalio 15 d. sprendimas byloje C-242/87, *Komisija v Taryba* (1989), ECR P-1425.

36. Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-165/87, *Komisija v Taryba* (1998), ECR P-05545.
37. Europos Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje C-302/87, *Europos Parlamentas v Taryba* (1988), ECR I-05615.
38. Europos Teisingumo Teismo 1988 m. vasario 23 d. sprendimas byloje C-68/86, *United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v Taryba* (1988), ECR P-00855.
39. Europos Teisingumo Teismo 1987 m. spalio 22 d. preliminarus nutarimas byloje C-314/85, *Foto-Frost v Hauptzollamt Lübeck-Ost* (1987), ECR P 04199.
40. Europos Teisingumo Teismo 1987 m. liepos 9 d. sprendimas jungtinėje byloje C-281/85, 283-285/85, 287/85, *Vokietija v Komisija* (1987), ECR I-3203.
41. Europos Teisingumo Teismo 1987 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje C-97/85, *Union Deutsche Lebensmittelwerke GmbH and others v Komisija* (1987), ECR P-02265.
42. Europos Teisingumo Teismo sprendimas 1987 m. kovo 26 d. byloje C-45/86, *Komisija v Taryba* (1987), ECR I-01493.
43. Europos Teisingumo Teismo 1986 m. birželio 24 d. sprendimas byloje C-53/85, *AKZO Chemie BV and AKZO Chemie UK Ltd v Komisija* (1986), ECR P-01965.
44. Europos Teisingumo Teismo 1986 m. balandžio 23 d. sprendimas byloje C-294/83, *Les Verts v Europos Parlamentas* (1986), ECR I-339.
45. Europos Teisingumo Teismo 1985 m. lapkričio 7 d. sprendimas byloje C-145/83, *Stanley George Adams v Komisija* (1985), ECR P-03539.
46. Europos Teisingumo Teismo 1985 m. kovo 20 d. sprendimas byloje C-264/82, *Timex Corporation v Taryba ir Komisija* (1985), ECR P-00849.
47. Europos Teisingumo Teismo 1985 m. sausio 17 d. sprendimas byloje C-11/82, *SA Piraiki-Patraiki and others v Komisija* (1985), ECR P-00207.
48. Europos Teisingumo Teismo 1984 m. liepos 5 d. sprendimas byloje C-114/83, *Société d'Initiatives et de Coopération Agricole and Société Interprofessionnelle des Producteurs et Expéditeurs de Fruits, Légumes, Bulbes et Fleurs d'Ille-et-Vilaine v Komisija* (1984), ECR P-02589.
49. Europos Teisingumo Teismo 1984 m. vasario 21 d. sprendimas jungtinėje byloje C-140/82, 221/82, 146/82, 226/82, *Walzstahl-Vereinigung and Thyssen Aktiengesellschaft v Komisija* (1984), ECR P-00951.
50. Europos Teisingumo Teismo 1984 m. vasario 21 d. sprendimas jungtinėje byloje C-239/82 ir 275/82, *Allied Corporation and others v Komisija* (1984), ECR P-01005.

51. Europos Teisingumo Teismo 1983 m. liepos 14 d. sprendimas byloje C-231/82, *Spijker Kwasten BV v Komsidija* (1983), ECR P-02559.
52. Europos Teisingumo Teismo 1983 m. kovo 17 d. sprendimas byloje C-294/81, *Control Data Belgium NV SA v Komisija* (1983), ECR P-00911.
53. Europos Teisingumo Teismo 1981 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje C-60/81, *International Business Machines Corporation v Komisija* (1981), ECR I-02639.
54. Europos Teisingumo Teismo 1980 m. spalio 29 d. sprendimas byloje C-138/79, *SA Roque Frères v Taryba* (1980), ECR P-03333.
55. Europos Teisingumo Teismo 1980 m. liepos 10 d. sprendimas byloje C-30/78, *Distillers Company Limited v Komisija* (1978), ECR P-02229.
56. Europos Teisingumo Teismo 1980 m. birželio 17 d. sprendimas jungtinėje byloje C-789-790/79, *Calpak SpA et Società Emiliana Lavorazione Frutta SpA v Komisija* (1980), ECR P-01949.
57. Europos Teisingumo Teismo 1979 m. kovo 29 d. sprendimas byloje C-113/77, *NTN Toyo Bearing Company Ltd and others v Taryba* (1979), ECR P-01185.
58. Europos Teisingumo Teismo 1978 m. kovo 16 d. sprendimas byloje C-123/77, *Unione nazionale importatori e commercianti motoveicoli esteri (UNICME) and others v Taryba* (1978), ECR P-00845.
59. Europos Teisingumo Teismo 1979 m. kovo 6 d. sprendimas byloje C-92/78, *SpA Simmenthal v Komisija* (1979), ECR P-00777.
60. Europos Teisingumo Teismo 1977 m. sausio 11 d. sprendimas byloje C-4/73, *J. Nold, Kohle und Baustoffgrosshandlung v Ruhrkohle Aktiengesellschaft* (1977), ECR P-00001.
61. Europos Teisingumo Teismo 1976 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje C-05/95, *Franco Giuffrida v Taryba* (1976), ECR P-01395.
62. Europos Teisingumo Teismo 1975 m. spalio 30 d. preliminarus nutarimas byloje C-23/75, *Rey Soda v Cassa Conguaglio Zucchero* (1975), ECR I-01279.
63. Europos Teisingumo Teismo 1974 m. gegužės 29 d. preliminarus nutarimas byloje C-185/73, *Hauptzollamt Bielefeld v Offene Handelsgesellschaft in Firma H. C. König* (1974), ECR P-00607.
64. Europos Teisingumo Teismo 1973 m. liepos 12 d. sprendimas byloje C-8/73, *Hauptzollamt Bremerhaven v Massey-Ferguson GmbH* (1973), ECR I-00897.
65. Europos Teisingumo Teismo 1972 m. liepos 14 d. sprendimas byloje C 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd. v Komisija* (1972), ECR I-00619.

66. Europos Teisingumo Teismo 1971 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-62/70, *Werner A. Bock v Komisija* (1971), ECR P-00897.
67. Europos Teisingumo Teismo 1971 m. gegužės 13 d. sprendimas jungtinėje byloje C-41–44/70, *International Fruit Company and others v Komisija* (1971), ECR P-00411.
68. Europos Teisingumo Teismo 1971 m. kovo 31 d. Sprendimas byloje C–22/70, *Komisija v Taryba* (1971), ECR I-263.
69. Europos Teisingumo Teismo 1970 m. gruodžio 17 d. preliminarus nutarimas byloje C-25/70, *Einfuhr und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v Köster et Berodt & Co* (1970), ECR P-01161.
70. Europos Teisingumo Teismo 1970 m. birželio 16 d. sprendimas byloje C–69/69, *SA Alcan Aluminium Raeren and others v Komisija* (1970), ECR P-00385.
71. Europos Teisingumo Teismo 1969 m. lapkričio 12 d. preliminarus nutarimas byloje C-29/69, *Erich Stauder v City of Ulm* (1969), ECR P-00419.
72. Europos Teisingumo Teismo 1968 m. kovo 13 d. sprendimas byloje Nr. C–5/67, *W. Beus GmbH & CO v Hauptzollamt München* (1968), ECR I-00083.
73. Europos Teisingumo Teismo 1967 m. kovo 15 d. sprendimas jungtinėje byloje C-8–11/66, *Société anonyme Cimenteries C.B.R. Cementsbedrijven N.V. and others v Komisija* (1967), ERC I-00075.
74. Europos Teisingumo Teismo 1965 m. liepos 1 d. sprendimas jungtinėje byloje C-106-107/63, *Alfred Toepfer and Getreide-Import Gesellschaft v Komisija* (1965), ECR P-00405.
75. Teisingumo Teismo 1964 m. liepos 7 d. sprendimas byloje C–97/63, *Luigi de Pascale v Komisija* (1964), ECR P-00515.
76. Europos Teisingumo Teismo 1964 m. birželio 9 d. sprendimas jungtinėje byloje C-94/63 ir 96/63, *Pierre Bernusset v Komisija* (1964), ECR P-00297.
77. Europos Teisingumo Teismo 1964 m. kovo 19 d. sprendimas byloje C-27/63, *M. Goffredo Raponi v Komisija* (1964), ECR P-00129.
78. Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 15 d. sprendimas byloje C-25/62, *Plaumann & Co. v Komisija* (1963), ECR P-00095.
79. Europos Teisingumo Teismo 1963 m. liepos 4 d. sprendimas byloje C–24/62, *Vokietijos Respublika v Komisija* (1963), ECR I-00063.
80. Europos Teisingumo Teismo 1962 m. gruodžio 14 d. sprendimas jungtinėje byloje C–16-17/62 *Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes and others v Taryba* (1962), ECR P-00471.

81. Europos Teisingumo Teismo 1958 m. birželio 21 d. sprendimas byloje C-8/57, *Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges v Aukštoji Taryba* (1958), ECR P-00245.
82. Europos Teisingumo Teismo 1958 m. birželio 13 d. sprendimas byloje C-9/56, *Meroni v Aukštoji Taryba* (1958), ECR I-00133.
83. Pirmosios instancijos teismo 2002 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje T-177/01, *Jégo-Quéré & Cie SA v Komisija* (2002), ECR II-02365.
84. Pirmosios instancijos teismo 2001 m. balandžio 30 d. sprendimas byloje T-41/00, *British American Tobacco International (Holdings) BV v Komisija* (2001), II-01301.
85. Pirmosios instancijos teismo 1994 m. kovo 24 d. sprendimas byloje T-3/93, *Société Anonyme à Participation Ouvrière Compagnie Nationale Air France v Komisija* (1994), ECR II-00121.
86. Pirmosios instancijos teismo 1998 m. birželio 16 d. sprendimas byloje T-238/97, *Comunidad Autónoma de Cantabria v Taryba* (1998), ECR II-02271.
87. Generalinio Advokato M. Poiaras Maduro 2004 m. gruodžio 16 d. išvada byloje C-160/03, *Ispanijos Karalystė v Eurojustas* (2005), ECR I-02077.

Magistro darbo „Europos Sąjungos teisės aktų teisėtumo priežiūra pagal Europos Bendrijų steigimo sutarties 230 straipsnį” santrauka

Darbe analizuojamos EB steigimo sutarties 230 straipsnio ypatybės, pabrėžiant šio straipsnio turinio dvilypį pobūdį, kuris, kalbant apie nuostatas, nustatančias teisės akto neteisėtumo pagrindus, suteikia plačias galimybes siekti neteisėto teisės akto panaikinimo, tačiau kita vertus, tas pats straipsnis atima iš privačių subjektų galimybę efektyviai pasinaudoti šiomis galimybėmis. Darbe atskleistas itin svarbus EBTT vaidmuo, darantis didžiulę įtaką 230 straipsnyje įtvirtintos teisės realizavimo galimybei. Čia plačiai aptariama susijusi teisminė praktika, formuluojanti esmines ieškinio dėl panaikinimo taisykles. Analizė pradedama atskleidžiant, kokie ES teisės aktai, atsižvelgiant į jų teisinę formą, galią ar autorių, gali būti ieškinio dėl panaikinimo objektais. Ypatingas dėmesys skiriamas teisės aktų teisėtumo kriterijams bei iš jų išplaukiantiems neteisėtumo pagrindams, atskleidžiama EBTT praktiką, kurioje matyti, jog šios Sutarties nuostatos interpretuojamos liberaliai, nuosekliai laikantis sisteminio Sutarties aiškinimo metodo. Aptariant ieškinio dėl panaikinimo skirtingų subjektų statusą, išryškinama ypač griežta nuostatų, susijusių su neprivilegiuotų subjektų padėtimi, interpretavimo kryptis. Darbe akcentuojama būtinybė liberalizuoti šių nuostatų aiškinimą, pagrindžiant tuo, jog tai išspręstų daugumą probleminių aspektų, susijusių su Sutarties 230 straipsnio taikymu, bei galėtų būti bent laikina, tačiau šiuolaikinėje ES teisėje ypač reikalinga alternatyva minimo straipsnio keitimui. Darbe taip pat aptariami kiti ieškinio dėl panaikinimo priimtinumą reikalaujantys, siejami su dviejų mėnesių ieškinio padavimo terminu. EB steigimo sutarties 230 straipsnio analizė baigiama atskleidžiant teisės akto pripažinimo neteisėtu padarinius.

**The Summary of Master Thesis “The Judicial Review of European Union Acts
Under Art. 230 of the Treaty Establishing the European Community”**

The analysis is being focused on the specific features of the Art. 230 of the Treaty establishing the European Community with the main purpose of enlightening the dual nature of the said Article. The above mentioned specialty is disclosed on the one hand by exhibiting the vast possibilities in proving the illegal nature of the European acts and on the other hand by detecting the rather constricted *locus standi* of non – privileged persons. This thesis highlights the importance of the role of Court of Justice by interpreting the meaning of the Art. 230 through the Court’s precedents, which are being claimed to be the main source divulging the purport of the said Article. The analysis reveals what kind of legal acts could be challenged under the Art. 230. However the main attention is directed to the grounds of illegality by revealing the rather liberal interpretation in respect of the whole Treaty’s system. Later the thesis unfolds manifestly constricted nature of the Treaty’s interpretation by disclosing the rules of the status of non – privileged persons. The thesis highlights the exigency of loosening the nature of interpretation arguing that it would be helpful in solving problems relating to the restrictive status of private persons and would make more obtainable the application of the Art. 230 of the Treaty establishing the European Community. It could be, at least temporally, the alternative way of amending the said Article however highly required in the modern European Union. The thesis is being finalized by revealing the remaining requirements for the admissibility of the action for annulment relating to the two months time limit given for challenging the illegality of the published or notified binding legal acts. So the final issue of the analysis uncovers the outcomes of the illegal acts.